

Biuro Rady Miejskiej  
WPŁYNEŁO  
Data ..... 10.12.2025 r. ....  
Podpis ..... *[signature]* .....

**Projekt**

z dnia 28 listopada 2025 r.  
Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR  
RADY MIEJSKIEJ W IŁAWIE**

z dnia 18 grudnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026 – 2035”**

Na podstawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026 – 2035”

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026 – 2035”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Iławy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Na zmianę rozstrzygnięcia  
faw - ja  
1.12.2025*  
**RADCA PRAWNY**  
*[signature]*  
Izabela Matasek-Wasilewska  
01 1112

**BURMISTRZ  
MIASTA IŁAWY**

*[signature]*  
**Dawid Kozłowski**

### Uzasadnienie

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

(tj. Dz.U.2025.1214 z późn. zm.), zgodnie z którym do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa misję oraz wyznacza cele strategiczne

i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej. Strategia stanowi materiał wyjściowy

do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Aktualnie obowiązująca Strategia została opracowana na lata 2016-2025, w związku z czym przyjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

DYREKTOR  
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej  
wławie

*Gratyna Kemska*

Załącznik do uchwały nr  
Rady Miejskiej w Iławie  
z dnia 18 grudnia 2025 r.



# **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026-2035**

**Iława 2025**

## Spis treści

|                                                                                          |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Wykaz głównych skrótów .....                                                             | 3  |
| Wprowadzenie.....                                                                        | 4  |
| 1. Kontekst prawny Strategii .....                                                       | 5  |
| 2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi.....                   | 7  |
| 3. Diagnoza sytuacji społecznej w Iławie.....                                            | 12 |
| 3.1. Wprowadzenie .....                                                                  | 12 |
| 3.2. Stan ludności i mieszkalnictwo.....                                                 | 12 |
| 3.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy .....                                              | 15 |
| 3.4. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej.....                                 | 17 |
| 4. System pomocy i wsparcia w Gminie Miejskiej Iława .....                               | 21 |
| 4.1. Zasoby instytucjonalne .....                                                        | 21 |
| 4.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych.....         | 25 |
| 5. Sytuacja grup społecznych wymagających wsparcia .....                                 | 31 |
| 5.1. Rodziny z dziećmi niewydolne opiekuńczo-wychowawczo.....                            | 32 |
| 5.2. Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu .....                       | 33 |
| 5.3. Osoby i rodziny dotknięte przemocą domową i/lub uzależnieniami .....                | 37 |
| 5.4. Osoby niepracujące, ubogie, bezdomne.....                                           | 40 |
| 6. Problemy i potrzeby społeczne z perspektywy mieszkańców.....                          | 41 |
| 6.1. Wyniki badania osób dorosłych.....                                                  | 42 |
| 6.2. Wyniki badania młodzieży.....                                                       | 47 |
| 7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....                                      | 50 |
| 8. Wizja i misja Gminy Miejskiej Iława w sferze społecznej .....                         | 54 |
| 9. Cele strategiczne i kierunki działań.....                                             | 56 |
| Priorytet I. Wzmacnianie rodzin z dziećmi.....                                           | 57 |
| Priorytet II. Wsparcie osób doświadczających trudności w codziennym funkcjonowaniu ..... | 59 |
| Priorytet III. Minimalizowanie uzależnień, przemocy domowej i innych dysfunkcji .....    | 62 |
| Priorytet IV. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności .....                   | 64 |
| Priorytet V. Aktywizacja i integracja społeczności miasta .....                          | 67 |
| Priorytet VI. Usprawnianie lokalnego systemu pomocy i wsparcia .....                     | 70 |
| 10. Sposób realizacji Strategii .....                                                    | 72 |
| 11. Monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii.....                                      | 73 |
| 11.1. Metody i narzędzia monitoringu .....                                               | 74 |
| 11.2. Założenia ewaluacji Strategii.....                                                 | 75 |
| 12. Ramy finansowe Strategii .....                                                       | 76 |
| Spis rysunków .....                                                                      | 79 |
| Spis tabel .....                                                                         | 79 |
|                                                                                          | 2  |

## Wykaz głównych skrótów

CUS – Centrum Usług Społecznych

DI – deinstytucjonalizacja

DPS – dom pomocy społecznej

ES – ekonomia społeczna

GUS – Główny Urząd Statystyczny

ICK – Iławskie Centrum Kultury

ICSTiR – Iławskie Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie

PES – podmiot(y) ekonomii społecznej

PS – przedsiębiorstwo społeczne

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Iławie

SRPS – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026-2035

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Iławie

## Wprowadzenie

Strategie rozwiązywania problemów społecznych obowiązują w Polsce od ponad 20 lat, od momentu wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jest to ważny akt prawny przyjęty w związku z potrzebą dostosowania regulacji krajowych do wymogów Unii Europejskiej. Zmodyfikował on dotychczas istniejący system pomocy i wsparcia nastawiony w głównym stopniu na poprawę warunków bytowych ludności. Większą uwagę skierowano na aktywizację i integrację społeczną. Ustawa ta była wielokrotnie nowelizowana, ale dotychczasowe poprawki nie wprowadziły istotnej modyfikacji systemu, nie dotyczyły zakresu świadczeń ani kręgu osób uprawnionych do korzystania z pomocy społecznej<sup>1</sup>.

Prezentowana *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Ława na lata 2026-2035* stanowi kontynuację poprzednich tego typu dokumentów, w szczególności strategii obowiązującej w mieście w latach 2016-2025. Widać w niej ewolucyjne podejście do zmian w systemie pomocy i integracji społecznej, czy szerzej – lokalnej polityki społecznej. Politykę tę można zdefiniować jako działalność instytucji publicznych realizowaną we współpracy z podmiotami prywatnymi i społecznością lokalną, zmierzającą do poprawy warunków i jakości życia nie tylko grup marginalizowanych z uwagi na doświadczane problemy i bariery, ale wszystkich mieszkańców wspólnoty samorządowej. Tak rozumiana polityka społeczna łączy zagadnienia z dziedziny pomocy społecznej, zatrudnienia, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, mieszkalnictwa.

Niniejsza Strategia została opracowana – podobnie jak jej poprzedniczka – w sposób partycypacyjny, uwzględniający potrzeby i oczekiwania różnych aktorów życia społecznego. W procesie jej formułowania wykorzystano ekspercko-społeczną Metodę Aktywnego Planowania Strategicznego, która czerpie z potencjału wiedzy na temat lokalnych problemów, potrzeb i wyzwań – rozproszonego w różnych instytucjach i organizacjach oraz umysłach liderów. W dniach 12 maja oraz 22 września 2025 r. w Ławie odbyły się warsztaty strategiczne, z udziałem Zespołu ds. opracowania Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Miejskiej Ława na lata 2026-2035, powołanego Zarządzeniem nr 0050-51/2025 Burmistrza Miasta Ławy z dnia 17 kwietnia 2025 r. Ponadto przeprowadzone zostały badania społeczne, które umożliwiły powiązanie założeń wdrożeniowych strategii z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców Ławy.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej miasta oraz założeń programowych (wdrożeńowych). Pierwsza z nich obejmuje podstawowe zagadnienia charakteryzujące Ławę, w tym dotyczące procesów demograficznych, rynku pracy, problemów społecznych, a także dostępności usług społecznych. Została opracowana przede wszystkim w oparciu o dane zaczerpnięte ze statystyki publicznej (w szczególności Bank Danych Lokalnych GUS) oraz sprawozdań jednostek organizacyjnych samorządu gminy miejskiej. Ponadto wykorzystano wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców miasta.

Z kolei część wdrożeniowa przedstawia wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, następnie zaś wskazówki, jak skutecznie zarządzać realizacją strategii. Jak już wspomniano, niniejszy dokument stanowi kontynuację poprzedniej SRPS obowiązującej do 2025 r. Z tego względu wiele założeń obu strategii jest zbliżonych bądź identycznych, jednak wcześniejsze idee i koncepcje znalazły w nowym dokumencie okazję do twórczego rozwinięcia. Uwzględniono w tym spojrzeniu aktualne uwarunkowania „systemowe” oraz potrzeby społeczności lokalnej w zakresie dostępu do usług społecznych.

---

<sup>1</sup> Zob. E. Zdebska, *Polska tradycja pracy socjalnej wobec nowych trendów w polityce społecznej*, Praca Socjalna 2022 nr 37(4), str. 59–73.

## 1. Kontekst prawny Strategii

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Wynika to z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.). Wskazany przepis prawa stanowi, że Strategia powinna uwzględniać programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt 2, elementy, które musi zawierać Strategia:

- 1) diagnoza sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- 2) prognoza zmian w okresie objętym strategią,
- 3) określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Ponadto, zgodnie z art. 16b pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, strategia opracowana przez gminę powinna określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybie określonym w tej ustawie.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić w szczególności następujące:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. zdrowiu publicznym;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo Energetyczne;
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych;

- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych odbywa się na podstawie przepisów wskazanych wyżej ustaw, a także szeregu innych, których tu nie wymieniono, a które regulują obowiązki organów gminy, sposób realizacji zadań własnych, jak również określają katalog dostępnych narzędzi.



## **2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi**

Uwarunkowania programowe lokalnej polityki społecznej znajdują swoje źródła w dokumentach strategicznych różnych szczebli: międzynarodowego, europejskiego, krajowego i regionalnego. Stanowią one kierunkowe wytyczne dla działań jednostek samorządu terytorialnego, zapewniając spójność działań i realizację nadrzędnych celów polityki poszczególnych szczebli.

### **1. Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030**

Analizując kontekst międzynarodowy, należy zwrócić uwagę w szczególności na *Agendę na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030*, przyjętą w dniu 25 września 2015 roku przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych. Stanowi ona plan transformacji w dziedzinach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości, tj.: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo, mając na celu wyeliminowanie ubóstwa i głodu, ochronę planety przed degradacją oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu; zapewnienie wszystkim ludziom możliwości korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego życia oraz to, aby postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny przebiegał w zgodzie z naturą; a także wspieranie pokojowego, sprawiedliwego i inkluzywnego społeczeństwa, wolnego od lęku i przemocy.

W ramach Agendy określono 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Z punktu widzenia polityki społecznej istotne są cele odnoszące się do eliminacji ubóstwa i głodu, zapewnienia wszystkim ludziom zdrowego życia oraz edukację wysokiej jakości, a także budowy na wszystkich szczeblach skutecznych i odpowiedzialnych instytucji, sprzyjających włączeniu społecznemu.

### **2. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**

Na szczeblu krajowym istotne znaczenie ma *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*. Główny cel tego dokumentu stanowi poprawa jakości życia Polaków. Jest ona tu rozumiana kompleksowo jako dobrostan w różnych obszarach życia: długości życia w ogóle, długości życia w zdrowiu, większej satysfakcji z wykonywania pracy, lepszych warunków łączenia kariery zawodowej z życiem prywatnym i rodzinnym, sprawnej sieci bezpieczeństwa socjalnego, której celem jest zwiększenie szans na aktywność społeczną i zawodową i dbałość o przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia, dostępności dóbr i usług publicznych bez względu na status rodzinny i miejsce zamieszkania, otwartych warunków uczestnictwa w życiu publicznym, bezpieczeństwa dochodów na starość, środowiskowego poczucia równowagi w odniesieniu do warunków krajobrazowych, naturalnego stanu otoczenia oraz żywności, udziału w kulturze, poczucia satysfakcji z życia.

Osiągnięcie wskazanego celu będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności; równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

### **3. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**

*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* została przyjęta w 2017 roku przez Radę Ministrów jako aktualizacja *Strategii Rozwoju Kraju 2020*. Określa ona podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym, przedstawiając nowy model rozwoju, czyli rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony.

Główny cel Strategii stanowi „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

#### **4. Strategia Rozwoju Usług Społecznych**

*Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)* została przyjęta w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów. Jej głównym celem jest deinstytucjonalizacja, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wśród najważniejszych założeń tego dokumentu można wskazać:

- zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,
- stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

#### **5. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu**

W dniu 13 września 2021 roku Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030*. Priorytety określone w dokumencie koncentrują się na zagadnieniach takich jak usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu; przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży; przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu; wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej; a także wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

#### **6. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej**

Rada Ministrów uchwaliła w październiku 2022 r. aktualizację Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dokument otrzymał nowy tytuł: *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej*. Za cel długofalowy przyjmuje, że *Ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego*, natomiast za cel główny: *Do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych*. Osiągnięcie celu głównego możliwe będzie dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

- Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych.
- Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej na rynku.

- Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.

## 7. Polityka społeczna wobec osób starszych

W obszarze polityki senioralnej na uwagę zasługuje *Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność*, przyjęta Uchwałą nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. Cel polityki społecznej wobec osób starszych stanowi podnoszenie jakości życia seniorów poprzez umożliwienie im pozostania jak najdłużej samodzielnymi i aktywnymi oraz zapewnienie bezpieczeństwa.

Obszary dotyczące ogółu osób starszych to m.in. kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie, uczestnictwo w życiu społecznym, tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, profilaktyka chorób, promocja zdrowia, zwiększenie bezpieczeństwa fizycznego, tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej, a także działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnymi osób starszych to w szczególności ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnymi osób starszych, zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych, a także system wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnymi osób starszych przez instytucje publiczne.

## 8. Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Obszar wsparcia osób z niepełnosprawnościami również opiera się obecnie na dokumencie strategicznym, jakim jest *Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030*, przyjęta w dniu 16 lutego 2021 roku przez Radę Ministrów. Jej główny cel stanowi włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, a tym samym zagwarantowanie im praw określonych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych.

Dokument składa się z ośmiu priorytetów, takich jak niezależne życie, dostępność, edukacja, praca, warunki życia i ochrona socjalna, budowanie świadomości oraz koordynacja. W ich ramach planowane są takie działania jak np. zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego udziału w życiu społecznym, publicznym i politycznym, przeprowadzenie procesu deinstytucjonalizacji, wczesna pomoc, edukacja włączająca, aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, modyfikacja i uzupełnienie systemu wsparcia zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zapobieganie powstawaniu i pogłębianiu się niepełnosprawności, dostęp do usług zdrowotnych oraz zwiększenie efektywności procesu leczenia, profilaktyka i leczenie w obszarze zdrowia psychicznego oraz środowiskowy system wsparcia osób z problemami zdrowia psychicznego i inne.

## 9. Strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego

Na poziomie regionalnym w dniu 18 lutego 2020 roku Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił strategię rozwoju regionu pn. *Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, która zastąpiła dotychczasową strategię obowiązującą do 2025 roku. Zmiany osadzone są w tej samej wizji rozwoju, którą Zarząd Województwa chce urzeczywistniać w układzie trzech kluczowych priorytetów: społeczeństwo, gospodarka

i relacje. Modyfikacji uległ układ celów strategicznych z wyraźnym położeniem akcentów na kompetencje mieszkańców. W latach 2020-2030 w centrum Strategii stawiany jest mieszkanie regionu.

#### **10. Wojewódzka strategia polityki społecznej**

W dniu 28 września 2021 roku została przyjęta przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego *Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030*. Dokument ten zakłada jako cel główny: „Wzmocnienie spójności społecznej regionu Warmii i Mazur oraz poprawa warunków życia mieszkańców przy współpracy środowisk lokalnych i partnerów działających w obszarze polityki społecznej”. Cel ten będzie realizowany w siedmiu obszarach i celach strategicznych:

- Rodzina - cel: Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności osób i rodzin.
- Seniorzy - cel: Wzrost jakości życia osób starszych.
- Osoby z niepełnosprawnościami - cel: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.
- Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy - cel: Zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz zjawiskiem przemocy.
- Wspieranie zatrudnienia - cel: Ograniczenie bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa.
- Ekonomia społeczna i solidarna - cel: Zwiększenie udziału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwoju społeczności lokalnych.
- Kapitał społeczny - cel: Budowanie spójności społecznej poprzez wzmocnienie kapitału społecznego.

#### **11. Wojewódzki plan rozwoju usług społecznych**

*Warmińsko-Mazurski Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023-2025* przyjęto Uchwałą Zarządu Województwa Nr 30/462/23/VI z dnia 3 lipca 2023 r. Został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, przy wsparciu Zespołu ds. rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie warmińsko-mazurskim. Cele dokumentu sformułowano następująco:

- określenie kierunków rozwoju usług społecznych, usług zdrowotnych oraz deinstytucjonalizacji na poziomie regionalnym,
- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych (rządowych, samorządowych) z regionalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,
- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne departamenty/jednostki organizacyjne samorządu województwa przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Sformułowano również cele horyzontalne w procesie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie warmińsko-mazurskim, wspólne dla wszystkich obszarów interwencji. Są to:

- 1) Tworzenie miejsc koordynacji usług w formie Centrów Usług Społecznych.
- 2) Wzmocnienie potencjału podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw społecznych realizujących usługi społeczne.

- 3) Rozwój mieszkalnictwa wspomagane z koszykiem usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb osoby wymagającej wsparcia.
- 4) Wzmocnienie potencjału kompetencyjnego kadr systemu pomocy i integracji społecznej oraz promowanie zawodów pomocowych.
- 5) Wzmacnianie, promowanie i inspirowanie partnerstw publiczno-społecznych.
- 6) Wzmacnianie, promowanie i inspirowanie współpracy międzysektorowej.
- 7) Wzmacnianie i promowanie wolontariatu.

## **12. Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych**

W momencie przyjmowania niniejszej Strategii, na poziomie powiatu obowiązującym dokumentem jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ławskim na lata 2025-2030. Jej głównym celem jest zwiększenie dostępności kompleksowych usług społecznych służących poprawie jakości życia mieszkańców Powiatu Ławskiego. Cel strategii zostanie osiągnięty dzięki realizacji, w pięciu obszarach interwencji, odpowiednich celów strategicznych:

1. Rozwój lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny.
2. Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz przewlekle chorujących do kompleksowych usług społecznych.
3. Zwiększenie kompetencji mieszkańców do podejmowania zatrudnienia lub działalności gospodarczej.
4. Zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób i rodzin będących w kryzysie.
5. Wzrost skuteczności i efektywności działań w ramach powiatowej polityki społecznej.

Cele te wraz z przypisanymi im kierunkami działań opisują oczekiwane zmiany w dziedzinach polityki społecznej, za które odpowiada samorząd powiatu. Ważnym aspektem strategii jest współpraca na linii powiat – gminy, w szczególności zaś powiatowego centrum pomocy rodzinie i jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez gminy. Zakłada się m.in. tworzenie przestrzeni do wspólnych przedsięwzięć oraz wymiany doświadczeń; włączanie lokalnych liderów, w tym przedstawicieli sektora ekonomii społecznej, do zespołów o charakterze inicjatywnym, konsultacyjnym i opiniodawczym w zakresie planowania oraz realizacji zadań powiatowej polityki społecznej; opracowywanie, wdrażanie i monitoring programów powiatowych przy użyciu różnych metod partycypacji, uwzględniających aktywny udział reprezentatywnej grupy instytucji i organizacji lokalnych.

### 3. Diagnoza sytuacji społecznej w Iławie

#### 3.1. Wprowadzenie

Gmina Miejska Iława znajduje się w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie iławskim. Charakterystyczną cechą jej położenia jest to, że sąsiaduje tylko z gminą wiejską Iława, która otacza ją ze wszystkich stron. Powierzchnia gminy wynosi 2188 ha (niemal 22 km<sup>2</sup>), zaś średnia gęstość zaludnienia – 1 463 osoby/km<sup>2</sup> (na koniec 2024 roku).

Iława jest miastem powiatowym i jednym ze strategicznych miast Warmii i Mazur. Leży na Pojezierzu Iławskim (teren Zielonych Płuc Polski), na południowym krańcu Jezioraka – najdłuższego jeziora w kraju. W administracyjnych granicach miasta znajduje się również największa w Polsce śródlądowa wyspa, której powierzchnia wynosi 82,4 ha. Ścisłej ochronie na terenie gminy w postaci parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu podlega łączna powierzchnia 845 ha (stanowiąc 38,6% pow. miasta). Bez wątpienia potencjał Iławy tkwi w jej walorach turystyczno-krajobrazowych. Oprócz atutów środowiska przyrodniczego miasto posiada wiele zabytków, które przypominają o ciekawej historii Iławy, m.in. Kościół Przemienienia Pańskiego z XIV wieku, będący najstarszą budowlą w mieście; Ratusz Miejski z początków XX wieku; XVIII-wieczne rzeźby barokowe Jowisza, Junony, Herkulesa i Meduzy.

Historia Iławy jest jednym z atutów gminy. Miasto zostało założone w 1305 roku przez komtura krzyżackiego Siegharda von Schwarzburga. Do końca XVII wieku było niszczone wojnami polsko-szwedzkimi i napoleońskimi, a liczba jego mieszkańców nie przekraczała tysiąca osób. Po pożarze, jaki miał tu miejsce w 1706 roku, pozostały tylko budynki ceglane. Iława weszła w okres szybkiego wzrostu dopiero w XVIII i XIX wieku, który przyniósł ożywienie gospodarcze i wzrost liczby mieszkańców po uruchomieniu połączenia kolejowego z Toruniem, Olsztynem, Mławą, Malborkiem i Brodnicą; wybudowaniu nowych dróg do Susza, Lubawy, Zalewa i Ostródy; a także otwarciu odgałęzienia Kanału Elbląskiego w 1860 roku. W czasie plebiscytu, który miał zadecydować o przynależności państwowej Iławy do Polski lub Niemiec po pierwszej wojnie światowej, za przynależnością do Polski opowiedziało się jedynie 5% mieszkańców miasta. W przededniu wybuchu drugiej wojny światowej liczyła już ok. 13 000 mieszkańców. Polskim miastem stała się w 1945 roku.

#### 3.2. Stan ludności i mieszkalnictwo

Obecnie miasto Iława jest piątym pod względem liczby ludności miastem w województwie warmińsko-mazurskim. Wg danych GUS<sup>2</sup> na koniec 2024 roku Gminę Miejską Iława zamieszkiwało 32 013 osób, w tym 15 253 mężczyzn (47,6% ogółu) oraz 16 760 kobiet (52,4%). Porównując przytoczone wyżej dane z rokiem 2020 należy wskazać, że liczba ludności Iławy zmniejszyła się o 711 osób (2,17%), na co wpływ miały ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. To znaczy, że w analizowanym okresie zmarło więcej niż urodziło się nowych mieszkańców, a także wyprowadziło się z miasta więcej osób niż się do niego wprowadziło.

**Tabela 1. Mieszkańcy Gminy Miejskiej Iława w latach 2020-2024**

| Wyszczególnienie | 2020   | 2021   | 2022   | 2023   | 2024   |
|------------------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Ogółem           | 32 724 | 32 525 | 32 319 | 32 188 | 32 013 |
| Mężczyźni        | 15 639 | 15 512 | 15 413 | 15 357 | 15 253 |

<sup>2</sup> Dane z GUS prezentowane są od 2020 r. z uwagi na zmianę sposobu liczenia liczby ludności w kraju (poprzez odniesienie do wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2021).

Kobiety 17 085 17 013 16 906 16 831 16 760

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Przyrost naturalny, stanowiący różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów, w badanym okresie wykazywał w Iławie wyłącznie wartości ujemne. Lata 2020-2022 to czas pandemii koronawirusa, która spowodowała zwiększoną liczbę zgonów, aczkolwiek w kolejnych dwóch latach wartość ta nie spadła znacząco. Z kolei liczba urodzeń żywych kształtuje się rokrocznie na poziomie ok. 60% liczby zgonów, więc mieszkańców w mieście ubywa i trudno będzie ten negatywny trend powstrzymać.

Dla kształtowania się wskaźników demograficznych istotne znaczenie mają również migracje, czyli napływ mieszkańców (zameldowania) oraz odpływ (wymeldowania). W badanym okresie saldo migracji w Iławie wykazywało w niektórych latach wartości dodatnie, tzn. więcej osób zameldowało się na terenie miasta niż się z niego wymeldowało. Jednak łączny bilans analizowanych pięciu lat jest ujemny. Szczegółowe dane prezentuje tabela.

**Tabela 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Iławie w latach 2020-2023**

| Wyszczególnienie               | 2020        | 2021        | 2022        | 2023        | 2024        |
|--------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Urodzenia żywe                 | 294         | 266         | 245         | 199         | 219         |
| Zgony ogółem                   | 439         | 435         | 417         | 353         | 353         |
| <b>Przyrost naturalny</b>      | <b>-145</b> | <b>-169</b> | <b>-172</b> | <b>-154</b> | <b>-134</b> |
| Napływ ludności (zameldowania) | 364         | 348         | 298         | 309         | 382         |
| Odpływ ludności (wymeldowania) | 333         | 353         | 339         | 303         | 434         |
| <b>Saldo migracji</b>          | <b>31</b>   | <b>-5</b>   | <b>-41</b>  | <b>6</b>    | <b>-52</b>  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Należy zwrócić uwagę, że w świetle danych GUS, potencjał demograficzny Gminy Miejskiej Iława maleje. Dzieje się to m.in. ze względu na dość szybki spadek liczby dzieci w wieku 0-14 lat zamieszkujących gminę, a także zmniejszanie się liczby kobiet w wieku rozrodczym. W 2020 r. w gminie było 4 854 osób do 14 r.ż., natomiast w 2024 r. – 4 433 (spadek o 8,7%), przy czym większy ubytek dotyczył dziewcząt niż chłopców (liczba tych pierwszych zmniejszyła się o 237, a drugich – o 184).

Istotne są również dane dotyczące liczby mieszkańców w wieku od 15 do 49 lat, uznawanym przez GUS za wiek rozrodczy kobiet. Ogólna liczba mieszkańców gminy w tym wieku spadła z 14 648 w pierwszym roku analizy do 14 036 osób w ostatnim roku – a zatem o 612 osób, czyli 4,2%. Jednakże liczba kobiet zmalała w większym stopniu niż liczba mężczyzn. W 2020 r. miasto zamieszkiwało 7 525 kobiet w wieku 15-49 lat, natomiast w 2024 r. – 7 142 kobiet, co oznacza spadek o 383 osoby (5,1% w tej grupie).



**Rysunek 1. Mieszkańcy Gminy Miejskiej Iława według ekonomicznych grup wieku w latach 2020-2024**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Co więcej, w Iławie coraz silniej zaznacza się zjawisko *starzenia się społeczeństwa*. I choć starzenie się i starość są wpisane w cykl życia ludzkiego, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość powodują, że społeczeństwo starzeje się intensywniej niż kiedyś. Oznacza to, że w jego strukturze coraz większy odsetek stanowią ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe mają coraz mniejszy udział.

Na koniec 2024 r. w Iławie mieszkało 9 714 osób starszych w wieku 60 lat i więcej (30,3% ogółu ludności miasta), w tym 5 013 osób w wieku powyżej 70 lat oraz 733 osoby powyżej 85 r.ż. Większość w grupie osób starszych w wieku 60+ stanowiły kobiety – było ich 5 700 tj. 58,7% ogółu seniorów.

Statystyki GUS za lata 2020-2024 dla miasta Iławy odnotowują:

- spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 17 roku życia – z 17,5% w pierwszym roku analizy do 17,0% w ostatnim;
- spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – z 57,9% do 55,6%;
- wzrost odsetka osób w poprodukcyjnym okresie życia (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety od 60 lat wzwyż) – z 24,6% do 27,4%.

Zaprezentowane dane dotyczą zaledwie pięciu lat, wskazując na wysoką dynamikę procesu starzenia się społeczeństwa. W następnych latach należy prognozować dalsze postępowanie tego trendu. Wskazuje na to m.in. utrzymywanie się ujemnego przyrostu naturalnego, a także sposób kształtowania się wskaźników obciążenia demograficznego. W świetle danych GUS wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wzrósł z poziomu 141,0 w 2020 r. do 160,7 w 2024 r. Natomiast wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – z 42,6 w pierwszym roku analizy do 49,3 w ostatnim.

Analizując sytuację demograficzną w mieście, warto spojrzeć również na dane dotyczące zasobów mieszkaniowych. Jak podaje BDL GUS, łączna liczba mieszkań wzrosła z 13 671 w 2020 r. do 14 400 w 2024 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 63,8 m<sup>2</sup>, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę zwiększyła się z 26,6 do 28,7 m<sup>2</sup> w badanym okresie (co jest oczywistym zjawiskiem, w obliczu rosnącego zasobu mieszkań i malejącej



z roku na rok liczby ludności zamieszkującej miasto). Niemal wszystkie mieszkania w mieście są wyposażone w instalację wodociągową (99,8% w 2023 r.), ustęp spłukiwany<sup>3</sup> (99,0%), a także łazienkę (posiada ją 98,7% mieszkań). Ponadto ponad 94% mieszkań jest wyposażonych w centralne ogrzewanie<sup>4</sup>. Na tej podstawie można stwierdzić, że warunki mieszkaniowe w Iławie ulegają stopniowej poprawie.

W wymiarze indywidualnym są one oczywiście zróżnicowane, tak jak i sytuacja poszczególnych osób czy rodzin. Wedle danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r., w nieco ponad 36,8% mieszkań w mieście powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę wynosiła 30,0 m<sup>2</sup> i więcej. Co piąte mieszkanie (dokładnie 21,4%) miało powierzchnię użytkową na jedną osobę wynoszącą od 20 do 29,9 m<sup>2</sup>. Sporą grupę stanowiły jednak również mieszkania, w których powierzchnia użytkowa wynosiła 10-19,9 m<sup>2</sup> na osobę (31%), a także mniej niż 10m<sup>2</sup> na osobę (10,7% mieszkań w mieście). W mieszkaniach tych, w których powierzchnia przypadająca na jedną osobę wynosiła 20 m<sup>2</sup> i mniej, funkcjonowało 4 617 osób (14,3% ludności miasta). Ponadto 10 709 mieszkańców (33,2% ludności) żyło w mieszkaniach, w których liczba osób przekraczała liczbę pokoi. A więc, pomimo ogólnej poprawy sytuacji mieszkaniowej, nadal spora grupa ludności funkcjonuje w warunkach przeludnionych mieszkań.

### 3.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy

Istotne dla diagnozy sytuacji społecznej miasta jest również scharakteryzowanie lokalnej gospodarki. Tworzona jest ona przez system składający się z powiązanych ze sobą podmiotów – firm, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej oraz gospodarstw domowych, które spełniają odmienne funkcje oraz dążą do osiągnięcia określonych celów. Jej specyfika i kondycja uwarunkowane są wieloma czynnikami, w tym m.in. społecznymi, geograficznymi, historycznymi, prawnymi oraz instytucjonalnymi, a jednocześnie w sposób bezpośredni lub pośredni przekładają się na jakość życia mieszkańców na danym terytorium.

Na koniec 2024 roku w rejestrze REGON figurowało 3 663 podmiotów gospodarki narodowej z terenu Gminy Miejskiej Iława. Do tej kategorii zalicza się osoby prawne, np. spółki, spółdzielnie, fundacje i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Większość stanowiły ostatnie z wymienionych. Bowiem osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą na koniec 2024 r. w Iławie było 2 722, a więc 74,3% ogółu podmiotów widniejących w REGON. Drugą najliczniejszą grupę stanowiły spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (było ich 210), a trzecią spółki cywilne (183 jednostki). Dość znaczną pod względem liczby grupą podmiotów gospodarki narodowej były również organizacje pozarządowe. Łącznie w rejestrze z terenu miasta widniały 153 organizacje, w tym 127 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 26 fundacji.

Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej na terenie miasta wzrosła w porównaniu do 2020 roku o 245, tj. o 7,2%. Największą zmianę odnotowano w przypadku spółek z o.o. – ich liczba zwiększyła się aż o 67 podmiotów (o 46,8%), a także organizacje pozarządowych, których w 2020 r. było w Iławie 121 (wzrost o 26,4%). Najbardziej dynamiczne były jednak zmiany

<sup>3</sup> Mieszkanie, w obrębie którego znajduje się urządzenie sanitarne podłączone do instalacji wodociągowej i odprowadzającej ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe, przydomowe oczyszczalnie ścieków). Zob. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1164,pojecie.html>

<sup>4</sup> Mieszkanie podłączone do instalacji doprowadzającej ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub gorące powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania tj. elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub kotłowni lokalnej w budynku wielomieszkaniowym. Do c.o. zalicza się również elektryczne ogrzewanie podłogowe. Zob. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/208,pojecie.html>

w grupie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Żeby to zobrazować, trzeba sięgnąć do danych dotyczących nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z REGON podmiotów w poszczególnych latach. Dla przykładu, w 2020 r. w Iławie działalność gospodarczą zarejestrowały 233 osoby fizyczne, a wyrejestrowało 121 osób. Z kolei w 2023 r. zarejestrowano i wyrejestrowano najwięcej jednoosobowych działalności gospodarczych, odpowiednio 235 i 179. W tym samym okresie powstały 24 nowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, zaś zlikwidowano 6 tego typu podmiotów. Co ciekawe, w badanym okresie w Iławie nie powstała żadna nowa spółdzielnia, natomiast 1 spółdzielnia została wykreślona z rejestru.

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Miejskiej Iława przeważają podmioty zatrudniające do 9 osób – w 2024 roku w liczbie 3 519 stanowiły 96,1% ogółu, w dalszej kolejności są podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób - 112 (3,1%). Powyżej 50 pracowników zatrudniały 32 firmy, w tym 4 powyżej 250 osób. Biorąc natomiast pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, na terenie gminy dominują podmioty funkcjonujące w sekcjach G – *Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (669 firm; 18,3% ogółu) oraz F – *Budownictwo* (446 firm; 12,2%). W dalszej kolejności należy wskazać sekcję M – *Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* (390 podmiotów, 10,6%), C – *Przetwórstwo przemysłowe* (306; 8,4%), Q – *Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* (272 podmioty, 7,4%) oraz L - *Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości* (266 jednostek, 7,3% ogółu).

Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej w Iławie można pokazać nie tylko w liczbach bezwzględnych, ale też w sposób względny, w odniesieniu do ludności miasta. Wskaźniki zaprezentowane w poniższej tabeli nasuwają wniosek, że lokalna przedsiębiorczość się rozwija, a sytuacja ekonomiczna miasta się polepsza.

**Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024**

| Wyszczególnienie                                                                   | 2020  | 2021  | 2022  | 2023  | 2024  |
|------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Podmioty wpisane do REGON na 1 000 ludności                                        | 104   | 108   | 111   | 113   | 114   |
| Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym                                 | 180,4 | 188,9 | 195,6 | 201,8 | 205,9 |
| Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności                | 80    | 81    | 83    | 85    | 85    |
| Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym | 13,74 | 14,29 | 14,77 | 15,16 | 15,30 |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

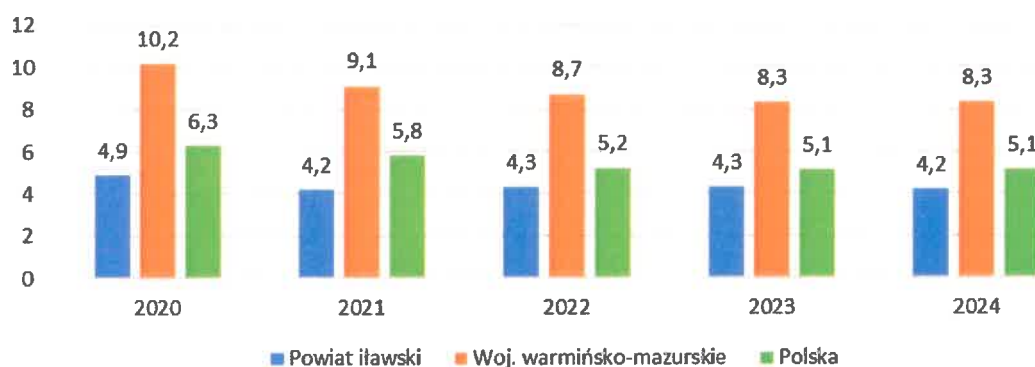
Analizując lokalną gospodarkę w Iławie, warto sięgnąć do wskaźników GUS-owskich umożliwiających porównanie sytuacji miasta ze średnią wojewódzką i krajową. W 2024 roku na każdy 1 000 ludności miasta przypadało 114 podmiotów, natomiast na każdy 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 205,9 podmiotów. Wskaźniki te kształtowały się więc na niższym poziomie niż w całym kraju, gdzie wynosiły odpowiednio 141 i 242,9 podmiotów. Były jednak wyższe od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego, dla którego kształtowały się na poziomie 111 i 190,3.

Podobnie było ze wskaźnikami dotyczącymi osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Dla Iławy w 2024 r. odnotowano 85 takich podmiotów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz 15,3 osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wskaźniki te dla całej Polski kształtowały się na poziomie odpowiednio 100 i 17,22, natomiast w województwie warmińsko-mazurskim – na poziomie 79 i 13,59.

O sytuacji społeczno-ekonomicznej może świadczyć wysokość stopy bezrobocia oraz jej relacja w stosunku do wartości krajowych i wojewódzkich. Obrazuje ona procentowy stosunek liczby ludności bezrobotnej do liczby ludności aktywnej zawodowo. Ze względu na to, że stopa bezrobocia nie jest wyliczana na poziomie gminy, zaprezentowano dane dotyczące całego powiatu iławskiego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie iławskim w grudniu 2024 roku wynosiła 4,2%, co oznacza, iż była niższa zarówno od stopy wojewódzkiej (o 4,1 punktów proc.) jak i od krajowej (o 0,9 pp.). W całym analizowanym okresie powiat iławski charakteryzował się niższym bezrobociem oraz większą stabilnością w tym zakresie, co pokazały szczególnie lata 2020-2022. Ze względu na epidemię Covid-19, utrudnienia w gospodarce spowodowały konieczność zamknięcia się wielu firm i zakładów pracy, a także utratę zatrudnienia przez część Polaków. Jednak wartości wskaźników bezrobocia dla powiatu kształtowały się na poziomie niższym niż w kraju i województwie.

**Rysunek 2. Stopa bezrobocia w Polsce, województwie warmińsko-mazurskim i powiecie iławskim w latach 2020-2024**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Prezentowane w niniejszym podrozdziale dane świadczą o dobrej sytuacji lokalnej gospodarki i rynku pracy. Zaś niska stopa bezrobocia, bliska wartości bezrobocia frykcyjnego<sup>5</sup>, w zestawieniu z analizą ofert pracy zgłaszanych tylko do Powiatowego Urzędu Pracy w Iławie (bez wglądu w oferty na „wolnym rynku”), sugerują, że problem bezrobocia nie stanowi aktualnie kluczowego wyzwania dla lokalnej polityki społecznej. Jednak w dalszej części Strategii temat braku pracy i bierności zawodowej pojawi się ponownie.

### 3.4. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej

Na wstępie należy wskazać, że liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iławie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W 2020 roku wsparciem objęto

<sup>5</sup> Bezrobocie frykcyjne to sytuacja, w której osoby pozostają bez zatrudnienia tymczasowo, np. z powodu zmiany miejsca zamieszkania, podnoszenia kompetencji/ nabywania nowych kwalifikacji czy poszukiwania nowej pracy. Szacuje się, że stopa bezrobocia frykcyjnego wynosi od 3 do 4%, dlatego występowanie poziomu bezrobocia na takim poziomie uznaje się za stan pełnego zatrudnienia w gospodarce.

2 014 rodzin, w których było łącznie 4 690 osób. Z kolei w 2024 roku z pomocy MOPS skorzystało 1 935 rodzin, w których żyło 4 417 osób. Mowa tu o mieszkańcach objętych różnymi formami wsparcia, w tym pracą socjalną.

Nieco inaczej prezentuje się statystyka mieszkańców, którym w ostatnich pięciu latach Ośrodki przyznały świadczenia z pomocy społecznej na podstawie decyzji administracyjnych. W 2020 r. ze świadczeń skorzystały 1 292 osoby z 961 rodzin, w których funkcjonowało 1 846 osób stanowiących 5,6% ogółu mieszkańców gminy. Natomiast w 2024 roku świadczenie przyznano 1 099 osobom z 803 rodzin, w których funkcjonowało 1 451 osób (4,5% ludności miasta). Częściej po wsparcie MOPS występowały kobiety – w 2024 r. w liczbie 634 stanowiły 57,7% mieszkańców miasta, którym przyznano świadczenia pieniężne i/lub niepieniężne. Szczególna dysproporcja dotyczyła świadczeniobiorców w wieku poprodukcyjnym, albowiem w grupie tej kobiety stanowiły aż 70,3% osób otrzymujących wsparcie.

**Tabela 4. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024**

| Wyszczególnienie                                                       | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|
| Liczba rodzin objętych wsparciem                                       | 2014 | 2020 | 2039 | 2037 | 1935 |
| Liczba osób w rodzinach objętych wsparciem                             | 4690 | 4697 | 4713 | 4631 | 4417 |
| Liczba osób, którym przyznano świadczenie na podstawie decyzji, w tym: | 1292 | 1289 | 1280 | 1258 | 1099 |
| - osoby w wieku 0-17 lat                                               | 338  | 295  | 330  | 353  | 316  |
| - osoby w wieku produkcyjnym                                           | 649  | 655  | 608  | 558  | 466  |
| - osoby w wieku poprodukcyjnym                                         | 305  | 340  | 342  | 347  | 317  |
| Liczba osób długotrwale korzystających ze wsparcia                     | 691  | 662  | 650  | 637  | 609  |
| Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne                    | 694  | 692  | 663  | 610  | 478  |
| Liczba osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne                 | 710  | 725  | 734  | 763  | 711  |
| Liczba rodzin                                                          | 961  | 980  | 952  | 919  | 803  |
| Liczba osób w rodzinach                                                | 1846 | 1799 | 1760 | 1705 | 1451 |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS IŁAWA.

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.

Analiza struktury świadczeń przyznawanych przez MOPS w Iławie wskazuje na przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych, które w 2024 zostały przyznane 711 osobom. W porównaniu do 2020 r. liczba ta wzrosła o 1 osobę. Natomiast spadek liczby osób otrzymujących świadczenia pieniężne wyniósł aż 216 osób (31,1%), co może wskazywać na rosnącą rolę świadczeń niepieniężnych.



Na zmniejszanie się ogólnej liczby klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia, zaś szczególnie zasiłków, wpływa szereg czynników. Do głównych należą z jednej strony projekty i działania aktywizujące realizowane od wielu lat przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie, inne instytucje publiczne (np. Powiatowy Urząd Pracy w Iławie) i organizacje pozarządowe. Dzięki nim mieszkańcy miasta zagrożeni wykluczeniem, doświadczający różnorodnych trudności życiowych, mogą zwiększać swoje kompetencje potrzebne do świadczenia pracy i kontaktów społecznych, rozwijać zdolność do samodzielnego życia i rozwiązywania problemów itp. Uczestnictwo w programach na rzecz aktywnej integracji, reintegracji społeczno-zawodowej czy przeciwdziałania bezrobociu przyczynia się do „usamodzielniania” osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Z drugiej strony znaczenie mają poprawiające się warunki ekonomiczne i wzrost zamożności mieszkańców. Poprawa dochodów osób i rodzin w mieście wynika m.in. z dobrej koniunktury gospodarczej, wzrostu poziomu wynagrodzeń (w tym minimalnego wynagrodzenia za pracę) i świadczeń emerytalno-rentowych, pobierania przez rodziny z dziećmi świadczenia wychowawczego, a także wprowadzania różnych programów pomocowych i osłonowych skierowanych do grup w szczególnej sytuacji. Pewne znaczenie mają też decyzje rządu kształtujące warunki udzielania pomocy społecznej mieszkańcom.

Warto zauważyć, że w 2020 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 2 600 zł brutto, natomiast w 2024 r. – już 4 242 zł brutto do 30 czerwca i 4 300 zł brutto do końca roku, a więc wzrosło o ponad 65%. W analizowanym okresie zwiększono też kryteria dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, lecz w mniejszym stopniu niż wysokość płacy minimalnej. Albowiem w 2020 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosiło 701 zł, a dla osoby w rodzinie – 528 zł. Te same kryteria w 2024 r. wynosiły odpowiednio: 776 zł i 600 zł, co oznacza wzrost o 10,7% w przypadku kryterium dochodowego dla osoby samotnie gospodarującej i 13,6% w przypadku kryterium dla osoby w rodzinie.

**Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024**

| Wyszczególnienie                    | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|-------------------------------------|------|------|------|------|------|
| Zasiłek stały                       | 124  | 115  | 110  | 105  | 75   |
| - dla osoby samotnie gospodarującej | 114  | 106  | 101  | 101  | 72   |
| - dla osoby w rodzinie              | 10   | 9    | 9    | 5    | 3    |
| Zasiłek okresowy                    | 429  | 425  | 413  | 378  | 298  |
| - z tytułu bezrobocia               | 209  | 212  | 174  | 158  | 121  |
| - z tytułu długotrwałej choroby     | 102  | 98   | 97   | 107  | 86   |
| - z tytułu niepełnosprawności       | 54   | 42   | 53   | 55   | 28   |
| Zasiłek celowy                      | 615  | 626  | 558  | 511  | 382  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS IŁAWA.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej przyznawany był zasiłek celowy – w tym przypadku liczba świadczeniobiorców w 2024 roku wyniosła 382. Zasiłki okresowe otrzymywało 298 osób (o 131 osób mniej niż w 2020 roku), w większości samotnie gospodarujące. Najmniejsza grupa klientów MOPS pobierała zasiłek stały, w tym większość to osoby samotnie gospodarujące.

Analizując dominujące problemy miasta Iławy z perspektywy instytucji pomocy społecznej, należy zwrócić uwagę na art. 7 ustawy o pomocy społecznej, który wskazuje kluczowe przesłanki

uprawnijące osoby i rodziny do wsparcia. Katalog powodów jest otwarty i zawiera 17 czynników, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

**Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Iława w latach 2022-2024**

| Wyszczególnienie                                                                                                    | 2022          |                         | 2023          |                         | 2024          |                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|-------------------------|---------------|-------------------------|---------------|-------------------------|
|                                                                                                                     | Liczba rodzin | Liczba osób w rodzinach | Liczba rodzin | Liczba osób w rodzinach | Liczba rodzin | Liczba osób w rodzinach |
| Ubóstwo                                                                                                             | 502           | 1039                    | 444           | 913                     | 362           | 690                     |
| Sieroctwo                                                                                                           | 0             | 0                       | 0             | 0                       | 0             | 0                       |
| Bezdomność                                                                                                          | 71            | 76                      | 69            | 71                      | 65            | 67                      |
| Potrzeba ochrony macierzyństwa                                                                                      | 109           | 459                     | 115           | 498                     | 102           | 435                     |
| - w tym potrzeba ochrony wielodzietności                                                                            | 61            | 320                     | 61            | 323                     | 62            | 314                     |
| Bezrobocie                                                                                                          | 231           | 501                     | 215           | 489                     | 172           | 385                     |
| Niepełnosprawność                                                                                                   | 409           | 653                     | 408           | 675                     | 355           | 559                     |
| Długotrwała lub ciężka choroba                                                                                      | 708           | 1118                    | 721           | 1166                    | 642           | 1000                    |
| Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego                                  | 262           | 850                     | 247           | 833                     | 202           | 695                     |
| - w tym rodziny niepełne                                                                                            | 172           | 504                     | 165           | 507                     | 142           | 441                     |
| - w tym rodziny wielodzietne                                                                                        | 54            | 275                     | 39            | 211                     | 30            | 165                     |
| Przemoc domowa (w rodzinie)                                                                                         | 20            | 47                      | 16            | 51                      | 10            | 35                      |
| Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi                                                                                | 0             | 0                       | 0             | 0                       | 0             | 0                       |
| Alkoholizm                                                                                                          | 60            | 88                      | 73            | 100                     | 65            | 100                     |
| Narkomania                                                                                                          | 8             | 11                      | 5             | 5                       | 9             | 9                       |
| Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego                                                 | 14            | 16                      | 24            | 29                      | 27            | 32                      |
| Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy | 0             | 0                       | 0             | 0                       | 5             | 12                      |
| Zdarzenie losowe                                                                                                    | 0             | 0                       | 3             | 6                       | 1             | 1                       |
| Sytuacja kryzysowa                                                                                                  | 0             | 0                       | 0             | 0                       | 0             | 0                       |
| Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna                                                                                     | 0             | 0                       | 0             | 0                       | 0             | 0                       |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS IŁAWA.

Analiza sprawozdań MOPS sporządzonych za lata 2022-2024 pozwala sformułować wnioski odnośnie głównych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców gminy. Formułując te wnioski wzięto pod uwagę liczbę rodzin (gospodarstw domowych jednoosobowych i wieloosobowych) oraz liczbę osób przebywających w tych rodzinach, które otrzymały pomoc ze względu na występowanie określonych sytuacji problemowych. W świetle analiz, do głównych przyczyn obejmowania ludności gminy pomocą ze strony MOPS należą długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności). Trzeba również zwrócić uwagę na znaczną grupę osób objętych pomocą społeczną ze względu na alkoholizm oraz bezdomność.

Skala występowania poszczególnych problemów jest bardzo zróżnicowana. Pierwsza na liście długotrwała lub ciężka choroba dotyczyła największej liczby 642 rodzin i 1000 osób, co świadczy, że problem częściej dotyka osób samotnych (żyjących w jednoosobowym gospodarstwie domowym). Dla porównania, potrzeba ochrony macierzyństwa dotyczyła 102 rodzin, w których żyło 435 osób (średnio 4,3 osoby w rodzinie), co jest zrozumiałe ze względu na specyfikę tego problemu.

Warto też bliżej przyjrzeć się typom rodzin objętych pomocą społeczną w gminie. W 2024 r. spośród wszystkich 1935 rodzin korzystających z usług MOPS, najwięcej było rodzin jednoosobowych (w liczbie 878 stanowiącej 35,4% ogółu) oraz dwuosobowych i trzyosobowych (po 318 rodzin, po 16,4% ogółu). Rodzin z dziećmi było 216, w których funkcjonowało łącznie 805 osób. W tej grupie większość stanowiły rodziny z dwójką dzieci (78 rodzin) oraz z jednym dzieckiem (66 rodzin), w dalszej kolejności z trójką (42 rodziny) oraz z czwórką dzieci (19 rodzin). Większość rodzin z dziećmi w liczbie 138 (63,9%) stanowiły rodziny niepełne, w tym w 55 rodzinach była dwójka dzieci, a w 46 – jedno dziecko.

Znaczną grupę odbiorców pomocy społecznej w 2024 r. stanowiły ponadto rodziny emerytów i rencistów. Takich rodzin było łącznie 328 i funkcjonowało w nich 396 osób, najczęściej w jednoosobowych gospodarstwach domowych (dotyczy to aż 272 emerytów i rencistów). Struktura korzystających ze wsparcia MOPS nie zmieniła się w diametralny sposób względem roku 2020, ale zauważalny jest wzrost udziału jednoosobowych gospodarstw domowych oraz utrzymywanie się na tym samym poziomie odsetka rodzin emerytów i rencistów w ogóle świadczeniobiorców, przy jednoczesnym spadku udziału rodzin z dziećmi. Wnioski te korespondują z zaprezentowanymi wcześniej danymi demograficznymi, w szczególności z ogólnym spadkiem liczby ludności, w tym dzieci i młodzieży, a zarazem zwiększaniem się udziału osób starszych wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Iława.

#### **4. System pomocy i wsparcia w Gminie Miejskiej Iława**

##### **4.1. Zasoby instytucjonalne**

Instytucjonalny system pomocy i wsparcia organizowany jest na rzecz osób i rodzin, doświadczających trudnych sytuacji życiowych – szczególnie wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać wyzwań i barier wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności na samorządzie gminy spoczywa obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej wobec jej mieszkańców. Jednostką wykonującą te zadania w Gminie Miejskiej Iława jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie. W świetle art. 15 ww. ustawy, zadania te polegają na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,



- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie, oprócz zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, realizuje również zadania określone w innych ustawach, a w szczególności świadczenia rodzinne, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, zasiłki dla opiekunów, wsparcie kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, dodatki mieszkaniowe, Kartę Dużej Rodziny, pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym, przeciwdziałanie przemocy domowej oraz program rządowy „Pośilek w szkole i w domu”. Realizując opisane wyżej zadania, MOPS współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami, aby zapewnić jak najlepsze rozpoznanie problemów społecznych, w tym ich przyczyn, a także znaleźć sposoby wspierania mieszkańców w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi i zapewnić możliwości ich wdrożenia w środowisku lokalnym.

Stan zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Iławie na dzień 31 grudnia 2024 r. wynosił 108 osób (w tym 3 osoby na zastępstwo), a w przeliczeniu na pełne etaty - 106 etatów (w tym 3 etaty na zastępstwo). Kadra pracowników socjalnych stanowiła 18 osób realizujących swoje zadania w siedemnastu rejonach pracy socjalnej. Świadczona przez nich interdyscyplinarna działalność zawodowa miała na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. MOPS zatrudnia również 4 asystentów rodziny. Ich praca skierowana jest do rodzin z dziećmi, w których istnieje skumulowanie różnych problemów społecznych takich jak: nieporadność życiowa, problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi, wycofanie, uzależnienia, bezrobocie itp. Jest to pomoc systemowa, prowadzona poprzez dostarczenie umiejętności i wiedzy, które pomogą rodzinie w radzeniu sobie z problemami życiowymi.

Jednym z narzędzi pracowników socjalnych jest kontrakt socjalny – umowa dwustronna zawierana w formie pisemnej przez pracowników socjalnych z osobami korzystającymi z pomocy społecznej. Celem kontraktu jest ustalenie najbardziej skutecznej drogi wyjścia rodziny z trudnej sytuacji, w jakiej się znalazła, poprzez określenie zobowiązań i uprawnień stron. W 2024 roku zostało zawartych 97 kontraktów socjalnych, w tym:

- 54 z rodzinami współpracującymi z asystentami rodzin,
- 15 z osobami wykonującymi prace społecznie użyteczne,
- 20 z osobami bezdomnymi,
- 3 z mieszkańcami mieszkania chronionego,
- 5 w ramach pracy socjalnej.

Ważnym zadaniem MOPS w Iławie jest również realizacja usług opiekuńczych na rzecz osób samotnych (lub osób w rodzinach, jeśli najbliżsi nie są w stanie zapewnić wystarczającej opieki), które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy. Usługi te obejmują wsparcie w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze świadczone były przez 46 opiekunek, a specjalistyczne usługi opiekuńcze przez 2 opiekunki specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi i 1 fizjoterapeutę.

Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Iławie funkcjonują:

- 1) Dzienny Dom Pomocy Społecznej – zlokalizowany w budynku przy ul. Grunwaldzkiej 6A dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych; dysponuje 60 miejscami (w 2024 r. do DDPS uczęszczało 71 osób); organizuje dla osób uczęszczających zajęcia rehabilitacji

usprawniającej, terapię zajęciową, poradnictwo prawne, psychologiczne, poradnictwo socjalne, a także różnorodne zajęcia kulturalne i edukacyjne;

- 2) Klub Seniora – rozpoczął działalność w 2020 r. dzięki wsparcia rządowego programu Senior+; dla grupy 40 osób organizuje zajęcia integracyjne, sportowe, rękodzielnicze, muzyczne, taneczne, wykłady o zdrowiu itp., aby stymulować aktywność społeczną, sprawność intelektualną i fizyczną osób starszych uczęszczających do Klubu;
- 3) Klub Integracji Społecznej, zlokalizowany w budynku Centrum Aktywności Lokalnej przy ulicy Wiejskiej 2D, oferuje swoim uczestnikom bezpłatne zajęcia z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej. Celem jego działania jest udzielanie wsparcia osobom o podobnych trudnościach i problemach życiowych, minimalizowanie skutków bezrobocia, uczenie pracy zespołowej, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia, ułatwienie powrotu do aktywnego udziału w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym, a także przygotowywanie uczestników do podjęcia zatrudnienia, w tym poprzez prace społecznie użyteczne i roboty publiczne;
- 4) Świetlica Środowiskowa „Mopsik” - placówka wsparcia dziennego dla dzieci - uczniów szkoły podstawowej, mieści się w pomieszczeniach wynajętych od ITBS przy ulicy Jagiellończyka 16; w 2024 r. do świetlicy zakwalifikowanych było 30 dzieci, w ramach udziału w placówce zaspokajane były potrzeby edukacyjne dzieci (np. pomoc w odrabianiu prac domowych; nauce czytania, pisania, ćwiczenia z zakresu tabliczki mnożenia, dodawania i odejmowania, ortografii, pisania wypracowań), rozwijanie ich zdolności i zainteresowań, odbywały się spotkania grupowe i indywidualne z psychologiem, różnorodne zajęcia m.in. relaksacyjne, komputerowe, muzyczne, teatralne, wdrażanie nawyków higieny osobistej i dobrego zachowania, współpraca z rodzinami dzieci, a także udział w imprezach okolicznościowych organizowanych przez MOPS, Iławskie Centrum Kultury, szkoły i inne.

Kolejnym obszarem zaangażowania MOPS jest przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom. Działania w tych obszarach były prowadzone do 31 sierpnia 2025 przez Wydział Polityki Społecznej Urzędu Miasta Iławy (wcześniej działający jako Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie w Iławie), zaś od 1 września 2025 zostały one włączone do struktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iławie w ramach nowo utworzonego Działu Pracy z Rodziną i Profilaktyki.

Jednym z narzędzi służących profilaktyce oraz wsparciu rodzin dotkniętych problemami życiowymi jest Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Iławie. Działania Zespołu mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w środowisku domowym, a także kompleksowe wsparcie rodziny w celu przywrócenia prawidłowego jej funkcjonowania w społeczeństwie. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, MKRPA, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, żandarmerii Wojskowej oraz kuratorzy sądowi. W skład Zespołu mogą wchodzić także prokuratorzy. Zespół Interdyscyplinarny tworzy dla indywidualnych przypadków grupy diagnostyczno-pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej.

W obszarze uzależnień działa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organ powołany przez Burmistrza Iławy podejmuje czynności zmierzające m.in. do ograniczania spożycia napojów alkoholowych w gminie oraz do orzeczenia przez sąd o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Członkami Komisji są specjaliści z zakresu terapii uzależnień, psychologii, pedagogiki, profilaktyki, prawa oraz przedstawiciele Urzędu Miasta i Policji.

Należy wspomnieć również o Lokalnym Ośrodku Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem, otwartym przez Elbląskie Centrum Mediacji i Aktywizacji Społecznej w porozumieniu z Urzędem Miasta w Iławie; Klubie Aktywności Junior dla dzieci pochodzących z rodzin, w których występuje problem przemocy i uzależnienia od alkoholu, jak również dzieci, które mają problemy adaptacyjne i trudności w relacjach rówieśniczych; jak również o działających w Iławie grupach samopomocowych: Grupa AA – Anna - Anonimowi Alkoholicy, Grupa Al-Anon - spotkania dla osób dorosłych żyjących z osobami uzależnionymi; Grupa NA "WitamiNA" - Anonimowi Narkomani.

Wśród podmiotów działających w obszarze polityki społecznej, ważną rolę odgrywają również inne niż MOPS jednostki organizacyjne Gminy Miejskiej Iława, przede wszystkim:

- Urząd Miasta Iławy;
- 5 szkół podstawowych, 5 przedszkoli i 1 żłobek, których organem założycielskim jest gmina miejska:
  - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Iławie,
  - Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marii Konopnickiej w Iławie,
  - Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Polskich Olimpijczyków w Iławie,
  - Szkoła Podstawowa nr 4 im. Polskich Podróżników w Iławie,
  - Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Polskich Noblistów w Iławie,
  - Przedszkole Miejskie nr 2 Integracyjne w Iławie,
  - Przedszkole Miejskie nr 3 w Iławie,
  - Przedszkole Miejskie nr 4 im. „Chatka Przyjaciół Kubusia Puchatka” w Iławie,
  - Przedszkole Miejskie nr 5 w Iławie,
  - Przedszkole Miejskie nr 6 w Iławie,
  - Żłobek Miejski w Iławie;
- Iławskie Centrum Kultury;
- Miejska Biblioteka Publiczna w Iławie;
- Iławskie Centrum Sportu, Turystyki i Rekreacji.

Ponadto podmioty, które warto uwzględnić w niniejszym zestawieniu to:

- jednostki organizacyjne Powiatu Iławskiego, w tym w szczególności Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, Powiatowy Urząd Pracy w Iławie, Dom Pomocy Społecznej w Lubawie Filia w Iławie, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Iławie;
- powiatowe placówki oświatowe m.in. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Stefana Żeromskiego w Iławie, Zespół Szkół im. Bohaterów Września 1939 Roku w Iławie, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Iławie w strukturze którego funkcjonują Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Iławie i Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Iławie;
- Komenda Powiatowa Policji w Iławie;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Iławie;
- placówki opieki zdrowotnej, w tym w szczególności Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie, w ramach którego działają Oddział Terapii Uzależnień i Poradnia Terapii Uzależnień;
- niepubliczne placówki oświatowe.

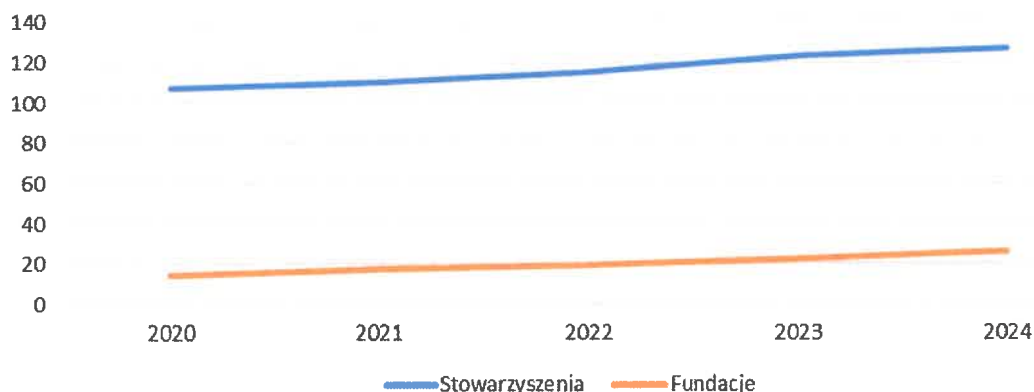
Oprócz wyżej wymienionych, ważną grupę podmiotów działających w różnych obszarach polityki społecznej stanowią organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, które bardziej szczegółowo zostały omówione w kolejnym podrozdziale Strategii.

#### 4.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych

Ekonomia społeczna stanowi działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym. Podmiotami ekonomii społecznej (PES) są natomiast m.in. spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie pracy oraz organizacje pozarządowe<sup>6</sup>. Zaprezentowana niżej analiza skupia się na podmiotach mających siedzibę na terenie Iławy, jednakże trzeba pamiętać, że działania w mieście mogą prowadzić też inne PES, dlatego realny potencjał sektora do świadczenia usług społecznych we współpracy z samorządem Gminy Miejskiej Iława jest większy.

Najliczniejszą grupę stanowią organizacje pozarządowe, do których zaliczamy fundacje, stowarzyszenia zarejestrowane w KRS, stowarzyszenia zwykłe, kluby sportowe, koła łowieckie i inne organizacje społeczne. W świetle danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie<sup>7</sup>, na koniec 2024 r. na terenie Miasta Iławy było zarejestrowanych 127 stowarzyszeń i podobnych im organizacji oraz 26 fundacji. Oznacza to wzrost liczby organizacji, względem 2020 r., łącznie o 32, w tym 20 stowarzyszeń i 12 fundacji.

**Rysunek 3. Liczba organizacji pozarządowych mających siedzibę w mieście Iława w latach 2020-2024**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Organizacje pozarządowe mające siedzibę w Iławie prowadzą działalność pożytku publicznego w bardzo wielu obszarach, które pokrywają się z zadaniami publicznymi realizowanymi przez samorząd gminy. Podmioty te są aktywne w dziedzinie diagnozowania oraz zaspokajania potrzeb społecznych, w tym m.in. z zakresu pomocy społecznej, rynku pracy, promocji i ochrony zdrowia, edukacji publicznej, upowszechniania świadomości narodowej, kultury, sportu i turystyki, bezpieczeństwa publicznego, a także wspierania określonych grup społecznych takich jak

<sup>6</sup> W świetle art. 2 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

<sup>7</sup> <https://olsztyn.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/podmioty-gospodarcze/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-w-województwie-warminsko-mazurskim-w-2024-r-,3,21.html>

np. rodziny, dzieci i młodzież, seniorzy, osoby bezrobotne i biernie zawodowo, osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorujące, uzależnione.

Należy zaznaczyć, że łączna liczba organizacji pozarządowych w Iławie obejmuje zarówno podmioty aktywne, które realizują swoje cele statutowe, jak i organizacje faktycznie nie działające, które albo są w trakcie likwidacji albo z różnych względów (np. rozpad struktury członkowskiej, brak środków finansowych) nie podjęły jeszcze formalnych kroków w kierunku rozwiązania bądź likwidacji.

Organizacje pozarządowe są jednym z typów podmiotów ekonomii społecznej, ponadto mogą być organami prowadzącymi inne podmioty ekonomii społecznej. Przykładem jest Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Iławie, które istnieje od 1985 roku i posiada status organizacji pożytku publicznego (OPP). Misją Stowarzyszenia jest dbanie o godność ludzką, miejsce w rodzinie i wśród innych ludzi oraz szczęście osób z niepełnosprawnością intelektualną, a także wspierania ich rodzin we wszystkich obszarach życia i sytuacjach, a zwłaszcza w ich gotowości niesienia pomocy innym.

PSONI prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej w Iławie, który realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Warsztat posiada dwanaście pracowni tematycznych (m.in. gastronomiczna, gospodarstwa domowego, umiejętności społecznych, stolarska, krawiecko-hafciarska), w ramach których osoby uczęszczające na zajęcia mogą rozwijać swoje kompetencje, zainteresowania, a także umiejętności potrzebne w codziennym funkcjonowaniu. Do WTZ uczęszcza 80 osób. Oprócz tego Stowarzyszenie prowadzi Zespół Rehabilitacyjno-Terapeutyczny dla dzieci i młodzieży w wieku 3-24 lata, a także realizuje projekty skierowane do dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną, np. poprzez możliwość korzystania z mieszkań treningowych, udział w warsztatach edukacyjnych i obywatelskich.

Status organizacji pożytku publicznego posiadają również następujące podmioty mające siedzibę na terenie miasta Iława:

- ✓ Iławski Klub Sportu, Kultury Fizycznej i Turystyki Niewidomych i Słabo Widzących „Morena”, który organizuje szkolenie dla osób z dysfunkcją wzroku w sekcjach pływackiej, kajakowej, strzeleckiej, kręglarskiej i warcabowej, a także różne wydarzenia o charakterze integracyjnym i rekreacyjnym;
- ✓ Iławskie Stowarzyszenie na rzecz Pomocy Dzieciom z Wadami Słuchu, którego celem jest świadczenie wszechstronnej pomocy dzieciom i młodzieży z wadami słuchu oraz ich rodzicom, m.in. poprzez organizowanie wypoczynku, zakup sprzętu, prowadzenie rehabilitacji;
- ✓ Stowarzyszenie „Przystań”, które przyznaje stypendia dla młodych zdolnych osób, udziela dotacji organizacjom pozarządowym i grupom nieformalnym (jest ośrodkiem programu „Działaj Lokalnie” oraz operatorem lokalnym NOWEFIO), wspiera rozwój aktywności obywatelskiej, aktywizuje osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem;
- ✓ Stowarzyszenie Chór Camerata – organizuje otwarte koncerty muzyki chóralnej w plenerze, placówkach kultury i obiektach sakralnych;
- ✓ Stowarzyszenie Iławski Klub „Amazonki”, które prowadzi wszechstronne działania na rzecz osób dotkniętych rakiem piersi oraz propaguje profilaktykę raka piersi;
- ✓ Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży z Niepełnosprawnością Intelektualną „Jesteśmy”, współpracuje z Zespołem Placówek Szkolno-Wychowawczych poprzez m.in. dofinansowanie kosztów leczenia uczniów, organizację wycieczek, akcji charytatywnych;
- ✓ Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Iławskiego „Promyk”, jednym z celów jego działania jest poprawa warunków bytowych uczestników PŚDS

w Iławie, a także organizacja zajęć wspierająco-aktywizujących w ramach Ośrodka Wsparcia dla osób niepełnosprawnych, z zaburzeniami psychicznymi;

- ✓ Stowarzyszenie Pomocy dla Osób Autystycznych i Osób z Innymi Zaburzeniami Rozwoju „Iskierka Nadziei” – na co dzień współpracuje z rodzicami, terapeutami z poradni psychologiczno-pedagogicznej, zakładami opieki zdrowotnej i placówkami oświaty in., aby poprawiać warunki życia osób z autyzmem;
- ✓ Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejsko-Gminny w Iławie – wspiera wszechstronny rozwój dzieci, zdrowie i edukację, kreowanie dobrych warunków życia dzieci szczególnie ciężko i przewlekłe chorujących; TPD angażuje się w pomoc charytatywną, organizację imprez takich jak Dzień Dziecka, festyny rodzinne;
- ✓ Stowarzyszenie Uniwersytet III Wieku – podejmuje wiele działań na rzecz aktywizacji i kształcenia ustawicznego osób starszych, w szczególności poprzez organizację wykładów tematycznych i imprez kulturalnych, prowadzenie sekcji, chóru i zespołu wokalo-instrumentalnego;
- ✓ Towarzystwo Tenisa Ziemnego w Iławie – klub sportowy istniejący od 1993 r., zajmuje się upowszechnianiem i propagowaniem gry w tenisa ziemnego wśród mieszkańców miasta;
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy „Gracja” – działa od 2000 r., prowadzi zajęcia taneczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych; dwa razy w roku jest gospodarzem Ogólnopolskiego Turnieju Tańca Sportowego, podczas którego wszystkie grupy taneczne mogą zaprezentować swoje umiejętności szerokiej publiczności.

Wśród aktywnych organizacji warto również wskazać Stowarzyszenie Iławscy Seniorzy, które realizuje działania w zakresie aktywizacji osób starszych. Na terenie Iławy swoją siedzibę ma też jedna spółdzielnia socjalna – jest to istniejąca od 2014 roku Spółdzielnia Socjalna Horyzonty. Działa jako spółdzielnia osób prawnych, której założycielami i jedynymi członkami są Stowarzyszenie „Przystań” oraz Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży z Niepełnosprawnością Intelktualną „Jesteśmy”. Podmiot ten świadczy usługi opiekuńcze, usługi asystencji osobistej dla osób z niepełnosprawnościami, opiekę wytchnieniową w Centrum Wytchnieniowym w Iławie oraz w miejscu zamieszkania, a także usługi sprzątanania i usługi księgowe dla prywatnych firm oraz organizacji pozarządowych.

Przykładem podmiotu ekonomii społecznej działającego w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest Hallon Spółka z o.o. utworzona w 2017 roku. Od 2024 roku posiada status przedsiębiorstwa społecznego jako podmiot realizujący działalność reintegracyjną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ofercie firma społeczna ma m.in. organizowanie eventów, animacje i usługi cateringowe.

Status przedsiębiorstwa społecznego posiada również Stowarzyszenie Sportów Wodnych w Iławie. Organizacja istnieje od 1994 roku. Głównym celem jej istnienia jest prowadzenie działalności sportowej, wspieranie rozwoju żeglarstwa oraz innych sportów wodnych dzieci i młodzieży. Stowarzyszenie organizuje szkolenia żeglarskie i motorowodne, półkolonie, oferuje usługi zakwaterowania i gastronomiczne.

Ważnym aspektem funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej jest współpraca z Gminą Miejską Iława w zakresie realizacji zadań publicznych na rzecz mieszkańców, która odbywa się zarówno w formie finansowej, jak i pozafinansowej. W 2024 roku organizacje pozarządowe zrealizowały 46 zadań publicznych o łącznej wartości 1 224 164,14 zł, dofinansowanie z budżetu miasta wyniosło 992 600,00 zł (a więc było na poziomie średnio 81,08% wartości zadań). Wyboru ofert na realizację zadań przez organizacje pozarządowe dokonano w trybach przewidzianych:



- a) ustawą o działalności pożytku publicznego: w trybie konkursowym udzielono dotacji w wysokości 206 500,00 zł, a w trybie pozakonkursowym przewidzianym art. 19a – 40 600,00 zł,
- b) ustawą o sporcie – dotacje wyniosły 735 000,00 zł,
- c) ustawą o zdrowiu publicznym – dofinansowanie: 10 000,00 zł.

Jakie były konkretne zakresy i rodzaje zadań publicznych oraz jakie organizacje pozarządowe je realizowały, zaprezentowano w tabeli poniżej.

**Tabela 7. Zadania publiczne zlecone do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Gminy Miejskiej Iława w 2024 r.**

| Lp.                                                                                                                                                          | Nazwa organizacji                                                                        | Rodzaj i nazwa zadania                                                                                                                                                                  | Kwota dotacji |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych oraz ochrona i promocja zdrowia</b>                                                                           |                                                                                          |                                                                                                                                                                                         |               |
| 1                                                                                                                                                            | Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Iławie    | Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób dorosłych niepełnosprawnych w Gminie Miejskiej Iława:<br>„Dzienne Centrum Aktywności”                                                           | 13 000,00     |
| 2                                                                                                                                                            | Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Iławie    | Realizacja działań w kierunku usamodzielniania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością:<br>„Wspieranie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w dążeniu do samodzielnego funkcjonowania.” | 8 000,00      |
| 3                                                                                                                                                            | Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Iławie    | Realizacja programu Punkt Wczesnej Interwencji:<br>„Punkt Wczesnej Interwencji”                                                                                                         | 19 000,00     |
| 4                                                                                                                                                            | Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Ostródzie | Dowóz dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami z terenu miasta Iławy do placówek w Ostródzie w celach edukacyjnych i rehabilitacyjnych:<br>j.w.                                       | 51 000,00     |
| 5                                                                                                                                                            | Stowarzyszenie Iławski Klub Amazonki                                                     | Realizacja spotkań związanych z profilaktyką chorób nowotworowych w szczególności kobiet zamieszkujących miasto Iława „Bądź zdrow”:<br>„Profilaktyka chorób nowotworowych Bądź zdrow”   | 4 000,00      |
| <b>Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego</b> |                                                                                          |                                                                                                                                                                                         |               |
| 6                                                                                                                                                            | Związek Ukraińców w Polsce                                                               | Organizacja i promocja wydarzeń kulturalnych prezentujących kulturę mniejszości narodowych:<br>„Popołudnie z Kulturą Ukraińską”                                                         | 15 000,00     |
| 7                                                                                                                                                            | Stowarzyszenie Chór Camerata                                                             | Organizacja koncertów i warsztatów wokalnych muzyki chóralnej:<br>„Organizacja koncertów i warsztatów                                                                                   | 12 000,00     |

|                                                                                                                                                                                                                          |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                               |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 8                                                                                                                                                                                                                        | Stowarzyszenie Gospel nad Jeziorakiem                                  | wokalnych muzyki chóralnej.”<br>Organizacja koncertów i warsztatów wokalnych Gospel:<br>„Międzynarodowy Festiwal Gospel nad Jeziorakiem”                                                                                                                                      | 12 000,00 |
| 9                                                                                                                                                                                                                        | Stowarzyszenie Uniwersytet III Wieku w Iławie                          | Realizacja działań kulturalnych w zakresie teatru, muzyki dla seniorów miasta Iławy<br>„Widowisko słowno-muzyczne - KOŁĘDY NIEBIAŃSKIM PÓRKIEM PISANE ...”                                                                                                                    | 5 000,00  |
| <b>Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej oraz działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych</b> |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                               |           |
| 10                                                                                                                                                                                                                       | Stowarzyszenie "Przystań"                                              | Wsparcie organizacji pozarządowych w realizacji działań o charakterze dobra wspólnego:<br>„Działaj Lokalnie” – wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji działań o charakterze dobra wspólnego.                                                                       | 4 000,00  |
| 11                                                                                                                                                                                                                       | Fabryka Inicjatyw Obywatelskich "Łączy nas Iława"                      | Zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy Miejskiej Iława na temat problemów społecznych: „Śniadanie Obywatelskie 2024”                                                                                                                                                       | 5 000,00  |
| <b>Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, sportu, turystyki oraz wypoczynku oraz z zakresu ratownictwa i ochrony ludności</b>                                                                                   |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                               |           |
| 12                                                                                                                                                                                                                       | Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego | Zapewnienie bezpieczeństwa na akwenach wypoczywającym w okresie letnim mieszkańcom i osobom przebywającym w mieście - zabezpieczenie kąpielisk:<br>„Zapewnienie bezpieczeństwa na akwenach wypoczywającym w okresie letnim mieszkańcom i osobom przebywającym w mieście 2024” | 32 000,00 |
| 13                                                                                                                                                                                                                       | Stowarzyszenie Sportów Xtremalnych                                     | Organizacja cyklu zajęć i zawodów w sportach grawitacyjnych:<br>„Xtremalna Iława vol. 5”                                                                                                                                                                                      | 8 000,00  |
| <b>Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym</b>                                                                                                                                                                     |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                               |           |
| 14                                                                                                                                                                                                                       | Stowarzyszenie Iławscy Seniorzy                                        | Organizacja zajęć z zakresu profilaktyki społecznej i zdrowotnej wśród seniorów:<br>„Organizacja zajęć ruchowych, aktywizujących iławskich seniorów do zapobiegania niepełnosprawności.”                                                                                      | 18 500,00 |
| <b>Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi sportu</b>                                                                                                                                                                 |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                               |           |
| 15                                                                                                                                                                                                                       | Stowarzyszenie Szkoła Pływania ORKA                                    | Koszykówka                                                                                                                                                                                                                                                                    | 30 000,00 |
| 16                                                                                                                                                                                                                       | Stowarzyszenie Szkoła Pływania ORKA                                    | Lekkoatletyka                                                                                                                                                                                                                                                                 | 28 000,00 |
| 17                                                                                                                                                                                                                       | Stowarzyszenie Szkoła Pływania ORKA                                    | Pływanie/triathlon                                                                                                                                                                                                                                                            | 21 000,00 |

|                                                                                                                                                                   |                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 18                                                                                                                                                                | Uczniowski Klub Sportowy<br>Mały Jeziorak                                                      | Piłka nożna dzieci i młodzieży                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 86 000,00  |
| 19                                                                                                                                                                | Uczniowski Klub Sportowy<br>Mały Jeziorak                                                      | Piłka nożna seniorów                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 15 000,00  |
| 20                                                                                                                                                                | Ławski Klub Sportowy<br>JEZIORAK Ława                                                          | Piłka nożna dzieci i młodzieży                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 115 000,00 |
| 21                                                                                                                                                                | Ławski Klub Sportowy<br>JEZIORAK Ława                                                          | Piłka nożna seniorów                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 95 000,00  |
| 22                                                                                                                                                                | Ławski Klub Sportowy<br>JEZIORAK Ława                                                          | Piłka ręczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 65 000,00  |
| 23                                                                                                                                                                | Ławski Klub Sportowy<br>JEZIORAK Ława                                                          | Sporty walki                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 9 000,00   |
| 24                                                                                                                                                                | Ławski Klub Sportowy<br>JEZIORAK Ława                                                          | Tenis stołowy                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 17 000,00  |
| 25                                                                                                                                                                | Fundacja JEZIORANKA                                                                            | Piłka nożna dziewcząt                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 30 000,00  |
| 26                                                                                                                                                                | Uczniowski Klub Sportowy<br>Ławski Klub Kyoukushin<br>Karate                                   | Sporty walki                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 5 000,00   |
| 27                                                                                                                                                                | Sporty Walki Ława                                                                              | Sporty walki                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 8 000,00   |
| 28                                                                                                                                                                | Miejszyskolny Klub Sportowy<br>ZRYW VOLLEY                                                     | Piłka siatkowa                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 33 000,00  |
| 29                                                                                                                                                                | Ławski Klub Sportu, Kultury<br>Fizycznej i Turystyki<br>Niewidomych i<br>Słabowidzących MORENA | Strzelectwo laserowe osób niewidomych<br>i słabowidzących                                                                                                                                                                                                                                                       | 8 000,00   |
| 30                                                                                                                                                                | Towarzystwo Tenisa Ziemnego<br>w Ławie                                                         | Tenis ziemny                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 10 000,00  |
| 31                                                                                                                                                                | Klub Wioślarski „WIR” Ława                                                                     | Wioślarstwo                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 50 000,00  |
| 32                                                                                                                                                                | Stowarzyszenie Sportów<br>Wodnych                                                              | Żeglarstwo                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 23 500,00  |
| 33                                                                                                                                                                | Ludowy Klub Sportowy Ława                                                                      | Boks                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 10 000,00  |
| 34                                                                                                                                                                | Uczniowski Klub Sportowy<br>GRACJA                                                             | Taniec sportowy                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 22 000,00  |
| 35                                                                                                                                                                | Ławski Klub Piłki Ręcznej                                                                      | Piłka ręczna                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 55 000,00  |
| <b>Zadanie w zakresie profilaktyki (na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym)</b>                                                                                 |                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |            |
| 36                                                                                                                                                                | Stowarzyszenie Abstynentów<br>Regionu Ławskiego                                                | Działania informacyjne i edukacyjne dla<br>dzieci, młodzieży i dorosłych na rzecz<br>podniesienia świadomości społecznej na<br>temat zdrowego stylu życia bez środków<br>psychoaktywnych w tym prowadzenie<br>kampanii społecznych na rzecz<br>przeciwdziałania uzależnieniom i innym<br>zachowaniom ryzykownym | 10 000,00  |
| <b>Dotacje udzielone w trybie małych zleceń z pominięciem otwartego konkursu ofert<br/>(art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie)</b> |                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |            |
| 37                                                                                                                                                                | Stowarzyszenie Uniwersytet III                                                                 | Aktywni seniorzy                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 3 000,00   |

|    |                                                                                                    |                                                        |           |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------|
| 38 | Wiek w Iławie<br>Związek Harcerstwa Polskiego<br>Chorągiew Warmińsko-<br>Mazurska                  | Święto flagi w Iławie.                                 | 3 100,00  |
| 39 | Stowarzyszenie Wspierania<br>Ratownictwa Wodnego                                                   | Edukacja w zakresie bezpiecznego<br>wypoczynku na wodą | 3 500,00  |
| 40 | Stowarzyszenie Uniwersytet III<br>Wiek w Iławie                                                    | Zakup strojów dla chóru Arlekin                        | 3 000,00  |
| 41 | Fundacja Ciało Umysł Emocje                                                                        | Joga na trawie                                         | 5 500,00  |
| 42 | Stowarzyszenia na Rzecz<br>Dzieci i Młodzieży z<br>Niepełnosprawnością<br>Intelektualną „Jesteśmy” | Aktywne wakacje – warsztaty dla dzieci                 | 10 000,00 |
| 43 | Stowarzyszenie Uniwersytet III<br>Wiek w Iławie                                                    | Seniorzy krzewią kulturę                               | 3 000,00  |
| 44 | Lubawski Klub Rajdowy                                                                              | 4 Iławski Rajd Jeziorak „Razem dla Autyzmu             | 4 000,00  |
| 45 | Polski Związek Niewidomych                                                                         | Profilaktyka utraty wzroku                             | 3 500,00  |
| 46 | Stowarzyszenie SART                                                                                | Artystyczne wtorki w SART                              | 2 000,00  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA Z WYKONANIA ROCZNEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY.

Jak widać z zaprezentowanego zestawienia, w 2024 r. zadania publiczne finansowane z budżetu samorządu miasta zostały zlecone 36 organizacjom pozarządowym. W zdecydowanej większości były to podmioty mające siedzibę lub oddział terenowy na terenie Iławy.

W programie współpracy samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w 2025 r. zostały uwzględnione sfery zadań publicznych, w ramach których były zlecane zadania w 2024 r. Pojawiły się też dwa nowe obszary współpracy finansowej: ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego; nauka, edukacja, oświata i wychowanie.

Wskazane wyżej zadania publiczne i usługi społeczne będą w najbliższych latach nadal zlecane do realizacji przez podmioty ekonomii społecznej. Jeśli pojawią się nowe zdiagnozowane potrzeby to istnieje możliwość zmiany lub rozszerzenia wskazanego katalogu.

## 5. Sytuacja grup społecznych wymagających wsparcia

Lokalna polityka społeczna zmierza do kształtowania warunków i jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby wszyscy członkowie wspólnoty mogli korzystać z dóbr i usług umożliwiających im zaspokojenie potrzeb, wypełnianie różnych ról społecznych oraz rozwój osobisty. Przeszkodą w realizacji tego celu mogą być determinanty wykluczenia społecznego. Szczególnie chodzi o deficyty oraz bariery indywidualne i społeczne dotyczące osoby i grupy, które:

- ✓ nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im normalną pozycję społeczną, zdobycie odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny;
- ✓ nie posiadają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie;
- ✓ posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych (np. ze względu na zaistnienie niepełnosprawności, długotrwałej choroby, uzależnienia);

- ✓ są przedmiotem niszczącego działania innych osób lub podmiotów (polegającego na stosowaniu przemocy, szantażu, dyskryminacji itp.);
- ✓ żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne)<sup>8</sup>.

W dalszej części niniejszego rozdziału analizie zostaną poddane grupy, które można wyodrębnić ze społeczności lokalnej stosując różne kryteria porządkujące. Analiza będzie miała charakter bardziej jakościowy niż ilościowy, ponieważ nie tylko skala danego zjawiska ma znaczenie, ale też jego intensywność i negatywne skutki społeczne.

### 5.1. Rodziny z dziećmi niewydolne opiekuńczo-wychowawczo

Rodzina jest naturalnym środowiskiem służącym opiece i wychowaniu dzieci. Wypełnia też szereg innych ważnych społecznie funkcji. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą i prawdopodobnie nieuniknioną. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich/w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

Skalę negatywnych zjawisk w rodzinach z dziećmi w jakimś stopniu obrazują dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iławie. W 2024 roku Ośrodek objął wsparciem 216 rodzin z dziećmi, w których było łącznie 805 osób. Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego dotyczył 202 rodzin, w tym 142 rodzin niepełnych i 30 wielodzietnych (czyli takich, w których wychowuje się trójka i więcej dzieci), natomiast ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa wsparciem objęto 102 rodziny, w tym ze względu na potrzebę ochrony wielodzietności – 62 rodziny.

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy w szczególności opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym; udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych; wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; a także podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie

---

<sup>8</sup> Są to wyznaczniki wykluczenia społecznego zaproponowane w przyjętej w 2004 roku przez Radę Ministrów *Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski* (s. 22-23). Definicja ta, pomimo upływu czasu, wydaje się nadal aktualna.

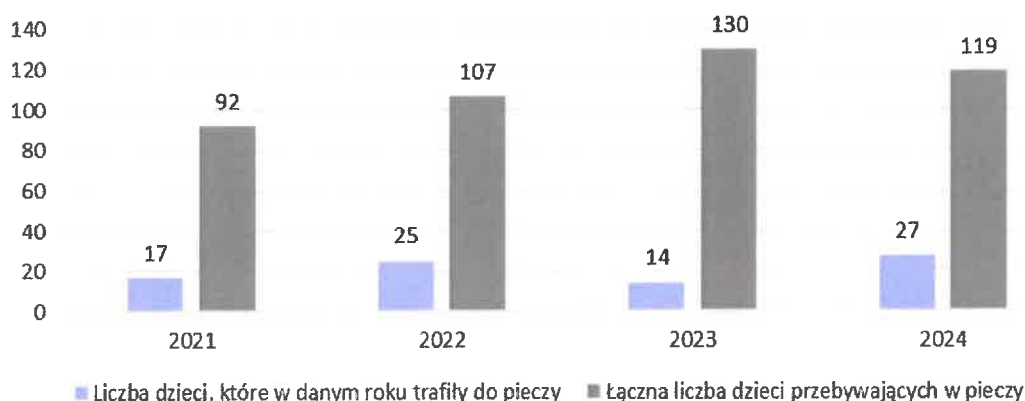


i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

Działaniami pięciu asystentów rodziny zatrudnionych przez MOPS w 2024 r. objętych było 69 rodzin, w których wychowywało się 163 dzieci do 18-tego roku życia. Były to rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których istnieje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, jak również rodzin, których dzieci w tej pieczy już przebywają. Łączna liczba dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w 2024 r., przebywających w pieczy zastępczej, wyniosła 20. Współpraca asystentów została zakończona z 38 rodzinami z powodów: w 15 przypadkach na wniosek klientów, 7 rodzin z powodu braku chęci współpracy, 5 rodzin - osiągnięcie zamierzonych celów, 6 rodzin zmieniło miejsce zamieszkania poza miasto Iława, a w 5 przypadkach – brak zasadności współpracy.

W sytuacji gdy rodziny, pomimo otrzymanego wsparcia, nie są w stanie realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dzieci mogą zostać umieszczone w pieczy zastępczej. W 2024 roku w pieczy zastępczej było umieszczonych 119 dzieci z Gminy Miejskiej Iława, w tym w rodzinach zastępczych 76 dzieci, w rodzinnych domach dziecka – 24 osoby, natomiast w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – 19 dzieci. Dla porównania, w 2021 roku w różnych formach pieczy zastępczej przebywało 92 dzieci. W latach 2021-2024 do pieczy zastępczej trafiło 83 dzieci z terenu miasta. Niewielka część z nich powróciła do rodzin biologicznych (np. w 2022 i 2023 r. po jednej osobie, w 2024 r. czworo dzieci), część usamodzielniała się ze względu na osiągnięcie pełnoletności.

**Rysunek 4. Dzieci z terenu Miasta Iławy umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2021-2024**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ Z DZIAŁALNOŚCI MOPS IŁAWA.

Należy podkreślić, że przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej jest wiele. Rzadko powodem jest sieroctwo. Częściej to niewydolność lub dysfunkcyjność rodziców, którzy nie potrafią zapewnić dziecku bezpieczeństwa i zaspokoić podstawowych potrzeb. Praca z rodzinami biologicznymi, z których dzieci zostały zabrane do pieczy zastępczej, jest trudna i w nielicznych przypadkach kończy się powrotem dziecka na łono rodziny biologicznej.

## 5.2. Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Jedną z grup społecznych wymagających szczególnej uwagi ze strony instytucji pomocowych są osoby, które z uwagi na niepełnosprawność, chorobę, zaburzenia psychiczne, trudną sytuację życiową lub wiek nie są w stanie samodzielnie wykonywać podstawowych czynności. W ramach niniejszej diagnozy skupiono się w szczególności na osobach starszych oraz osobach z niepełnosprawnościami.

Niepełnosprawność, w świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, oznacza „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla



człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”<sup>9</sup>. W polskim ustawodawstwie, niepełnosprawność została zdefiniowana jako trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy<sup>10</sup>. Może wiązać się z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną (zmysłową), intelektualną, psychofizyczną, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Jej przyczynami mogą być przewlekłe choroby, wady wrodzone, przebyte urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Może zatem wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień.

Niepełnosprawność i przewlekłe choroby nierzadko związane są ze starością. Faktyczna sytuacja życiowa osób starszych jest mocno zróżnicowana, niemniej jednak czynniki takie jak podeszły wiek, osłabiona zdrowotność czy obniżona sprawność organizmu, z którymi wiąże się jakiś deficyt zdolności wrodzonych lub nabytych, stanowią przyczynek do marginalizacji i izolacji społecznej. Częściowe lub całkowite ograniczenie zdolności danej osoby do samodzielnej egzystencji (w wymiarze indywidualnym i społecznym) stanowi bowiem poważną barierę w wypełnianiu podstawowych ról w środowisku rodzinnym, miejscu zamieszkania czy pracy.

W świetle danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku Gminę Miejską Hława zamieszkiwało 5 525 osób z niepełnosprawnościami, w tym 3 068 kobiet (55,5%) oraz 2 457 mężczyzn (44,5%). Spośród tych osób 4 189 (75,8%) to osoby niepełnosprawne prawnie, czyli posiadające odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Taka osoba może, ale nie musi, poza odpowiednim orzeczeniem posiadać ograniczenia sprawności w wykonywaniu codziennych czynności. Wśród osób z niepełnosprawnościami 1 366 (24,7%) to osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli posiadające wyłącznie ograniczenia sprawności w wykonywaniu codziennych czynności, jednak nie posiadające orzeczenia.

**Tabela 8. Osoby dorosłe zaliczone do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem w 2024 roku**

| Wyszczególnienie |                 | Liczba osób z 1 symbolem przyczyny niepełnosprawności | Liczba osób z 2 symbolami przyczyny niepełnosprawności | Liczba osób z 3 symbolami przyczyny niepełnosprawności |
|------------------|-----------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Stopień          | Znaczny         | 138                                                   | 89                                                     | 10                                                     |
|                  | Umiarkowany     | 253                                                   | 167                                                    | 20                                                     |
|                  | Lekki           | 220                                                   | 117                                                    | 8                                                      |
| Wiek             | 16-25 lat       | 33                                                    | 23                                                     | 6                                                      |
|                  | 26-40 lat       | 58                                                    | 15                                                     | 1                                                      |
|                  | 41-59 lat       | 169                                                   | 77                                                     | 8                                                      |
|                  | 60 lat i więcej | 351                                                   | 258                                                    | 23                                                     |
| Płeć             | Kobiety         | 333                                                   | 204                                                    | 14                                                     |
|                  | Mężczyźni       | 278                                                   | 169                                                    | 24                                                     |

<sup>9</sup> Cyt. za <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/niepelnosprawnosc;3947453.html>

<sup>10</sup> Art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

|              |              |     |     |    |
|--------------|--------------|-----|-----|----|
| Zatrudnienie | Pracujący    | 167 | 63  | 3  |
|              | Niepracujący | 444 | 310 | 35 |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH POWIATOWEGO ZESPOŁU ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W IŁAWIE.

Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Iławie wskazują na to, że w 2024 roku wydano łącznie 1 022 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, w tym 611 orzeczeń z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności, 373 orzeczenia z dwoma symbolami i 38 orzeczeń z trzema symbolami.

Warto tu wskazać, że w każdym z tych trzech przypadków dominuje stopień umiarkowany niepełnosprawności. Orzeczenia wydawane są w większości kobietom, a najpowszechniejszy wiek to od 60 lat wzwyż. Są to przede wszystkim osoby niepracujące. W porównaniu do 2022 roku liczba wydanych orzeczeń dla mieszkańców Iławy wzrosła o 163.

W przypadku osób do 16 roku życia w 2024 roku wydano łącznie 107 orzeczeń, w tym 73 z jednym symbolem przyczyny niepełnosprawności, 30 z dwoma symbolami i 4 z trzema symbolami. Najwięcej orzeczeń wydawano dzieciom i młodzieży od 8 do 16 lat. Liczba wydanych orzeczeń, w porównaniu do 2022 roku wzrosła o 13.

**Tabela 9. Osoby do 16 roku życia zaliczone do osób niepełnosprawnych**

| Wyszczególnienie |           | Liczba osób z 1 symbolem przyczyny niepełnosprawności | Liczba osób z 2 symbolami przyczyny niepełnosprawności | Liczba osób z 3 symbolami przyczyny niepełnosprawności |
|------------------|-----------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Wiek             | do 3 lat  | 13                                                    | 4                                                      | 0                                                      |
|                  | 4-7 lat   | 18                                                    | 6                                                      | 2                                                      |
|                  | 8-16 lat  | 42                                                    | 20                                                     | 2                                                      |
| Płeć             | Kobiety   | 26                                                    | 10                                                     | 2                                                      |
|                  | Mężczyźni | 47                                                    | 20                                                     | 2                                                      |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH POWIATOWEGO ZESPOŁU ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W IŁAWIE.

Niepełnosprawność członka rodziny w 2024 roku była powodem wsparcia 355 rodzin z terenu Iławy, w których funkcjonowało 559 osób. Liczba tych rodzin w latach 2022-2024 zmniejszyła się o 54, natomiast liczba osób w nich funkcjonujących spadła o 94. Zasiłki okresowe z tytułu niepełnosprawności MOPS w Iławie przyznał w 2024 roku 28 osobom, w 2023 roku – 55 osobom, a w 2022 roku 53 mieszkańcom.

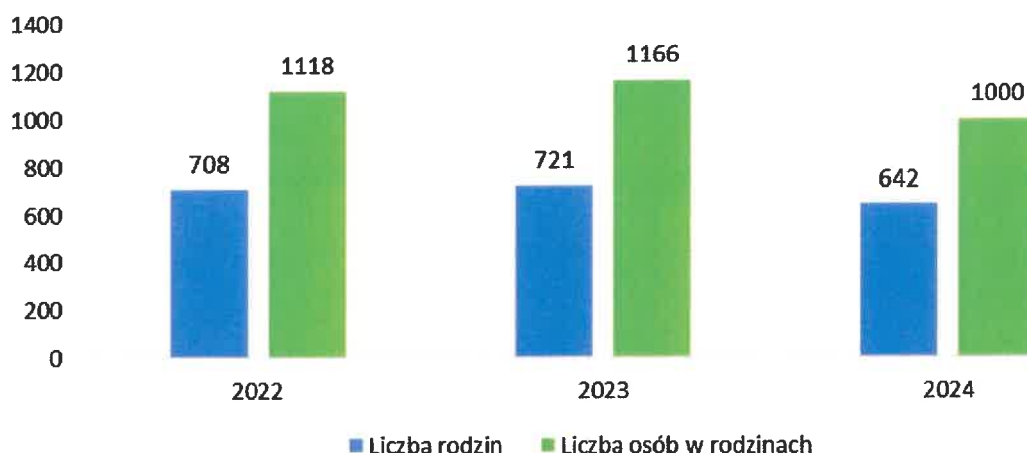
**Rysunek 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu niepełnosprawności w latach 2022-2024**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Przyczynę niesamodzielności i wystąpienia potrzeby wsparcia w codziennym funkcjonowaniu może stanowić również długotrwała lub ciężka choroba. Jest to jeden z głównych powodów, z których MOPS w Iławie udziela pomocy społecznej mieszkańcom miasta. W 2024 roku z tego powodu wsparcie otrzymywały 642 rodziny, w których żyło 1 000 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba tych rodzin zmniejszyła się o 66, a liczba osób w rodzinach – o 118. Zasiłki okresowe z tytułu długotrwałej choroby wypłacano w 2024 roku 86 osobom, w 2023 roku – 107 osobom, a w 2022 roku 97 osobom.

**Rysunek 6. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Jednym z podstawowych zadań gminy w zakresie wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby, są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki. W 2024 roku pomoc w tej formie otrzymywało 218 mieszkańców gminy, w 2023 roku 214 osób, a w 2022 roku świadczone je dla 193 osób.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2024 roku w domach pomocy społecznej przebywało 63 mieszkańców Iławy, w 2023 roku 71 osób, a w 2022 roku 76 osób.

### 5.3. Osoby i rodziny dotknięte przemocą domową i/lub uzależnieniami

Dysfunkcja, według słownika języka polskiego, oznacza „nieprzystosowanie czegoś do pełnienia określonych funkcji”, a w sensie biologicznym – „nieprawidłowe funkcjonowanie komórki, tkanki, narządu lub całego organizmu”<sup>11</sup>. Z punktu widzenia lokalnej polityki społecznej dysfunkcjami będą zjawiska, które w sposób negatywny wpływają na funkcjonowanie społeczeństwa, w szczególności przemoc domowa oraz uzależnienia.

Dysfunkcje wiążą się z naruszeniami prawa oraz powszechnie przyjętych norm społecznych, a także bardzo często z degradacją psychiczną i/lub fizyczną osób nimi dotkniętych. Ponadto zwykle towarzyszą im trudności życiowe i bariery, takie jak: ubóstwo w sferze materialnej i intelektualnej, bierność społeczno-zawodowa, niski poziom kompetencji interpersonalnych, niedojrzałość emocjonalna rodziców, nieumiejętność pełnienia ról rodzicielskich i małżeńskich, problemy opiekuńczo-wychowawcze. Kwestie te przenoszą się na otoczenie sąsiedzkie oraz środowisko szkolne. W odniesieniu do dzieci i młodzieży skutkiem negatywnych zjawisk są m.in. zaburzenia emocjonalne, schorzenia zdrowotne, trudności w przystosowaniu się do środowiska oraz w kontaktach z innymi ludźmi, mogące objawiać się depresją, nerwicami lub nadpobudliwością, zachowaniami agresywnymi i ryzykownymi, niską motywacją do nauki oraz słabymi wynikami w szkole, a także brakiem pasji i zainteresowań. Konsekwencją dysfunkcji systemu rodzinnego są ponadto przypadki ograniczania władzy rodzicielskiej przez sąd oraz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Jedną z dysfunkcji rodzin jest przemoc domowa, której definicja ustawowa została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle, przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa<sup>12</sup> w Gminie Miejskiej Iława jako powód korzystania z pomocy społecznej występuje, można by rzec, raczej sporadycznie. W 2024 r. dotyczyła 10 rodzin, w których funkcjonowało 35 osób. Rok wcześniej było takich rodzin 16 (51 osób), a w 2022 r. – 20 rodzin (47 osób w rodzinach). Dodatkowe informacje na ten temat skali zjawiska można zaczerpnąć ze sprawozdań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

<sup>11</sup> <http://sjp.pwn.pl/slownik/2555725/dysfunkcja>.

<sup>12</sup> Do 2023 r. funkcjonowało pojęcie „przemocy w rodzinie”, które zastąpiła „przemoc domowa”.

**Tabela 10. Wybrane dane dotyczące przemocy domowej w Gminie Miejskiej Iława**

| Wyszczególnienie                                                                 | 2022 | 2023 | 2024 |
|----------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|
| Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym:  | 93   | 93   | 84   |
| - liczba Niebieskich Kart wszczynających procedurę                               | 84   | 87   | 80   |
| Łączna liczba procedur Niebieskiej Karty realizowanych przez Zespół w ciągu roku | 118  | 112  | 151  |
| Liczba osób doznających przemocy domowej, w tym:                                 | 95   | 132  | 297  |
| - kobiety                                                                        | 69   | 52   | 87   |
| - mężczyźni                                                                      | 15   | 11   | 14   |
| - dzieci                                                                         | 11   | 69   | 196  |
| Liczba osób stosujących przemoc domową, w tym:                                   | 84   | 128  | 165  |
| - kobiety                                                                        | 15   | 44   | 55   |
| - mężczyźni                                                                      | 69   | 84   | 110  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ Z REALIZACJI MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY.

Dane te ujawniają większą skalę problemu przemocy domowej niż wynikająca ze statystyk pomocy społecznej. W 2024 r. Zespół prowadził 151 procedur „Niebieskiej Karty”, a więc podejmował skoordynowane działania pomocowe w sytuacji uzasadnionego podejrzenia lub stwierdzenia stosowania przemocy<sup>13</sup>. Najczęściej procedurę inicjowali funkcjonariusze Policji, którzy wypełnili 39 Niebieskich Kart-A, Ośrodka Pomocy Społecznej (24 NK-A) i oświaty (18 NK-A), a ponadto 3 procedury wszczęli członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W rodzinach objętych pomocą w 2024 r. było 297 osób doznających przemocy, w tym 87 kobiet (których było ponad 6 razy więcej niż mężczyzn) oraz 196 dzieci. Z kolei osób stosujących przemoc domową było 165, w tym 55 kobiet oraz dwa razy więcej mężczyzn – 110 osób.

Inną istotną dysfunkcją wpływającą na funkcjonowanie osób i rodzin są uzależnienia. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje uzależnienie jako stan psychiczny i fizyczny, wynikający z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów<sup>14</sup>. W obu tych

<sup>13</sup> Uprawnionymi do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” są: pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, funkcjonariusz Policji, żołnierz Żandarmerii Wojskowej, pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, asystent rodziny, nauczyciel, osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pedagog, psycholog lub terapeuta będący przedstawicielem podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (JOPS, KRPA, Policja, oświata, ochrona zdrowia lub organizacja pozarządowa).

<sup>14</sup>Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=112184>.

wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Należy nadmienić, że skutki występującego w rodzinach problemu uzależnienia od alkoholu bądź innych substancji psychoaktywnych mogą objawiać się nieco inaczej u dzieci i młodzieży niż u dorosłych, poprzez m.in. nasilenie zachowań agresywnych, destrukcyjnych i autodestrukcyjnych, takich jak na przykład samookaleczanie. W świetle raportu „Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym” z badania przeprowadzonego na zlecenie Fundacji UNAWEZA, *obraz dzieci i młodzieży, jaki wylania się z pozyskanych wyników, to obraz przepełniony samotnością, skrajnie niską samooceną i niskim poczuciem sprawczości. Roboczo nazwaliśmy ten stan „triadą kryzysu psychicznego dzieci i młodzieży”, która przyczynia się między innymi do dramatycznego wzrostu myśli samobójczych wśród młodych ludzi, zachowań samobójczych i podejmowanych zamachów samobójczych. W dużym uproszczeniu dzieci w kryzysie psychicznym to dzieci przekonane o tym, że nic nie znaczą, niczego nie potrafią i dla nikogo nie są ważne. Obraz ten dopełnia niski poziom zaufania społecznego młodych, brak wiary w skuteczność profesjonalnej pomocy czy wsparcia społecznego i skala doświadczanej przemocy rówieśniczej, domowej oraz doświadczania hejtu*<sup>15</sup>.

W świetle statystyk MOPS w Łławie, w latach 2022-2024 ze wsparcia z powodu alkoholizmu korzystało od 60 do 73 rodzin, a w nich od 88 do 100 osób w rodzinach. Narkomania jako powód przyznania pomocy społecznej występowała w statystykach MOPS w skali od 5 do 9 rodzin i od 5 do 11 osób rocznie. Jak widać, problemy te częściej dotyczą osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwo domowe, ponieważ średnia osób w rodzinach waha się pomiędzy 1 a 1,5.

Cennych informacji o problemie uzależnienia od substancji psychoaktywnych, w tym szczególnie od alkoholu, dostarczają sprawozdania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Realizuje ona szereg procedur mających na celu pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin – współuzależnionym, doświadczającym przemocy domowej i innych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. W 2024 roku MKRPA podejmowała działania w sprawach 66 rodzin. W ramach 12 posiedzeń plenarnych, Komisja analizowała 39 wniosków o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego przez osoby uzależnione<sup>16</sup> (najwięcej, po 11 wniosków złożyły rodziny oraz Prokuratura Rejonowa w Łławie, zaś po 6 - MOPS i ZI ds. przemocy domowej). Po przeprowadzeniu procedury przez MKRPA, w tym zbadanie przez biegłych sądowych, czy dana osoba jest uzależniona od alkoholu, do sądu skierowano 12 wniosków o wszczęcie postępowania w zakresie zobowiązania osoby uznanej za uzależnioną na przymusowe leczenie odwykowe.

Warto ponadto nadmienić, że w ramach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzone jest poradnictwo w sprawach związanych z uzależnieniem i współuzależnieniem, przemocą domową, hazardem, sięganiem po środki psychoaktywne przez młodzież. Spotkania z terapeutami mają na celu motywowanie do leczenia. Ponadto w powyższym zakresie można otrzymać pomoc prawną. Konsultacji udzielają 1 terapeuta uzależnień i współuzależnień, 1 terapeuta uzależnień, a także 2 radców prawnych. W ramach poradnictwa w 2024 r. 79 mieszkańcom miasta

<sup>15</sup> J. Flis, M. Dębski, *Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym*. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi. 2023, s. 6.

<sup>16</sup> W porównaniu do występowania innych kwestii społecznych, skala problemu uzależnień może nie wydawać się duża, to trzeba pamiętać, że MKRPA interweniuje w przypadkach trudnych, gdy osoba pije w sposób szkodliwy dla siebie i otoczenia (np. rodziny, sąsiadów).



udzielono 107 indywidualnych konsultacji dot. uzależnień i współuzależnień; 45 osobom udzielono 48 porad prawnych.

Różnego rodzaju dysfunkcje społeczne wydają się słabiej rozpoznane niż alkoholizm i narkomania. Niemniej jednak pracownicy służb społecznych i medycznych sygnalizują rosnący z roku na rok poziom zagrożenia dysfunkcjami, w szczególności uzależnieniem od internetu i gier, cyberprzemocą, a także wzrost skali występowania depresji i zaburzeń psychicznych, szczególnie u dzieci i młodzieży.

#### 5.4. Osoby niepracujące, ubogie, bezdomne

Zjawisko bezrobocia analizuje się głównie w oparciu o statystyki PUP, jednak nie oddaje to do końca skali problemu. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które formalnie są bezrobotne, jednak faktycznie pracują, zwykle dorywczo w tzw. „szarej strefie”. Z drugiej strony poza rejestrami PUP pozostają osoby poszukujące pracy na własny rachunek, a także bierne zawodowo, które nie mają odpowiedniej motywacji, kompetencji życiowych lub kwalifikacji do podjęcia i utrzymania zatrudnienia. Nieaktywne są dość często również osoby mające ograniczony dostęp do rynku pracy ze względu na cechy takie jak wielodzietność, niepełnosprawność, bezdomność czy alkoholizm, które utrudniają im podjęcie i utrzymanie się w pracy.

Bariery tkwią nie tylko w świadomości jednostek, ale też całego społeczeństwa (np. stereotypy dotyczące niższej wydajności pracowników z niepełnosprawnością, stereotypy płci) oraz systemu pomocy instytucjonalnej. W efekcie, niektórym osobom bardziej „opłaca się” nie pracować i pobierać świadczenia społeczne.

W końcu 2024 roku w rejestrze PUP w Iławie było zarejestrowanych 413 osób bezrobotnych z terenu Gminy Miejskiej Iława, co oznacza zmniejszenie ich liczby o 160 osób w porównaniu do 2020 roku. Najmniej osób w rejestrze bezrobotnych było jednak na koniec roku 2023 – 394. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się z poziomu 3,0% w pierwszym roku analizy do 2,2% w roku 2023, aby w ostatnim roku analizy wzrosnąć o 0,1 pp.

Bezrobocie w mieście Iława jest zróżnicowane pod kątem cech socjodemograficznych osób pozostających w rejestrach PUP. Z punktu widzenia wsparcia mieszkańców doświadczających bezrobocia kluczowe znaczenie mają czynniki indywidualne, które wpływają na zdolność i motywację do podjęcia zatrudnienia. Jednym z takich czynników jest płeć, na co wskazują rozmiary bezrobocia wśród mieszkańców. Kobiety stanowią bowiem większość (57,6%) osób z terenu gminy zarejestrowanych jako bezrobotne. Wśród kobiet w wieku produkcyjnym, osoby bezrobotne zarejestrowane w ewidencji PUP stanowią 2,8% (tymczasem wśród mężczyzn – 1,9%). Może to być efekt m.in. kwalifikacji nieadekwatnych do potrzeb rynku pracy, przerw związanych z urodzeniem i wychowaniem dzieci czy stereotypów, w świetle których kobiety nie są chętnie zatrudniane z obawy o gorszą wydajność pracy czy większe ryzyko podejmowania zwolnień lekarskich ze względu na choroby dzieci.

**Tabela 11. Bezrobotni w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024**

| Wyszczególnienie | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|------------------|------|------|------|------|------|
| Ogółem           | 573  | 423  | 432  | 394  | 413  |
| Kobiety          | 346  | 251  | 238  | 232  | 238  |
| Mężczyźni        | 227  | 172  | 194  | 162  | 175  |
| Do 25 roku życia | 81   | 53   | 55   | 52   | 65   |

|                        |     |     |     |     |     |
|------------------------|-----|-----|-----|-----|-----|
| Do 30 roku życia       | 152 | 95  | 93  | 100 | 101 |
| Powyżej 50 roku życia  | 162 | 118 | 109 | 94  | 120 |
| Długotrwale bezrobotni | 160 | 128 | 103 | 78  | 111 |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Pomimo zmniejszania rozmiarów bezrobocia rejestrowanego problemem pozostaje nadal długotrwale bezrobocie, rozumiane jako pozostawanie przez bezrobotnego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Osoby należące do kategorii osób długotrwale bezrobotnych w 2024 roku, w liczbie 111, stanowiły 26,9% wszystkich bezrobotnych zamieszkujących miasto. Nieco liczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowili mieszkańcy w wieku powyżej 50 r.ż., których było 120 osób (29,0%).

Bezrobocie stanowi nadal jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Miejskiej Iława, choć skala problemu uległa zmniejszeniu. W 2024 roku z tytułu bezrobocia wsparcie otrzymały 172 rodziny, w których funkcjonowało 385 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 59, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 116.

Nierzadko konsekwencją bierności zawodowej i bezrobocia jest ubóstwo, będące zjawiskiem społecznym polegającym na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny<sup>17</sup>. Może ono być mierzone zarówno w sposób absolutny, co oznacza niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb osoby lub rodziny, bądź w sposób relatywny, kiedy odzwierciedla nierówności społeczne i związane jest z porównaniem poziomu życia danej osoby czy rodziny do średniej w społeczeństwie.

Ubóstwo stanowi jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, przy czym musi ono współwystępować z innym powodem wskazanym w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. W 2024 roku ubóstwo stanowiło jeden z głównych powodów udzielania wsparcia mieszkańcom Gminy Miejskiej Iława. Z tego tytułu świadczenia z pomocy społecznej otrzymały 362 rodziny, w których funkcjonowało 690 osób. W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin spadła o 140, natomiast liczba osób w rodzinach zmniejszyła się o 349.

Jednym z przejawów ubóstwa jest bezdomność. Ze wsparcia MOPS z tego powodu w latach 2022-2024 korzystało od 67 do 76 osób rocznie. Bezdomność może stanowić efekt różnych przyczyn, wśród których można wskazać rozpad rodziny, uzależnienie, brak stałych dochodów lub niski ich poziom, eksmisję, uzależnienia, pobyt w zakładzie karnym. Zadaniem gminy jest zapewnienie osobom dotkniętym problemem bezdomności tymczasowego schronienia przez przyznanie miejsca w noclegowni, schronisku bądź ogrzewalni dla osób bezdomnych. Pracownicy socjalni wspierają takie osoby również poprzez zabezpieczenie pomocy na wyżywienie, środki higieny i odzieży, wsparcie w uzyskaniu świadczeń z zabezpieczenia społecznego, w tym z pomocy społecznej itp.

## 6. Problemy i potrzeby społeczne z perspektywy mieszkańców

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w okresie od kwietnia do maja 2025 roku za pomocą kwestionariusza do samodzielnego wypełnienia. Przygotowano dwie odrębne ankiety skierowane do osób dorosłych oraz młodzieży szkolnej. Kwestionariusz dla dorosłych mieszkańców składał się z 12 pytań, w tym 2 o charakterze metryczkowym, natomiast kwestionariusz dla młodzieży – z 8 pytań, w tym 1 metryczkowego.

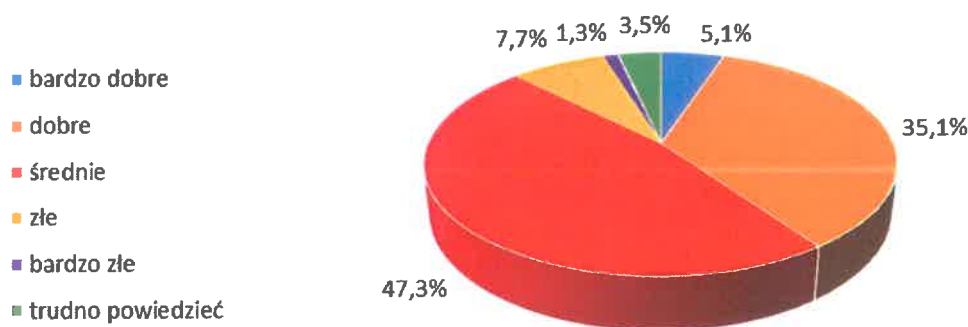
<sup>17</sup> <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ubostwo;3990730.html>

W badaniu ankietowym wzięło udział 313 dorosłych mieszkańców Hawy, w tym 77,3% kobiet oraz 22,7% mężczyzn. Spośród nich 39,6% stanowiły osoby w wieku od 30 do 44 lat, po 23,6% - osoby w wieku 45-59 lat oraz od 60 lat wzwyż. Natomiast 13,1% badanych stanowiły osoby do 29 roku życia. W badaniu ankietowym młodzieży uczestniczyły 92 osoby, w tym 56,5% dziewcząt oraz 43,5% chłopców.

### 6.1. Wyniki badania osób dorosłych

Na wstępie badania respondenci zostali zapytani o to, jak oceniają aktualne warunki życia mieszkańców Hawy. Prawie połowa badanych twierdzi, że są one *średnie* (47,3%), 35,1% uważa je za *dobre*, a 5,1% za *bardzo dobre*. Według 7,7% badanych warunki te są *złe*, a według 1,3% - *bardzo złe*. Zdania na ten temat nie wyraziło 3,5% ankietowanych mieszkańców.

Rysunek 7. Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców Hawy?



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci zostali następnie poproszeni o ocenę skali występowania wybranych problemów społecznych w Hawie. Mieli oni dokonać oceny na skali od 0 do 5, gdzie 0 oznaczało, że problem nie występuje, a 5 – problem jest bardzo poważny. W opinii większości ankietowanych, najpoważniejszym problemem miasta jest bezrobocie (17,3% respondentów oceniło skalę tego zjawiska na „pięć”), niepełnosprawność (16,9%) oraz uzależnienia (16,3% najwyższych wskazań). Z kolei dwie najwyższe oceny na skali (4 i 5) przyznano uzależnieniom – łącznie 39,3% badanych, a następnie wskazywano bezrobocie (32,6%), długotrwałą i ciężką chorobę (29,4%) oraz niepełnosprawność (29,0%). Z drugiej strony, zaledwie 6,1% badanych uważa, że w Hawie nie występuje problem uzależnień, a 6,7% - że nie ma problemu niepełnosprawności. Zarazem co piąty ankietowany mieszkaniec nie dostrzega problemu przemocy domowej, zbliżona liczba – ubóstwa, a nieco mniej – bezrobocia, bezdomności oraz trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 12. Jak ocenia Pan/i skalę występowania poniższych problemów społecznych w Hawie?

| Wyszczególnienie                 | 0     | 1     | 2     | 3     | 4     | 5     |
|----------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Bezrobocie                       | 17,3% | 15,3% | 14,1% | 20,8% | 15,3% | 17,3% |
| Ubóstwo                          | 19,2% | 16,9% | 20,4% | 26,5% | 11,5% | 5,4%  |
| Uzależnienia                     | 6,1%  | 11,2% | 23,3% | 20,1% | 23,0% | 16,3% |
| Przemoc domowa                   | 19,5% | 21,1% | 17,3% | 24,0% | 11,5% | 6,7%  |
| Trudności opiekuńczo-wychowawcze | 16,3% | 15,0% | 21,1% | 21,1% | 16,9% | 9,6%  |
| Bezdomność                       | 16,6% | 28,4% | 20,4% | 19,8% | 6,1%  | 8,6%  |

|                              |       |       |       |       |       |       |
|------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Długotrwała i ciężka choroba | 11,2% | 19,5% | 18,5% | 21,4% | 15,3% | 14,1% |
| Niepełnosprawność            | 6,7%  | 17,3% | 22,7% | 24,3% | 12,1% | 16,9% |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii badanych najtrudniej w Łławie żyje się osobom przewlekle chorującym – twierdzi tak 39,0% respondentów, a także osobom z niepełnosprawnościami (36,4%) oraz starszym (32,6%). W dalszej kolejności wskazywano osoby i rodziny dotknięte bezrobociem (32,3%), dzieci i młodzież (26,8%), osoby i rodziny ubogie (24,0%), osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej (22,4%), osoby z zaburzeniami psychicznymi (22,0%), osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnienia (20,8%), samotne matki i samotnych ojców (16,6%) oraz rodziny wielodzietne (8,3%). Według 2,6% respondentów nie ma takich grup.

**Tabela 13. Jakim osobom i grupom społecznym najtrudniej żyje się w Łławie?**

| Wyszczególnienie                                   | Liczba | %     |
|----------------------------------------------------|--------|-------|
| osoby przewlekle chorujące                         | 122    | 39,0% |
| osoby z niepełnosprawnościami                      | 114    | 36,4% |
| osoby starsze                                      | 102    | 32,6% |
| osoby/rodziny dotknięte bezrobociem                | 101    | 32,3% |
| dzieci i młodzież                                  | 84     | 26,8% |
| osoby/rodziny ubogie                               | 75     | 24,0% |
| osoby/rodziny dotknięte problemem przemocy domowej | 70     | 22,4% |
| osoby z zaburzeniami psychicznymi                  | 69     | 22,0% |
| osoby/rodziny dotknięte problemem uzależnienia     | 65     | 20,8% |
| samotne matki/samotni ojcowie                      | 52     | 16,6% |
| rodziny wielodzietne                               | 26     | 8,3%  |
| nie ma takich grup                                 | 8      | 2,6%  |
| nie wiem                                           | 1      | 0,3%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Najczęstszymi problemami i trudnościami życiowymi rodzin w Łławie są, w opinii ankietowanych, uzależnienie członka rodziny, na co wskazało 59,7% badanych. W dalszej kolejności wskazywano problemy zdrowotne (55,6%), brak stałego zatrudnienia (48,9%), trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem (39,3%), konflikty rodzinne (34,5%) oraz niepełnosprawność członka rodziny (30,4%).

**Tabela 14. Jakich problemów/trudności życiowych, w Pana/i opinii najczęściej doświadczają rodziny w Łławie?**

| Wyszczególnienie                                                | Liczba | %     |
|-----------------------------------------------------------------|--------|-------|
| uzależnienie członka rodziny (np. alkohol, narkotyki, internet) | 187    | 59,7% |
| problemy zdrowotne                                              | 174    | 55,6% |
| brak stałego zatrudnienia                                       | 153    | 48,9% |
| trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem                   | 123    | 39,3% |
| konflikty rodzinne/małżeńskie                                   | 108    | 34,5% |

|                                                                  |    |       |
|------------------------------------------------------------------|----|-------|
| niepełnosprawność członka rodziny                                | 95 | 30,4% |
| złe warunki mieszkaniowe                                         | 65 | 20,8% |
| przemoc domowa                                                   | 52 | 16,6% |
| rodziny w mieście nie doświadczają problemów/trudności życiowych | 7  | 2,2%  |
| nie wiem / nie mam zdania                                        | 2  | 0,6%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Niewiele ponad jedna piąta badanych wskazywała na złe warunki mieszkaniowe (20,8%), a 16,6% na przemoc domową (20,6%), W opinii 2,2% rodziny nie doświadczają trudności życiowych.

Respondentów zapytano również o to, czy w ich otoczeniu żyją osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W świetle uzyskanych odpowiedzi, w otoczeniu 65,2% ankietowanych są osoby starsze, 52,7% - osoby z niepełnosprawnościami, 33,5% - osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, a w otoczeniu 30,4% - dzieci i rodziny z dziećmi wymagające wsparcia. Ponadto 12,5% respondentów wskazało na osoby w kryzysie bezdomności, a 7,3% twierdzi, że w ich otoczeniu nie ma takich osób.

Respondentów badania ankietowego zapytano o to, jakie widzą najważniejsze kierunki działań w najbliższych latach w gminie w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi. W świetle uzyskanych odpowiedzi za najistotniejszy kierunek uznano tworzenie miejsc spędzania czasu dla młodzieży (64,2%), zapewnienie pomocy psychologicznej dla rodziców i dzieci (58,8%), zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży (49,5%) oraz poradnictwo specjalistyczne (45,7%).

W dalszej kolejności zaznaczane były: zapewnienie opieki małym dzieciom w żłobkach i przedszkolach (37,1%), działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich (36,4%), zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin (31,6%), grupy wsparcia dla rodziców (25,2%) oraz kampanie społeczne (14,4%).

**Tabela 15. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Ilawie w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi?**

| Wyszczególnienie                                                    | Liczba | %     |
|---------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| tworzenie miejsc spędzania czasu dla młodzieży                      | 201    | 64,2% |
| pomoc psychologiczna dla rodziców i dzieci                          | 184    | 58,8% |
| zajęcia wspierające rozwój dzieci i młodzieży                       | 155    | 49,5% |
| poradnictwo specjalistyczne (np. prawne, pedagogiczne)              | 143    | 45,7% |
| zapewnienie opieki małym dzieciom w żłobkach i przedszkolach        | 116    | 37,1% |
| wzmocnienie kompetencji rodzicielskich (np. szkolenia dla rodziców) | 114    | 36,4% |
| zajęcia integracyjno-edukacyjne dla rodzin                          | 99     | 31,6% |
| grupy wsparcia dla rodziców                                         | 79     | 25,2% |
| realizacja kampanii społecznych                                     | 45     | 14,4% |
| nie wiem/nie mam zdania na ten temat                                | 29     | 9,3%  |



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorosłych respondentów zapytano następnie o to, jakie dostrzegają negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży w mieście. Najczęściej wskazywano tu na zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (65,8%), bezproduktywne spędzanie wolnego czasu (60,4%), zaniedbania wychowawcze (55,3%), utrudniony start w dorosłe życie (53,4%) oraz łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych (50,5%). W dalszej kolejności wskazywano na przestępczość i chuligaństwo (25,2%), przemoc ze strony rodziców i opiekunów (24,3%), wyjazdy rodziców za granicę (12,5%) oraz zaniedbanie socjalne (9,6%). Zdania na ten temat nie wyraziło 7,0% badanych.

**Tabela 16. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej w Ilawie?**

| Wyszczególnienie                                                                | Liczba | %     |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (telefony, internet, komputery) | 206    | 65,8% |
| bezproduktywne spędzanie czasu wolnego                                          | 189    | 60,4% |
| zaniedbania wychowawcze                                                         | 173    | 55,3% |
| utrudniony start w dorosłe życie/brak perspektyw                                | 167    | 53,4% |
| łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych (np. papierosy , alkohol)            | 158    | 50,5% |
| przestępczość i chuligaństwo                                                    | 79     | 25,2% |
| przemoc ze strony rodziców, opiekunów, rówieśników                              | 76     | 24,3% |
| wyjazdy rodziców za granicę                                                     | 39     | 12,5% |
| zaniedbanie socjalne (niedożywienie, higiena)                                   | 30     | 9,6%  |
| nie wiem/nie mam zdania na ten temat                                            | 22     | 7,0%  |
| żadne                                                                           | 9      | 2,9%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, jakich barier doświadczają najczęściej osoby starsze w Gminie Miejskiej Ilawa. W świetle uzyskanych odpowiedzi, najczęstsze bariery związane są z trudnościami finansowymi (66,5%) i samotnością (60,4%). Na brak poczucia bycia potrzebnym wskazało 41,5% osób; ponadto 38,0% na brak lub niewystarczającą opiekę ze strony rodziny; 36,4% na ograniczone możliwości w swobodnym poruszaniu się, a 34,8% na bezproduktywne spędzanie wolnego czasu.

**Tabela 17. Jakich barier i problemów najczęściej doświadczają osoby starsze w Ilawie?**

| Wyszczególnienie                                                                                     | Liczba | %     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| trudności finansowe                                                                                  | 208    | 66,5% |
| samotność                                                                                            | 189    | 60,4% |
| brak poczucia bycia potrzebnym                                                                       | 130    | 41,5% |
| brak lub niewystarczająca opieka ze strony rodziny                                                   | 119    | 38,0% |
| ograniczone możliwości w swobodnym poruszaniu się (np. bariery architektoniczne, utrudnione dojazdy) | 114    | 36,4% |



|                                           |     |       |
|-------------------------------------------|-----|-------|
| bezproduktywne spędzanie wolnego czasu    | 109 | 34,8% |
| brak akceptacji w środowisku lokalnym     | 35  | 11,2% |
| nie wiem/nie mam zdania na ten temat      | 14  | 4,5%  |
| nie doświadczają żadnych barier/problemów | 4   | 1,3%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W odniesieniu do sytuacji osób z niepełnosprawnościami wskazywano najczęściej na zbyt mały dostęp do rehabilitacji (68,7%), a następnie na ograniczone możliwości w swobodnym poruszaniu się (52,4%), trudności finansowe (47,6%), brak pracy (39,3%) oraz brak lub niewystarczającą ofertę aktywizacji zawodowej (37,1%).

**Tabela 18. Jakich barier i problemów najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnościami w Hławie?**

| Wyszczególnienie                                                                                     | Liczba | %     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| zbyt mały dostęp do rehabilitacji                                                                    | 215    | 68,7% |
| ograniczone możliwości w swobodnym poruszaniu się (np. bariery architektoniczne, utrudnione dojazdy) | 164    | 52,4% |
| trudności finansowe                                                                                  | 149    | 47,6% |
| brak pracy                                                                                           | 123    | 39,3% |
| brak lub niewystarczająca oferta aktywizacji zawodowej                                               | 116    | 37,1% |
| brak akceptacji w środowisku lokalnym                                                                | 52     | 16,6% |
| utrudniony dostęp do edukacji                                                                        | 30     | 9,6%  |
| nie wiem/nie mam zdania na ten temat                                                                 | 24     | 7,7%  |
| nie doświadczają żadnych barier/problemów                                                            | 5      | 1,6%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W obszarze wsparcia osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin mieszkańcy widzą szczególnie potrzebę zapewnienia lepszego dostępu do rehabilitacji (68,7%), opieki wytchnieniowej (56,5%) oraz do usług opiekuńczych (55,6%). Istotne jest też wsparcie asystentów (50,2%), pomoc psychologiczna i poradnictwo specjalistyczne (44,4%), zapewnienie transportu (42,5%), organizacja form spędzania czasu wolnego (37,7%) oraz likwidacja barier architektonicznych (31,6%). Nieco mniej osób wskazało na kursy i szkolenia dla opiekunów (27,2%) oraz integrację z lokalnym środowiskiem (24,9%).

**Tabela 19. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Hławie w zakresie wsparcia osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin? (n=649)**

| Wyszczególnienie                                                                                                                | Liczba | %     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| zwiększenie dostępu do rehabilitacji                                                                                            | 215    | 68,7% |
| opieka wytchnieniowa dla rodzin (tzn. opieka nad osobą starszą lub z niepełnosprawnością na czas nieobecności opiekuna/rodziny) | 177    | 56,5% |
| zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych                                                                                       | 174    | 55,6% |
| wsparcie osób niepełnosprawnych i starszych przez asystentów                                                                    | 157    | 50,2% |

|                                                                                |     |       |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|
| pomoc psychologiczna, poradnictwo specjalistyczne                              | 139 | 44,4% |
| zapewnienie transportu np. do lekarza, na zajęcia itp.                         | 133 | 42,5% |
| organizacja różnorodnych form spędzania czasu wolnego                          | 118 | 37,7% |
| likwidacja barier architektonicznych w budynkach, na ulicach                   | 99  | 31,6% |
| kursy i szkolenia dla opiekunów (np. w zakresie pielęgnacji, dietetyki)        | 85  | 27,2% |
| integracja z lokalnym środowiskiem (np. inicjatywy międzypokoleniowe, festyny) | 78  | 24,9% |
| nie wiem/nie mam zdania na ten temat                                           | 12  | 3,8%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

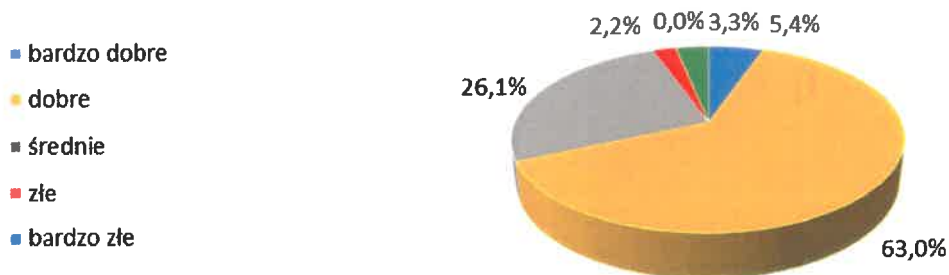
Podsumowując, z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców Iławy wyłania się obraz w wielu aspektach zbliżony z wnioskami wynikającymi z zaprezentowanej wcześniej diagnozy sytuacji społecznej. Warunki życia oceniane są przeważnie jako przeciętne albo jako dobre. Grupami społecznymi, które w przeważającej opinii ankietowanych mają najtrudniej w codziennym funkcjonowaniu, są osoby przewlekle chorujące, osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze. Zarazem problemem społecznym o największej skali, okazują się być uzależnienia, a w dalszej kolejności niepełnosprawność, przewlekła choroba oraz bezrobocie.

Uzależnienie członka rodziny (np. od alkoholu, narkotyków, internetu) zostało uznane przez większość ankietowanych za najpoważniejszy problem rodzin z dziećmi. Na drugim miejscu wskazano problemy zdrowotne, a w dalszej kolejności – brak stałego zatrudnienia. Natomiast jako najważniejsze problemy seniorów najczęściej wskazywano trudności finansowe i samotność, a w przypadku osób z niepełnosprawnością - zbyt mały dostęp do rehabilitacji, ograniczone możliwości w swobodnym poruszaniu się (np. bariery architektoniczne, utrudnione dojazdy), a także trudności finansowe. Z kolei w odniesieniu do młodzieży, jako kluczowe negatywne zjawiska wymieniano przede wszystkim zagrożenie uzależnieniami od nowych technologii (telefony, internet, komputery), bezproduktywne spędzanie czasu wolnego oraz zaniedbania wychowawcze.

## 6.2. Wyniki badania młodzieży

Ponad połowa badanej młodzieży ocenia warunki życia w Iławie jako *dobre* (63,0%), za *średnie* uznaje je 26,1% badanych, a *bardzo dobre* – 5,4%. Odpowiedzi, że warunki życia w mieście są *złe* udzieliło 2,2% respondentów, a nikt nie ocenił ich jako *bardzo złe*. Opinii na ten temat nie wyraziło 3,3% ankietowanych uczniów.

Rysunek 8. Jak oceniasz warunki życia mieszkańców Iławy?

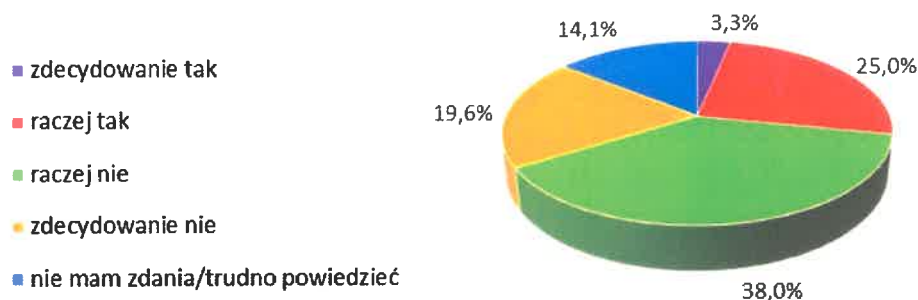


ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Uczniowie zostali zapytani również o to, czy w przyszłości planują mieszkać w Iławie. Uzyskane odpowiedzi wskazują, iż pozostać w mieście zamierza jedynie 28,3% ankietowanych, przy czym

25,0% twierdzi, że *raczej* zostanie, a 3,3%, że *zdecydowanie* tu pozostanie. Ponad jedna trzecia badanej młodzieży deklaruje, że *raczej* nie zostanie w Iławie, a 19,6% twierdzi tak *zdecydowanie*. Zdania na ten temat nie ma 14,1% badanych uczniów.

**Rysunek 9. Czy planujesz w przyszłości mieszkać w Iławie?**



ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Na pytanie, dlaczego badani nie chcą mieszkać w Iławie odpowiedziało 77 osób, spośród których ponad jedna trzecia (35,1%) twierdzi, że nie widzi tu dla siebie żadnych perspektyw. Nieco mniej, 29,9% uważa, że nie dzieje się tu nic ciekawego, a w opinii 23,4% ankietowanych nie ma tu dla nich możliwości dalszej edukacji. Ponad jedna piąta respondentów uważa, że w Iławie nie ma dla nich miejsc pracy (22,1%), 16,9% uważa, że będzie im łatwiej żyć gdzieś indziej, a 2,6% twierdzi, że ich znajomi chcą stąd wyjechać. Pojedyncze osoby wskazują na chęć zamieszkania poza województwem warmińsko-mazurskim oraz na nudę w Iławie.

**Tabela 20. Dlaczego nie chcesz mieszkać w Iławie?**

| Wyszczególnienie                                                   | Liczba | %     |
|--------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| nie widzę tu dla siebie perspektyw                                 | 27     | 35,1% |
| nie dzieje się tu nic ciekawego                                    | 23     | 29,9% |
| nie widzę tu dla mnie możliwości edukacji (szkoła średnia, studia) | 18     | 23,4% |
| nie ma tu dla mnie miejsc pracy                                    | 17     | 22,1% |
| będzie mi łatwiej żyć gdzieś indziej                               | 13     | 16,9% |
| nie wiem                                                           | 14     | 18,2% |
| moi znajomi chcą stąd wyjechać                                     | 2      | 2,6%  |
| nie chcę mieszkać w województwie warmińsko-mazurskim               | 2      | 2,6%  |
| nuda                                                               | 1      | 1,3%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Uczniowie, którzy wzięli udział w badaniu, twierdzą, że w Iławie mogłaby zatrzymać ich w największym stopniu możliwość podjęcia tu dobrej pracy (42,4%), a w dalszej kolejności znajomi, którzy tu zostaną (29,3%), możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań (26,1%), oraz bogata oferta zajęć i wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych (22,8%). Dość duży odsetek respondentów, sięgający 14,1% odpowiedział, że nie ma zdania na ten temat.

**Tabela 21. Co mogłoby zatrzymać Cię w Iławie?**

| Wyszczególnienie                                                       | Liczba | %     |
|------------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| możliwość podjęcia tu dobrej pracy                                     | 39     | 42,4% |
| znajomi, którzy też tu zostaną                                         | 27     | 29,3% |
| możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań                      | 24     | 26,1% |
| bogata oferta zajęć i wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych | 21     | 22,8% |
| nie wiem/nie mam zdania                                                | 13     | 14,1% |
| więcej miejsc do zabawy                                                | 1      | 1,1%  |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Młodzież z terenu Iławy w badaniu ankietowym została poproszona o wypowiedzenie się w tematach związanych z aktywnością i rozwojem dzieci i młodzieży. Na początku zapytano ją o to, czy uczęszcza na dodatkowe zajęcia organizowane w szkole lub poza szkołą. Spośród badanych uczniów aż 54,3% nie uczęszcza na dodatkowe zajęcia organizowane w szkole, natomiast 44,6% nie uczęszcza na takie zajęcia poza szkołą. W przypadku zajęć organizowanych w szkole 8,7% badanych deklaruje, że uczęszcza na nie *często*, 20,7% *czasami*, a 16,3% *rzadko*. W zajęciach pozaszkolnych *często* uczestniczy 35,9% ankietowanych, *czasami* 8,7%, a *rzadko* 10,9%.

**Tabela 22. Czy uczęszczasz na dodatkowe zajęcia np. muzyczne, sportowe, plastyczne, wyrównawcze organizowane w szkole lub poza szkołą?**

| Wyszczególnienie | Tak, często | Tak, czasami | Tak, rzadko | Nie   |
|------------------|-------------|--------------|-------------|-------|
| W szkole         | 8,7%        | 20,7%        | 16,3%       | 54,3% |
| Poza szkołą      | 35,9%       | 8,7%         | 10,9%       | 44,6% |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wśród kierunków rozwoju form aktywności dla młodzieży w najbliższych latach w Iławie znalazły się zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania (47,8%), stworzenie miejsc spotkań dla młodzieży (45,7%), zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży (40,2%) oraz pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin, które mają problemy (38,0%). W dalszej kolejności wskazywano wyjazdy i wycieczki (29,3%), wsparcie zdolnych uczniów (21,7%) oraz rozwój wolontariatu młodzieży (8,7%).

**Tabela 23. Jakie formy aktywności dla młodzieży powinny być organizowane w Iławie?**

| Wyszczególnienie                                         | Liczba | %     |
|----------------------------------------------------------|--------|-------|
| zajęcia rozwijające pasje i zainteresowania              | 44     | 47,8% |
| stworzenie miejsc spotkań dla młodzieży                  | 42     | 45,7% |
| zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży                  | 37     | 40,2% |
| pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin, które mają problemy | 35     | 38,0% |
| wyjazdy, wycieczki                                       | 27     | 29,3% |
| wsparcie zdolnych uczniów                                | 20     | 21,7% |

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Podsumowując, większość młodzieży, która wzięła udział w badaniu, pozytywnie ocenia warunki życia. Jednocześnie ponad połowa z nich nie planuje w przyszłości mieszkać dalej w Iławie, głównie dlatego, że nie widzą tu dla siebie perspektyw, nie dzieje się tu nic ciekawego, i/lub nie ma tu dla nich możliwości dalszej edukacji. Tym, co w największym stopniu mogłoby skłonić młodych ludzi do pozostania w mieście, to możliwość podjęcia dobrej pracy.

## 7. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Lokalna polityka społeczna, realizowana przez samorząd Gminy Miejskiej Iława we współpracy z innymi podmiotami publicznymi i niepublicznymi, stoi przed wieloma wyzwaniami. Zaprezentowana w niniejszej Strategii diagnoza opisuje istotne zmiany, które zachodzą w strukturze demograficznej miasta, a także omawia dominujące problemy społeczne rozumiane jako zjawiska negatywne, wpływające ujemnie na jakość życia poszczególnych osób czy rodzin, jak i – pośrednio – na funkcjonowanie całej wspólnoty samorządowej.

Kluczowe wyzwania, które rysują się w świetle wcześniejszych analiz i rozważań, to przede wszystkim:

1. Systematyczne zmniejszanie się liczby mieszkańców miasta związane m.in. ze spadkiem dzietności oraz ujemnym saldem migracji; malejąca liczba dzieci i młodzieży zamieszkującej Iławę oraz starzenie się społeczności oznaczające dynamiczny wzrost odsetka osób starszych (w wieku od 60 lat wzwyż) w ogóle ludności;
2. Zmiany w liczbie i strukturze gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, m.in. ogólny spadek liczby świadczeniobiorców, jednak przy wciąż relatywnie wysokiej liczbie rodzin zgłaszających się po pomoc oraz dość wysokiej liczbie środowisk korzystających długotrwale ze wsparcia MOPS; wzrost odsetka jednoosobowych gospodarstw domowych (w tym rodzin emerytów i rencistów), spadek liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej;
3. Wysoka skala problemów w rodzinach z dziećmi niewydolnych pod względem opiekuńczo-wychowawczym, skutkująca w skrajnych przypadkach koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej i związana z tym względnie duża liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
4. Zmiany w strukturze powodów uzasadniających objęcie poszczególnych osób i rodzin wsparciem – zmniejszanie skali ubóstwa i bezrobocia jako dominujących problemów społecznych, przy jednoczesnym wzroście lub utrzymywaniu się na podobnym poziomie liczby osób/rodzin doświadczających niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, uzależnień, przemocy domowej, bezdomności;
5. Duża grupa mieszkańców potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ze względu na niemożność samodzielnego wykonywania różnych czynności codziennego życia, a pozbawionych opieki ze strony własnej rodziny (np. osoby starsze żyjące samotnie) lub funkcjonujące w rodzinach, które nie są w stanie zapewnić dostatecznej opieki.

Uwagę zwracają również wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej oraz dorosłych mieszkańców miasta. Warunki życia w Iławie są oceniane przeważnie dobrze lub bardzo dobrze, choć nie brakuje też ocen umiarkowanych i negatywnych. Ponadto respondenci wskazują wysoką skalę problemów takich jak uzależnienia, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. W dominującej opinii grupami społecznymi, którym najtrudniej się żyje w mieście, są: osoby przewlekłe chorujące, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze oraz osoby i



rodziny dotknięte bezrobociem. Z kolei większość ankietowanych młodych ludzi, choć również przeważnie dobrze ocenia warunki życia w Ilawie, nie widzi dla siebie odpowiednich perspektyw, w związku z czym najpewniej w przyszłości będzie chciało wyjechać z miasta.

Wyzwaniem dla lokalnej polityki społecznej stają się też koszty funkcjonowania systemu pomocowego oraz skutecznego zapewnienia dostępu do usług dla osób i rodzin ich potrzebujących, np. usług opiekuńczych. Dotyczy to również współfinansowania pobytu określonych grup mieszkańców w całodobowych formach opieki, w szczególności takich jak dzieci przebywające w pieczy zastępczej; osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, przewlekle chore somatycznie lub psychicznie umieszczone w domach pomocy społecznej.

Konieczność stopniowych zmian w działaniu instytucji pomocy i integracji społecznej wymuszają też uwarunkowania zewnętrzne, m.in. ekonomiczne, technologiczne, społeczno-kulturowe i polityczne. System wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie działa w próżni, lecz jest w jakiś sposób wrażliwy na zmiany w otoczeniu, w szczególności na kryzysy międzynarodowe. Ostatnie najbardziej dotkliwe to pandemia koronawirusa COVID-19 oraz wojna w Ukrainie i wynikający z niej kryzys migracyjny, które wymusiły podejmowanie przez instytucje publiczne i organizacje społeczne niestandardowych działań, bazujących na mobilizacji zasobów lokalnej wspólnoty. Ale trzeba mieć na uwadze też inne trendy i zjawiska globalne, takie jak rozpad tradycyjnych więzi i zmiany w modelu funkcjonowania rodzin, transformacja w gospodarce (konceptcja „przemysłu 5.0”) oraz rozwój sztucznej inteligencji (mówi się już nawet o „rewolucji AI”) czy zmiany klimatyczne, przez wielu badaczy i aktywistów nazywane „kryzysem klimatycznym”<sup>18</sup>.

Wyżej wymienione zjawiska wewnętrzne i zewnętrzne niosą ze sobą różne szanse, ale też liczne zagrożenia, których negatywne skutki będą w największym stopniu obciążać grupy społeczne posiadające niski kapitał życiowy oraz cechy indywidualne utrudniające im efektywne funkcjonowanie w rodzinie, zakładzie pracy czy społeczności lokalnej (patrz wstęp do rozdziału 5. *Sytuacja grup społecznych wymagających wsparcia* niniejszej Strategii). W ich obliczu, gminny system pomocy i integracji społecznej, czy też szerzej – lokalna polityka społeczna – powinna dalej ewoluować w kierunku inwestycyjnego modelu państwa dobrobytu, łączącego systemy zabezpieczenia opierające się na świadczeniach pieniężnych z dynamicznym rozwojem usług społecznych adresowanych do ogółu mieszkańców, zakładającym odchodzenie od selektywności wsparcia na rzecz powszechności. W modelu tym kluczową rolę odgrywają: państwo, rynek i społeczność lokalna (gospodarstwa domowe, rodziny). Na styku działania i interakcji tych trzech podmiotów kształtuje się i rozwija sektor ekonomii społecznej jako główny realizator usług społecznych na rzecz mieszkańców, a także powstają nowe profesje – zawody społeczne umożliwiające świadczenie spersonalizowanych usług na rzecz środowisk mających odmienne potrzeby.<sup>19</sup>

Nowoczesna, inwestycyjna polityka społeczna bazuje na założeniach modelu inkluzyjnej, aktywnej polityki społecznej promującego odchodzenie od tradycyjnego państwa opiekuńczego (*welfare state*), gwarantującego obywatelom bezpieczeństwo socjalne i dostęp do pracy, w kierunku państwa pomocniczego i zdecentralizowanego, które stymuluje rozwój przedsiębiorczości społecznej

---

<sup>18</sup> Por. np. <https://gazeta.sgh.waw.pl/meritum/rewolucja-sztucznej-inteligencji-na-tle-rewolucji-internetowej>; <https://obserwatorgospodarczy.pl/2023/05/22/prof-maczynska-weszliśmy-w-permanentny-kryzys-ale-jest-nadzieja/>

<sup>19</sup> Wśród polskich naukowców model inwestycyjnej polityki społecznej opisuje i upowszechnia na przykład prof. Mirosław Grewiński, autor takich prac jak np. *Usługi społeczne we współczesnej polityce społecznej*, wyd. Elipsa, Warszawa 2021 oraz jako red. *Deinstytucjonalizacja usług społecznych – stan i perspektywy rozwoju*, wyd. Elipsa, Warszawa 2024.



i aktywności obywatelskiej. O ile aktywna polityka społeczna była mocno podporządkowana celom rynku pracy, uwzględniając rozwijanie usług prozatrudnieniowych i reintegracji społecznej, o tyle w nowym podejściu mocniej podkreśla się znaczenie kategorii potrzeb społecznych i rozwoju usług społecznych w szerokim spektrum; inwestycje w edukację, w dzieci i rodzinę, w seniorów, a także deinstytucjonalizację<sup>20</sup>.

Ostatnim znaczącym wydarzeniem mającym wpływ na kształt systemu pomocowego w Polsce było uchwalenie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Nowe potrzeby i wyzwania, które zostały opisane wyżej, wymuszają kreowanie nowych usług społecznych adresowanych zwłaszcza do osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie bezdomności oraz rodzin i dzieci w pieczy zastępczej. Znaczenia nabierają też inne niż dotychczas formy dostarczania usług, oparte na ich indywidualizacji, a ponadto inwestycje w kadry oraz możliwość integracji i koordynacji tych usług w centrach usług społecznych. Centra pełnić mają rolę koordynującą i sieciującą usługi w danej gminie adresowane do ogółu mieszkańców oraz dostosowane do specyfiki wspólnoty samorządowej<sup>21</sup>.

Proces ten nazywany przez jednego z głównych autorów reformy, prof. Marka Rymśkę, „krocząca zmianą systemową” przewiduje przeprowadzenie diagnozy potencjału i potrzeb społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych, opracowanie i realizację Programu Usług Społecznych, utworzenie nowych miejsc świadczenia usług społecznych, zwiększenie dostępności i poprawę skuteczności ich udzielania, prowadzenie działań na rzecz integracji i wspierania społeczności lokalnej z wykorzystaniem jej potencjału oraz organizowanie działań samopomocowych, wolontariackich i sąsiedzkich<sup>22</sup>.

Czterema kluczowymi zmianami programowymi w systemie pomocowym, wynikającymi z ustawy o centrach usług społecznych, są:

1. wspomniane wyżej odejście od dominacji logiki selektywności wsparcia na rzecz zasady powszechności;
2. personalizacja wsparcia usługowego i budowanie relacji pomocowej opartej na współpracy specjalistów i mieszkańców, przy ograniczeniu formatu kontroli;
3. integracja usług przy wykorzystaniu, zgodnie z zasadą pomocniczości, potencjału lokalnych usługodawców z różnych sektorów;
4. otwarcie systemu pomocy społecznej na współpracę z podmiotami prowadzącymi działania z zakresu zdrowia, rehabilitacji, kultury i innych obszarów sfery społecznej.<sup>23</sup>

Kolejnym paradygmatem zmiany systemowej jest deinstytucjonalizacja, która uznaje priorytet usług społecznych realizowanych w środowisku zamieszkania nad długoterminowymi usługami świadczonymi w placówkach stacjonarnych. DI wymusza rozwój lokalnych, zindywidualizowanych usług w tym o charakterze zapobiegającym, które mogą ograniczyć potrzebę zapewnienia opieki instytucjonalnej; wykorzystanie zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej do świadczenia usług środowiskowych w społeczności lokalnej oraz zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni element systemu<sup>24</sup>.

<sup>20</sup> <https://m.fundacjalibertatem.pl/panel/dokpdf/grewinski.pdf>

<sup>21</sup> E. Zdebska, *Polska tradycja pracy socjalnej wobec nowych trendów w polityce społecznej*, Praca Socjalna 2022 nr 37(4), str. 67.

<sup>22</sup> M. Rymśka, *Centra usług społecznych: krocząca zmiana systemowa*, Wiadomości Społeczne 2021, nr 1(24), str. 8-10.

<sup>23</sup> Tamże.

<sup>24</sup> E. Zdebska, dz.cyt., str. 68.

Innym ważnym filarem analizowanego podejścia jest współpraca – międzysektorowa, międzyresortowa i międzyorganizacyjna. Celem współpracy jest zintegrowanie oraz skoordynowanie lokalnie działających instytucji i organizacji świadczących usługi społeczne, minimalizując ryzyko powielania czy też dublowania wsparcia, z którego korzystają osoby i rodziny, obniżając ponoszone koszty usług oraz umożliwiając współdzielenie się partnerów odpowiedzialnością za działanie całego systemu.

W istocie zaprezentowane wyżej założenia inwestycyjnej polityki społecznej oraz reformy w zakresie centrów usług społecznych nie są całkiem nowe. Wiele z tych elementów zostało już opisanych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Ława na lata 2016-2025*. Stanowiły one fundament zasad i wartość kierunkujących sposób wdrażania tego dokumentu. Zawarta w niniejszej Strategii diagnoza sytuacji społecznej miasta oraz wynikająca z niej prognoza zmian, wskazują na potrzebę utrzymania i wzmocnienia przyjętego dotychczas podejścia. Przede wszystkim zaś wykorzystania nowego rozwiązania, jakim jest możliwość utworzenia Centrum Usług Społecznych w Ławie, poprzez przekształcenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ławie w CUS.

## 8. Wizja i misja Gminy Miejskiej Iława w sferze społecznej

Wizja i misja zapisane w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2016-2025* są w dużej mierze nadal aktualne i mogą stanowić perspektywę dla działań podejmowanych przez realizatorów niniejszej Strategii. Dlatego poniższe sformułowania nawiązują do tych zawartych w poprzednim dokumencie.

Wizja to pożądaný stan przyszłości – pozytywny obraz tego, jak powinna funkcjonować cała wspólnota samorządowa, poszczególni jej mieszkańcy i ich rodziny. Wyznacza zasadnicze ramy, w których mieszczą się dążenia oraz cele lokalnych władz, instytucji publicznych oraz podmiotów niepublicznych zaangażowanych w realizację SRPS.

### Wizja rozwoju społecznego w Gminie Miejskiej Iława 2035+

Iława jako jeden z najważniejszych ośrodków miejskich w województwie warmińsko-mazurskim jest miejscem zapewniającym atrakcyjne warunki do życia i rozwoju dla osób w różnym wieku, bez względu na płeć, wykształcenie, posiadany majątek, rasę, wyznanie i inne cechy.

Mieszkańcy są aktywni zawodowo, posiadają kompetencje oraz kwalifikacje, dzięki którym chętnie podejmują pracę lub tworzą własne firmy, również w dynamicznie rozwijającym się sektorze ekonomii społecznej.

Rodziny są w stanie zaspokajać podstawowe, egzystencjalne potrzeby swoich członków oraz potrzeby wyższego rzędu związane z rozwojem osobistym i kontaktami społecznymi. Są ku temu stworzone również odpowiednie warunki psychologiczne i wychowawcze, na których bazują poprawne relacje pomiędzy członkami rodzin – zwłaszcza rodzicami i dziećmi. Dzięki temu rodziny stanowią przekaznik wartości, norm i postaw społecznych takich jak bezinteresowność, solidaryzm, zaufanie, zaradność, odpowiedzialność, zdolność do współpracy, kreatywność, otwartość.

W lokalnym środowisku panuje wzajemny szacunek i chęć niesienia pomocy innym. Mieszkańcy są przeważnie w dobrej kondycji psychicznej i fizycznej, prowadzą zdrowy tryb życia bez nałogów, dbają również o dobre relacje rodzinne i sąsiedzkie, o środowisko przyrodnicze i społeczne, w którym żyją, a także pielęgnują lokalne zwyczaje i tradycje. Wiedzą, że warto być aktywnym oraz chętnie udzielają się na rzecz dobra wspólnego. Dzięki temu w Iławie prężnie działa sektor organizacji pozarządowych, współpracujący na partnerskich zasadach z administracją samorządową, która wspiera pozytywne przejawy oddolnej aktywności obywatelskiej.

Wysoka dostępność i różnorodność usług społecznych oferowanych przez jednostki miejskie oraz podmioty niepubliczne, w tym sektor ekonomii społecznej, powoduje, iż każdy mieszkaniec może brać udział w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych czy sportowo-rekreacyjnych. Natomiast poszczególne osoby i całe rodziny, które doświadczają trudności w codziennym funkcjonowaniu, mogą korzystać ze specjalistycznej pomocy i wsparcia.

Lokalna społeczność jest przygotowana na sytuacje kryzysowe, instytucje, organizacje i mieszkańcy wiedzą, jak reagować w razie zagrożenia, istnieją sieci współpracy oraz rozwiązania umożliwiające sprawne i skuteczne niesienie pomocy osobom jej potrzebującym.

Dzięki opisanym wyżej aspektom, mieszkańcy Iławy – w tym aktywna i wykształcona młodzież – nie migruje do innych miast lub za granicę, lecz swoje długoterminowe plany zawodowe i życiowe wiąże z pozostaniem w mieście.

Tak sformułowana wizja rozwoju społecznego Gminy Miejskiej Iława stanowi bardzo ambitny, wyidealizowany obraz rzeczywistości, obejmujący mieszkańców, ich rodziny, organizacje społeczne i instytucje lokalne, w ramach powiązań łączących je we wspólnocie samorządowej. Dlatego też

kluczowe znaczenie będzie miało dążenie do „efektu skali”, w tym sensie, iż zmiana społeczna powinna objąć jak największą liczbę mieszkańców miasta. Powszechny charakter strategii nie stoi przy tym w sprzeczności z założeniem, że wysiłek instytucji pomocy i integracji społecznej powinien być zindywidualizowany, ukierunkowany na poszczególne osoby i rodziny, zakładając pracę z nimi zgodnie z regułą „małych kroków”.

Z kolei misja wyraża nadrzędny cel/sens działań podejmowanych w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych. Sformułowano ją w następujący sposób:

#### **Misja Gminy Miejskiej Iława w sferze społecznej**

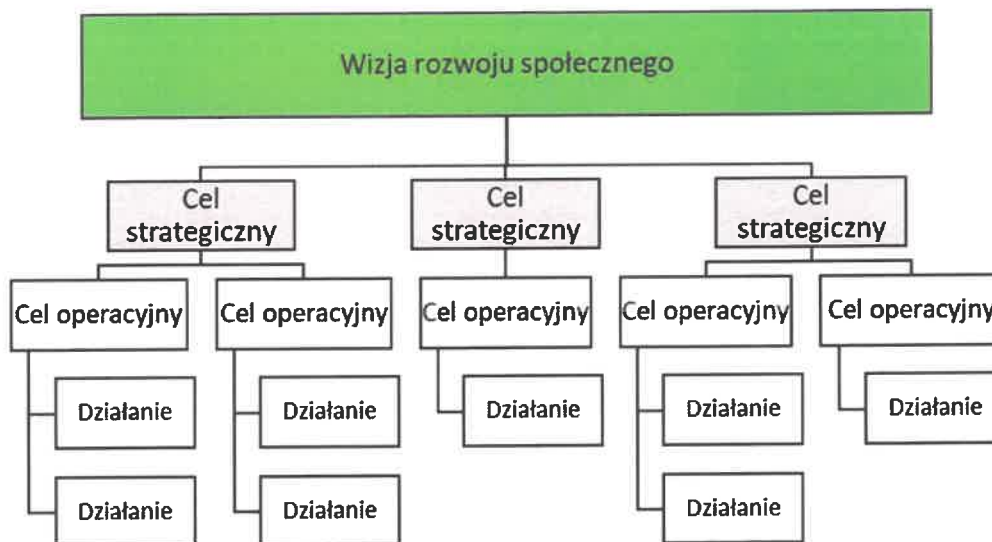
Władze samorządu miasta oraz podległe im jednostki organizacyjne, w ścisłej współpracy z lokalnymi partnerami (instytucjami publicznymi, podmiotami ekonomii społecznej, grupami nieformalnymi, sektorem biznesu), dążą do tego, aby jak najpełniej zaspokoić potrzeby społeczne mieszkańców – bez względu na ich płeć, wiek, wykształcenie, poziom sprawności organizmu, status materialny czy inne cechy.

Cel ten jest realizowany przede wszystkim poprzez rozwój usług społecznych w mieście, tj. zwiększanie różnorodności, dostępności i jakości zindywidualizowanych usług świadczonych w społeczności lokalnej, koordynowanych przez Centrum Usług Społecznych w Iławie.

W kontekście nakreślonej wizji rozwoju oraz misji samorządu miasta Iławy w obszarze życia społecznego, głównym zadaniem CUS (a do czasu jego utworzenia – MOPS) oraz innych podmiotów działających w sferze polityki społecznej staje się wzmacnianie znaczenia usług społecznych oraz funkcji profilaktycznych i aktywizujących, w tym kreowanie nowych specjalności, metod i narzędzi pracy przy realnym zaangażowaniu potencjału osób i rodzin zamieszkujących miasto.

## 9. Cele strategiczne i kierunki działań

Przyjęto tę samą systematykę planowania celów polityki społecznej, jaka była w poprzedniej dziesięcioletniej perspektywie SRPS. To znaczy, że dążenie do urzeczywistnienia wizji rozwoju społecznego zostało zdefiniowane poprzez cele strategiczne i operacyjne pogrupowane według priorytetów. Każdy cel operacyjny będzie osiągany poprzez kilka kierunków działań.



Niniejsza strategia proponuje nowy układ celów, uwzględniający wyzwania i potrzeby wynikające ze zmieniającej się sytuacji oraz prognoz zmian w sferze społecznej miasta. Każdemu z sześciu celów strategicznych przypisano od dwóch do trzech celów operacyjnych, które porządkują stosowane metody i narzędzia według kluczowych odniesień, tzn. w jaki sposób wpływają one na poprawę sytuacji osób, rodzin lub szerszych zbiorowości.

Pięć pierwszych celów odnosi się do grup społecznych i całej wspólnoty miasta. W każdym z nich zaplanowane są usługi społeczne w wybranych obszarach przewidzianych w ustawie o CUS: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska oraz reintegracji zawodowej i społecznej.

Z kolei cel szósty ma bardziej techniczny charakter, bowiem dotyczy systemu pomocy i wsparcia, który współtworzą instytucje i organizacje opisane w rozdziale 4 niniejszej strategii.

### Priorytet I. Wzmacnianie rodzin z dziećmi

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Cel strategiczny:</b> | 1. Wzmocnienie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 1.1. Poprawa kompetencji rodziców, opiekunów prawnych i osób chcących założyć rodzinę naturalną lub zastępczą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>1.1.1. Edukacja mieszkańców na temat praw i obowiązków wynikających z założenia rodziny i posiadania dzieci, świadomego podjęcia decyzji w tym zakresie oraz przygotowania do przyjęcia dziecka na świat.</p> <p>1.1.2. Organizacja „Szkoły dla rodziców i wychowawców”, Klubu Rodziców, warsztatów i prelekcji, indywidualnych konsultacji lub innych form służących podnoszeniu kompetencji rodzicielskich.</p> <p>1.1.3. Pedagogizacja rodziców i opiekunów prawnych dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół w ramach działalności placówek oświatowych.</p> <p>1.1.4. Poszukiwanie kandydatów i kandydatek na rodzinę zastępczą, zachęcanie ich do podjęcia starań w tym kierunku oraz zapewnienie pomocy w przygotowaniu do tego kroku.</p>                                                                                                                                                 |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 1.2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin, zwłaszcza doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>1.2.1. Intensyfikacja pomocy udzielanej przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej (w tym z wykorzystaniem kontraktu socjalnego).</p> <p>1.2.2. Organizacja, w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz grup samopomocowych.</p> <p>1.2.3. Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej.</p> <p>1.2.4. Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin potrzebujących pomocy, w tym poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i terapii rodzinnej.</p> <p>1.2.5. Aktywizacja i integracja rodzin z dziećmi w środowisku lokalnym poprzez m.in. animację lokalną, streetworking, wydarzenia integracyjne i edukacyjne (np. Dni Rodziny itp.).</p> |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 1.3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>1.3.1. Profilaktyka zdrowia dziecka, m.in. poprzez realizację programów profilaktycznych i edukacyjnych w placówkach oświatowych, w zakresie np. profilaktyki próchnicy, zdrowego kręgosłupa, chorób cywilizacyjnych, zdrowego stylu życia, wpływu aktywności fizycznej na zdrowie, zdrowego odżywiania.</p> <p>1.3.2. Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych doskonalących wiedzę, umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży, np. w zakresie nauki, języków obcych, kultury i sztuki, sportu.</p> <p>1.3.3. Tworzenie nowych miejsc umożliwiających aktywne, wartościowe spędzanie czasu wolnego przez młodzież.</p> <p>1.3.4. Umożliwienie młodzieży rozwijania kompetencji społecznych (np. TUS - trening umiejętności społecznych) oraz zdobywania cennych doświadczeń</p>                                                                              |



|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | <p>w ramach aktywności na rzecz środowiska lokalnego (wolontariat, szkolenia liderów, wymiana międzynarodowa).</p> <p>1.3.5. Zapewnienie pomocy stypendialnej dla uczniów zdolnych oraz pomocy socjalnej dla dzieci i młodzieży z rodzin uboższych.</p> <p>1.3.6. Zorientowanie kształcenia dzieci i młodzieży (w ramach systemu oświaty i edukacji pozaszkolnej) na rozwijanie kompetencji kluczowych<sup>25</sup> oraz umiejętności w zakresie bezpieczeństwa i obronności jak np. pierwsza pomoc przedmedyczna, zasady ewakuacji.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Okres realizacji:</b>             | 2026-2035 (działania ciągłe)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Podmioty odpowiedzialne:</b>      | <p>- władze Gminy Miejskiej Iława: Rada Miejska, Burmistrz;</p> <p>- jednostki organizacyjne: MOPS/CUS, Urząd Miasta, przedszkola, szkoły podstawowe, ICK, ICSTiR, MBP</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Partnerzy w realizacji:</b>       | PCPR, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Iławie, szkoły ponadpodstawowe, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Wskaźniki realizacji działań:</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym potrzeby ochrony wielodzietności.</li> <li>2) Liczba zorganizowanych szkoleń, spotkań, wydarzeń integracyjnych i innych form edukacji i aktywizacji.</li> <li>3) Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia z podziałem na rodzaje działań.</li> <li>4) Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny.</li> <li>5) Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny.</li> <li>6) Liczba rodzin, które skorzystały z pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz grup samopomocowych; poradnictwa specjalistycznego; placówek wsparcia dziennego.</li> <li>7) Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego oraz liczba dzieci uczęszczających do placówek.</li> <li>8) Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych.</li> <li>9) Liczba dzieci i młodzieży będących wolontariuszami.</li> <li>10) Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z pomocy stypendialnej, w tym jej łączna wartość.</li> </ol> |

<sup>25</sup> Do kompetencji kluczowych zalicza się: 1) porozumiewanie się w języku ojczystym, 2) porozumiewanie się w językach obcych, 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, 4) kompetencje informatyczne, 5) umiejętność uczenia się, 6) kompetencje społeczne i obywatelskie, 7) inicjatywność i przedsiębiorczość, 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

## Priorytet II. Wsparcie osób doświadczających trudności w codziennym funkcjonowaniu

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Cel strategiczny:</b> | 2. Poprawa jakości życia osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym osób z niepełnosprawnościami, starszych i przewlekle chorujących, jak również ich rodzin.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 2.1. Zapewnienie kompleksowych usług społecznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich rodzin.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>2.1.1. Stworzenie szerokiego pakietu usług świadczonych na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania i w społeczności lokalnej, np. w postaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych;</li> <li>- asystencji, np. asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, asystent osoby starszej;</li> <li>- specjalistycznego poradnictwa np. psychologicznego, prawnego, logopedycznego itp.;</li> <li>- pomocy sąsiedzkiej i wolontariatu;</li> <li>- teleopieki;</li> <li>- usług rehabilitacyjnych;</li> <li>- usług „złotej rączki”;</li> <li>- usług transportowych typu „door to door”.</li> </ul> <p>2.1.2. Rozwój zasobu mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi, w podeszłym wieku i/lub przewlekle chorujących.</p> <p>2.1.3. Rozwój bazy placówek obejmujących wsparciem osoby z niepełnosprawnością i zaburzeniami psychicznymi, takich jak Warsztat Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy – zwiększenie liczby dostępnych miejsc w tych podmiotach.</p> <p>2.1.4. Zwiększanie dostępności wsparcia osób starszych w placówkach udzielających pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a także stymulujących intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność takich jak np. ośrodki dziennego pobytu, kluby seniora, rodzinne domy pomocy.</p> <p>2.1.5. Wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez szkolenia, pomoc psychologiczną, opiekę wytnieniową.</p> <p>2.1.6. Wsparcie kształcenia dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami poprzez m.in. realizację nauczania indywidualnego, zaangażowanie nauczycieli wspomagających, dowożenie dzieci i młodzieży do specjalistycznych placówek.</p> |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 2.2. Kreowanie otoczenia społecznego przyjaznego osobom wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>2.2.1. Likwidacja barier architektonicznych i transportowych (np. budowa miejsc parkingowych, podjazdów, przejść dla pieszych, zakup środków transportu przystosowanych do przewozu osób z niepełnosprawnością).</p> <p>2.2.2. Przystosowanie funkcjonowania instytucji użyteczności publicznej</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | <p>do potrzeb i ograniczeń osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności poprzez np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaopatrzenie budynków w oznakowanie i urządzenia ułatwiające poruszanie się,</li> <li>- zapewnienie odpowiedniej obsady stanowisk przez pracowników posługujących się językiem migowym,</li> <li>- dostosowanie stron internetowych instytucji publicznych do aktualnych standardów w zakresie dostępności.</li> </ul> <p>2.2.3. Organizowanie kampanii informacyjnych, spotkań, wykładów i prelekcji mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności, zaburzeń psychicznych, chorób cywilizacyjnych oraz budowanie postaw szacunku i solidarności.</p> <p>2.2.4. Realizacja inicjatyw na rzecz integracji osób starszych, osób z niepełnosprawnością i chorujących psychicznie, a także ich opiekunów, rodzin ze społecznością lokalną np. pikniki rodzinne, zajęcia i występy artystyczne, imprezy sportowe, wolontariat międzypokoleniowy.</p> <p>2.2.5. Upowszechnianie informacji o uprawnieniach osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i ich rodzin, a także o dostępnych programach i formach pomocy.</p> |
| <b>Okres realizacji:</b>             | 2026-2035 (działania ciągłe)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Podmioty odpowiedzialne:</b>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Władze Gminy Miejskiej Iława: Rada Miejska, Burmistrz;</li> <li>- jednostki organizacyjne: Urząd Miasta, MOPS/CUS, placówki oświatowe, ICK, ICSTiR, MBP</li> <li>- MKRPA, Zespół interdyscyplinarny</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>Partnerzy w realizacji:</b>       | PCPR, Dom Pomocy Społecznej w Lubawie Filia w Iławie, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Iławie, inne zakłady opieki zdrowotnej, Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczych w Iławie, Powiatowy Szpital w Iławie, Warsztat Terapii Zajęciowej w Iławie, Zespół Rehabilitacyjno-Terapeutyczny (PSONI Koło w Iławie), organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej działające na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Wskaźniki realizacji działań:</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej.</li> <li>2) Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.</li> <li>3) Liczba osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które skorzystały z usług społecznych – z podziałem na rodzaje usług.</li> <li>4) Liczba placówek obejmujących wsparciem osoby z niepełnosprawnością i zaburzeniami psychicznymi oraz liczba miejsc w tych placówkach.</li> <li>5) Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia dla osób starszych oraz liczba miejsc w tych placówkach.</li> <li>6) Liczba opiekunów faktycznych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, którzy otrzymali wsparcie –</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

z podziałem na rodzaje usług.

- 7) Liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery architektoniczne i komunikacyjne.
- 8) Liczba instytucji publicznych, które wprowadziły w swoich działaniach rozwiązania ułatwiające dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- 9) Liczba zorganizowanych kampanii, spotkań i innych wydarzeń służących integracji osób starszych, niepełnosprawnych, chorujących psychicznie oraz ich opiekunów i rodzin ze środowiskiem lokalnym.

### Priorytet III. Minimalizowanie uzależnień, przemocy domowej i innych dysfunkcji

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Cel strategiczny:</b> | 3. Wzrost bezpieczeństwa i zdrowotności mieszkańców dzięki ograniczeniu problemu uzależnień, przemocy domowej oraz innych dysfunkcji społecznych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 3.1. Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w sferze uzależnień, przemocy domowej oraz przestępczości.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>3.1.1. Propagowanie wiedzy na temat różnych form uzależnień i innych zachowań szkodliwych dla zdrowia oraz ich negatywnych skutków.</p> <p>3.1.2. Organizacja akcji lokalnych lub udział w regionalnych/krajowych kampaniach społecznych na temat uzależnień i przemocy domowej.</p> <p>3.1.3. Prowadzenie środowiskowych programów profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i całych rodzin, dotyczących różnych rodzajów uzależnień, przemocy domowej oraz zachowań agresywnych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń (rozwój nowoczesnych technologii, dysfunkcyjne grupy i zachowania).</p> <p>3.1.4. Wzmocnienie działań służb patrolowych policji, straży miejskiej oraz kontroli prowadzonych przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych<sup>26</sup>.</p> <p>3.1.5. Realizacja akcji podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz konsekwencji wynikających z łamania przepisów prawa.</p>                                                                                                   |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 3.2. Zapewnienie osobom i rodzinom doświadczającym dysfunkcji lub nimi zagrożonym dostępu do bezpośredniego, specjalistycznego wsparcia.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>3.2.1. Upowszechnianie za pośrednictwem np. mediów, materiałów drukowanych, spotkań mieszkańców ze specjalistami, informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny, a także przez osoby doznające i stosujące przemoc domową.</p> <p>3.2.2. Realizacja działań z zakresu poradnictwa, motywowania do leczenia, wsparcia socjalnego oraz pomocy terapeutycznej skierowanej do osób i rodzin doświadczających uzależnień, przemocy domowej i innych dysfunkcji.</p> <p>3.2.3. Wspieranie działalności grup wsparcia i grup samopomocowych typu AA, Al-Anon, DDA, DDD, a także dla osób doznających przemocy.</p> <p>3.2.4. Podjęcie wspólnych inicjatyw zmierzających do poszerzenia oferty pomocy stacjonarnej o terapię uzależnień dla młodzieży oraz terapię uzależnień behawioralnych.</p> <p>3.2.5. Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.</p> <p>3.3.6. Utworzenie i prowadzenie punktu interwencji kryzysowej, z dostępem do psychologa oraz mieszkaniem dla osób doznających przemocy</p> |

<sup>26</sup> Chodzi w szczególności o działania mające na celu zmniejszenie liczby przypadków spożywania alkoholu w miejscach publicznych, sprzedaży alkoholu nieletnim oraz nietrzeźwym, likwidację nielegalnych punktów sprzedaży alkoholu, narkotyków i dopalaczy, a także wzmocniony monitoring miejsc niebezpiecznych, zagrożonych przestępczością.

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | domowej zmuszonych do opuszczenia dotychczasowego lokum.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Okres realizacji:</b>             | 2026-2035 (działania ciągłe)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Podmioty odpowiedzialne:</b>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Władze Gminy Miejskiej Iława: Rada Miejska, Burmistrz;</li> <li>- jednostki organizacyjne: Urząd Miasta, MOPS/CUS, placówki oświatowe, ICK, ICSTiR, MBP</li> <li>- MKRPA, Zespół interdyscyplinarny</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Partnerzy w realizacji:</b>       | Komenda Powiatowa Policji w Iławie, PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Iławie, Sanepid, Zakład Karny w Iławie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Iławie, szkoły ponadpodstawowe, Powiatowy Szpital w Iławie, inne podmioty wykonujące działalność leczniczą, organizacje pozarządowe i inne PES, organizacje kościelne, media lokalne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Wskaźniki realizacji działań:</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy domowej.</li> <li>2) Liczba inicjatyw upowszechniających wiedzę na temat uzależnień, przemocy domowej oraz bezpieczeństwa publicznego.</li> <li>3) Liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba ich uczestników.</li> <li>4) Liczba rodzin i osób dotkniętych problemem przemocy domowej i/lub uzależnienia, które skorzystały z pomocy psychospołecznej i terapeutycznej.</li> <li>5) Liczba przeprowadzonych przez MKRPA rozmów motywujących osoby uzależnione do podjęcia leczenia.</li> <li>6) Liczba wniosków skierowanych przez MKRPA do sądu w przedmiocie zobowiązania do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione.</li> <li>7) Liczba działających grup wsparcia i grup samopomocowych typu AA, Al-Anon, DDA, DDD, dla osób doznających przemocy oraz liczba uczestników.</li> <li>8) Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.</li> <li>9) Liczba sporządzonych Niebieskich Kart – część A.</li> <li>10) Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych.</li> <li>11) Liczba rodzin i osób w rodzinach, które zostały objęte interwencją kryzysową.</li> </ol> |



**Priorytet IV. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności**

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Cel strategiczny:</b> | 4. Poprawa funkcjonowania mieszkańców miasta w sferze społeczno-zawodowej oraz socjalno-bytowej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 4.1. Stymulowanie aktywności zawodowej mieszkańców, w tym osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>4.1.1. Współpraca Gminy Miejskiej Ława z Powiatem Ławskim przy realizacji zadań z zakresu aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy, w szczególności obejmujących:</p> <p>upowszechnianie ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy oraz o formach pomocy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Ławie.</p> <p>4.1.2. Motywowanie osób objętych pomocą społeczną nie posiadających zatrudnienia do rejestracji jako bezrobotni w PUP i korzystania z form pomocy, takich jak np. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia, staże, zatrudnienie subsydiowane, oferty podjęcia pracy.</p> <p>4.1.3. Opracowywanie i realizacja programów reintegracji społeczno-zawodowej w ramach Klub Integracji Społecznej działającego przy MOPS-ie.</p> <p>4.1.4. Wsparcie procesu tworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej w Ławie oraz następnie jego prowadzenia przez podmiot ekonomii społecznej specjalizujący się w rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.</p> <p>4.1.5. Współpraca z Ośrodkiem Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Elblągu przy upowszechnianiu różnych form ES wśród mieszkańców, w tym poprzez promocję i wsparcie przedsiębiorstw społecznych realizujących działania służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz realizujących usługi społeczne na rzecz społeczności miasta.</p> <p>4.1.6. Wspieranie usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów, mających na celu ułatwianie rodzicom powrót lub wejście na rynek pracy.</p> |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 4.2. Poprawa warunków socjalno-bytowych osób i rodzin mieszkających w mieście.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>4.2.1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.</p> <p>4.2.2. Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, rodzin dotkniętych klęską żywiołową lub ekologiczną.</p> <p>4.2.3. Wspieranie mieszkańców miasta przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 4.3. Zmniejszenie skali ryzyka socjalnego związanego z wykluczeniem mieszkaniowym i bezdomnością.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>Kierunki działań:</b> | 4.3.1. Utworzenie i prowadzenie na terenie Ławy schroniska, noclegowni i ogrzewalni dla osób znajdujących się w kryzysie bezdomności.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | <p>4.3.2. Opracowanie i realizacja programów wspierających prowadzenie aktywnego życia w społeczności lokalnej osób z niej wyizolowanych, zwłaszcza doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym, osób bezdomnych oraz cudzoziemców mających trudności w integracji.</p> <p>4.3.3. Wspieranie mieszkańców miasta znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, żyjących w warunkach mieszkaniowych poniżej akceptowalnego standardu, w nieodpowiednich, przeludnionych lub niebezpiecznych lokalach w celu prewencji przed utratą miejsca zamieszkania, eksmisją, bezdomnością.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Okres realizacji:</b>             | 2026-2035 (działania ciągłe)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Podmioty odpowiedzialne:</b>      | Władze gminy miejskiej Iława: Rada Miejska, Burmistrz; jednostki organizacyjne: Urząd Miasta, MOPS/CUS, przedszkola, szkoły podstawowe, Iławskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Zarząd Gospodarki Lokalami Sp. z o.o.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Partnerzy w realizacji:</b>       | PUP, PCPR, Zakład Karny w Iławie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Iławie, banki i instytucje finansowe, powiatowy rzecznik konsumentów, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Wskaźniki realizacji działań:</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa i bezrobocia.</li> <li>2) Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności, zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych.</li> <li>3) Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta, którzy skorzystali z różnych form pomocy oferowanych przez PUP.</li> <li>4) Liczba bezrobotnych mieszkańców, którzy dzięki wsparciu ze strony instytucji pomocy i wsparcia oraz PUP podjęli zatrudnienie.</li> <li>5) Liczba osób, które uczestniczyły w zajęciach reintegracji społeczno-zawodowej w ramach KIS.</li> <li>6) Liczba PES, które korzystały ze wsparcia ze strony samorządu miasta i/lub OWIES, w tym liczba nowych podmiotów objętych wsparciem w danym roku.</li> <li>7) Liczba miejsc świadczących usługi opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat; łączna liczba dzieci objętych opieką w tych miejscach.</li> <li>8) Liczba mieszkańców, którzy otrzymali świadczenia pieniężne z tytułu bezrobocia i ubóstwa.</li> <li>9) Liczba zorganizowanych zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących.</li> <li>10) Liczba miejsc/placówek zapewniających na terenie miasta Iławy pomoc osobom w kryzysie bezdomności; liczba osób korzystających ze wsparcia tych placówek.</li> <li>11) Liczba mieszkań komunalnych oraz mieszkań (lokal) socjalnych w zasobie miasta; liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy; liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne.</li> <li>12) Liczba zrealizowanych programów/projektów/inicjatyw w zakresie</li> </ol> |

prewencji przed utratą mieszkania, eksmisją i bezdomnością.

#### Priorytet V. Aktywizacja i integracja społeczności miasta

|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Cel strategiczny:</b> | 5. Zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców miasta, w tym ich zaangażowania w funkcjonowanie organizacji pozarządowych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 5.1. Wzrost kompetencji mieszkańców w kluczowych obszarach związanych z aktywnością społeczną i obywatelską                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>5.1.1. Edukacja prozdrowotna społeczeństwa w zakresie promocji zdrowego stylu życia, właściwego odżywiania oraz higieny ciała, profilaktyki chorób cywilizacyjnych i zdrowia psychicznego.</p> <p>5.1.2. Propagowanie wśród mieszkańców działań przyjaznych środowisku naturalnemu, edukowanie i motywowanie do zachowań proekologicznych np. minimalizacja odpadów i właściwa ich segregacja, oszczędzanie zasobów, odpowiednie wybory konsumenckie, promocja inicjatyw wpisujących się w koncepcję gospodarki obiegu zamkniętego.</p> <p>5.1.3. Realizacja inicjatyw służących podtrzymywaniu i upowszechnianiu tradycji narodowej, pielęgnowaniu polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, z uwzględnieniem perspektywy integracji europejskiej oraz szacunku dla innych kultur i narodowości (edukacja międzykulturowa), np. poprzez wydarzenia kulturalne, spotkania i prelekcje, warsztaty, wycieczki.</p> <p>5.1.4. Edukacja prawna i ekonomiczna mieszkańców miasta w szczególności w zakresie rozumienia systemu prawnego w Polsce, znajomości praw i obowiązków obywatelskich, zarządzania budżetem domowym, zawierania umów finansowych itp.</p> <p>5.1.5. Przygotowywanie mieszkańców do szybkiego i właściwego reagowania w sytuacjach kryzysowych spowodowanych czynnikami naturalnymi (np. klęski żywiołowe i ekologiczne), awariami technicznymi, zagrożeniami dla bezpieczeństwa państwa (wojna, akt terroru) itp.</p> |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 5.2. Wzmacnianie partycypacji obywatelskiej w mieście.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>Kierunki działań:</b> | <p>5.2.1. Wykorzystanie różnorodnych aktywizujących form konsultacji publicznych przy podejmowaniu przez władze miasta decyzji w sprawach ważnych dla społeczności, w sposób stwarzający warunki do powszechnego w nich uczestnictwa osób i organizacji społecznych.</p> <p>5.2.2. Włączanie lokalnych liderów oraz przedstawicieli sektora ES i mieszkańców do prac zespołów o charakterze inicjatywnym, konsultacyjnym i opiniodawczym w zakresie różnych polityk publicznych realizowanych przez samorząd miasta.</p> <p>5.2.3. Wsparcie działania Miejskiej Rady Seniorów, Młodzieżowej Rady Miasta i innych ciał dialogu w sferze inicjatyw włączających społeczność lokalną w proces współzarządzania miastem, a także kreowania nowych przestrzeni i miejsc takiej aktywności.</p> <p>5.2.4. Realizacja Iławskiego Budżetu Obywatelskiego.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Cel operacyjny:</b>   | 5.3. Rozwój aktywności mieszkańców w ramach organizacji pozarządowych                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | i innych podmiotów ekonomii społecznej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Kierunki działań:</b>             | <p>5.3.1. Realizacja zadań Gminy Miejskiej Iława przez organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, zleczanych w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego, ustawy o sporcie, prawa zamówień publicznych lub innych trybów przewidzianych przepisami prawa.</p> <p>5.3.2. Współpraca niefinansowa samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi PES-ami polegająca m.in. na użyczaniu przez gminę lokali, sprzętu i wyposażenia, wsparciu merytorycznym i organizacyjnym, współpracy przy realizacji projektów.</p> <p>5.3.3. Organizacja wsparcia szkoleniowo-doradczego, wymiany doświadczeń, sieciowania podmiotów sektora społecznego działających w mieście.</p> <p>5.3.4. Upowszechnianie wśród mieszkańców informacji na temat aktywności organizacji pozarządowych i innych form PES, realizowanych przez nie wydarzeń i projektów (np. kalendarz społeczny miasta).</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Okres realizacji:</b>             | 2026-2025 (działania ciągłe)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Podmioty odpowiedzialne:</b>      | Władze gminy miejskiej Iława: Rada Miejska, Burmistrz; jednostki organizacyjne: Urząd Miasta, MOPS/CUS, przedszkola, szkoły, ICK, ICSTiR, MBP, straż miejska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Partnerzy w realizacji:</b>       | Komenda Powiatowa Policji w Iławie, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Iławie, podmioty wykonujące działalność leczniczą, Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Elblągu, Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Iławskiego, Centrum Organizacji Pozarządowych w Iławie, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Wskaźniki realizacji działań:</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Liczba inicjatyw edukacyjnych przeprowadzonych na terenie miasta służących wzmacnianiu kompetencji mieszkańców w zakresie: zdrowego trybu życia, ekologii, wiedzy kulturowej, prawa i ekonomii, obrony cywilnej.</li> <li>2) Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych przez samorząd miasta.</li> <li>3) Liczba osób uczestniczących w spotkaniach konsultacyjnych (np. otwarte debaty, warsztaty partycypacyjne, spotkania organizowane metodą World Cafe, Open Space itp.).</li> <li>4) Liczba zgłoszonych inicjatyw, liczba osób głosujących oraz wartość środków wydankowanych w ramach budżetu obywatelskiego.</li> <li>5) Liczba funkcjonujących ciał dialogu obywatelskiego powołanych przez samorząd miasta.</li> <li>6) Liczba przedstawicieli sektora społecznego wchodzących w skład ciał dialogu obywatelskiego.</li> <li>7) Liczba organizacji pozarządowych i innych PES, które otrzymały od samorządu miasta zlecenie realizacji zadań publicznych.</li> <li>8) Wartość środków finansowych z budżetu Gminy Miejskiej Iława przekazanych organizacjom pozarządowym i innym PES na realizację zadań publicznych.</li> <li>9) Liczba organizacji pozarządowych i innych PES, które korzystały</li> </ol> |

z lokali i sprzętu użyzonego im przez samorząd miasta.

- 10) Liczba podmiotów na terenie Iławy świadczących wsparcie merytoryczne (np. szkolenia, doradztwo) na rzecz organizacji pozarządowych.
- 11) Liczba organizacji pozarządowych, które skorzystały ze wsparcia merytorycznego.



#### Priorytet VI. Usprawnianie lokalnego systemu pomocy i wsparcia

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Cel strategiczny:</b>        | 6. Zwiększenie efektywności działań w zakresie planowania, realizacji i oceny gminnej polityki społecznej                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>Cel operacyjny:</b>          | 6.1. Rozwój kompetencji i skuteczności działania podmiotów tworzących lokalny system pomocy i wsparcia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>Kierunki działań:</b>        | <p>6.1.1. Udział osób zaangażowanych w realizację Strategii w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji w obszarach związanych ze Strategią.</p> <p>6.1.2. Objęcie kadry specjalistów zajmujących się najtrudniejszymi przypadkami (np. osoby dotknięte uzależnieniami, przemocą domową, bezdomnością), w tym interwencją kryzysową, wsparciem w postaci superwizji, doradztwa, mentoringu i/lub pomocy psychologicznej.</p> <p>6.1.3. Współpraca instytucji i organizacji działających w obszarze lokalnej polityki społecznej w zakresie identyfikowania problemów, poszukiwania rozwiązań i ich wdrażania, w tym w zakresie zarządzania kryzysowego – w celu usprawnienia procedur i bardziej efektywnego udzielania pomocy osobom i rodzinom tego potrzebującym, w szczególności w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych.</p> <p>6.1.4. Prowadzenie badań i analiz dotyczących problemów i potrzeb społecznych w zmieniającym się społeczeństwie, a także poszukiwanie metod zaspokojenia tych potrzeb, również poprzez kreowanie innowacji społecznych i/lub pozyskiwanie know-how z zewnątrz.</p> |
| <b>Cel operacyjny:</b>          | 6.2. Wzmocnienie koordynacji działania podmiotów tworzących lokalny system pomocy i wsparcia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Kierunki działań:</b>        | <p>6.2.1. Przekształcenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iławie w Centrum Usług Społecznych w Iławie.</p> <p>6.2.2. Nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, jednostkami pomocy i integracji społecznej, placówkami oświatowymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, podmiotami wykonującymi działalność leczniczą i innymi, w celu wspólnego rozwijania oraz integrowania oferty usług społecznych w mieście.</p> <p>6.2.3. Organizowanie konferencji, debat, seminariów itp. wydarzeń dotyczących polityki społecznej w mieście.</p> <p>6.2.4. Regularne spotkania Zespołu ds. wdrażania i monitoringu SRPS – przynajmniej raz w roku, podczas których omawiane będą postępy we wdrażaniu strategii oraz dyskutowane i wypracowywane wnioski i rekomendacje w tym zakresie.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Okres realizacji:</b>        | 2026-2025 (działania ciągłe)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Podmioty odpowiedzialne:</b> | Władze gminy miejskiej Iława: Rada Miejska, Burmistrz; jednostki organizacyjne: Urząd Miasta, MOPS/CUS, przedszkola, szkoły, ICK, ICSTiR, MBP                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Partnerzy w</b>              | PUP, PCPR, Zakład Karny w Iławie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>realizacji:</b>                   | przy Sądzie Rejonowym w Iławie, Komenda Powiatowa Policji w Iławie, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Iławie, szkoły ponadpodstawowe, Powiatowy Szpital w Iławie, inne podmioty wykonujące działalność leczniczą, Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Iławskiego, Centrum Organizacji Pozarządowych w Iławie, organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>Wskaźniki realizacji działań:</b> | <ol style="list-style-type: none"> <li>1) Liczba osób zatrudnionych w podmiotach udzielających pomocy i wsparcie, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, studiach, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kompetencji.</li> <li>2) Liczba specjalistów korzystających z superwizji, doradztwa, mentoringu i/lub pomocy psychologicznej.</li> <li>3) Liczba przeprowadzonych badań i analiz dotyczących problemów i potrzeb społecznych.</li> <li>4) Liczba instytucji i organizacji, z którymi współpracuje MOPS/CUS.</li> <li>5) Liczba konferencji, debat, seminariów itp. wydarzeń dotyczących polityki społecznej w mieście.</li> <li>6) Liczba spotkań Zespołu ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026-2035.</li> </ol> |

## 10. Sposób realizacji Strategii

Art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy nie tylko opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych, ale również jej późniejsza realizacja. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w SRPS mieści się w celach i zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Miejskiej Iława, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, które są już skutecznie wdrażane. Zarazem istnieje w strategii sfera nowych pomysłów i rozwiązań, stanowiących odpowiedź na nasilające się problemy oraz nie zaspokojone w dostatecznym stopniu potrzeby mieszkańców, a także postulat zwiększenia efektywności lokalnej polityki społecznej, który nie zostanie urzeczywistniony bez wyjścia poza standardowe kompetencje i relacje między instytucjami.

Im szerszy jest obszar ambitnych dążeń i nierutynowych działań, tym większy poziom niepewności co do ostatecznych efektów. Dlatego też nieodzownym elementem strategii staje się zarządzanie, czyli zestaw logicznie ze sobą powiązanych czynności służących osiągnięciu celów Strategii za pomocą dostępnych zasobów (ludzkich, rzeczowych, finansowych, informacyjnych).

Czynności służące efektywnej realizacji celów SRPS można ująć w formie czterech obszarów:

### 1. czynności operacyjne

- ustalanie z interesariuszami bieżących potrzeb, podziału zadań i odpowiedzialności,
- uszczegóławianie zapisów strategii w postaci rocznych lub kilkuletnich programów (wynikających z ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw) oraz projektów;

### 2. czynności informacyjno-konsultacyjne

- przekazywanie władzom gminy, lokalnym partnerom i instytucjom współpracującym oraz mieszkańcom informacji na temat stanu wdrożenia poszczególnych priorytetów, a także pozyskiwanie informacji zwrotnej;

### 3. czynności monitorująco-ewaluacyjne

- regularna weryfikacja poziomu osiągnięcia celów i rezultatów oraz zakresu zrealizowanych działań,
- dokonywanie oceny jakościowej postępów we wdrażaniu SRPS oraz osiągniętych efektów;

### 4. czynności wnioskodawcze

- wypracowywanie wniosków i rekomendacji w zakresie decyzji korygujących wdrażanie SRPS oraz aktualizacji dokumentu.

Kluczową rolę w planowaniu oraz podejmowaniu decyzji strategicznych będą odgrywały władze samorządu miasta – Burmistrz Iławy oraz Rada Miejska w Iławie. Natomiast działania praktyczne, wdrażające podjęte decyzje i zaplanowane kierunki działań, będą przede wszystkim domeną jednostek organizacyjnych miasta.

Na mocy art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych będzie koordynował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie, a w momencie jego przekształcenia – Centrum Usług Społecznych w Iławie. Instytucja ta będzie wspomagana przez Zespół ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miejskiej Iława na lata 2026-2035, który zostanie powołany zarządzeniem przez Burmistrza Iławy jako ciało o charakterze opiniodawczo-doradczym.

W skład zespołu powinni wejść przedstawiciele kluczowych instytucji zaangażowanych w realizację SRPS, a więc nie tylko reprezentanci jednostek organizacyjnych miasta, ale również

powiatu ławskiego oraz sektora ekonomii społecznej. Do zadań Zespołu zadaniowego będzie należało podejmowanie działań wspierających merytorycznie proces wdrażania SRPS, w szczególności poprzez:

- 1) pozyskiwanie, analizę oraz wymianę informacji na temat problemów i potrzeb społecznych w zakresie objętym strategią;
- 2) udział w opracowywaniu programów pomocy społecznej i innych dokumentów służących realizacji strategii;
- 3) śledzenie i ocenę wpływu uwarunkowań zewnętrznych, np. zmian prawa, procesów ekonomicznych czy zjawisk społeczno-kulturowych, na aktualność założeń strategii;
- 4) uczestnictwo w procesie przygotowania raportów monitoringowych zawierających informacje na temat stanu wdrożenia poszczególnych priorytetów;
- 5) przedkładanie wniosków i rekomendacji adresowanych do władz miasta.

Zespół powinien spotykać się przynajmniej raz w roku w celu regularnej wymiany informacji i doświadczeń oraz monitoringu realizacji strategii. Obsługę administracyjno-techniczną Zespołu zapewni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie. Szczegółowe zasady i tryb pracy określi Zarządzenie Burmistrza Ławy.

Ważna będzie współpraca z Samorządem Powiatu Ławskiego i Województwa Warmińsko-Mazurskiego, administracją rządową, zewnętrznymi instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy, zakładami opieki zdrowotnej, policją, strażą pożarną, podmiotami ekonomii społecznej, przedsiębiorcami, a także – a może przede wszystkim – ze społecznością lokalną. Mieszkańcy miasta powinni mieć możliwość aktywnego uczestnictwa w realizacji czynności służących wdrażaniu Strategii we wszystkich czterech wcześniej omówionych obszarach, w szczególności poprzez zaangażowanie w:

- badania problemów i potrzeb społecznych;
- badania ewaluacyjne SRPS;
- debaty, seminaria dot. wyzwań dla lokalnej polityki społecznej;
- pracę w ciałach dialogu obywatelskiego, w ramach których omawiane będą zagadnienia związane z realizacją SRPS.

Z kolei podmioty ekonomii społecznej, oprócz delegowania swoich przedstawicieli do udziału we wskazanych wyżej formach partycypacji obywatelskiej, będą przede wszystkim realizatorem części kierunków działań zaplanowanych w Strategii – m.in. zleczanych im przez samorząd Gminy Miejskiej Ława, jako partnerzy samorządu w projektach, ale też jako samodzielni wnioskodawcy i beneficjenci projektów dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Zarządzanie realizacją SRPS powinno być systemowe (całościowe), elastyczne i otwarte na zmieniające się otoczenie, ponieważ strategia jest planem dostosowanym do uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, jednak w taki sposób, aby tam gdzie to możliwe, kształtować rzeczywistość społeczną w oparciu o wizję pożądanых zmian.

## 11. Monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii

Monitoring i ewaluacja strategii rozwiązywania problemów społecznych to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jej realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto wizję i cele SRPS<sup>27</sup>. Można zatem powiedzieć, że monitoring koncentruje się bardziej na aspektach

---

<sup>27</sup> *Metodologia wspierania rozwoju społecznego gminy poprzez partycypację. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych i Rozwoju Społecznego*, red. N. Chojnowska-Ochnik, E. Singer, Warszawa 2010, s. 115.

ilościowych takich jak nakłady, produkty, wskaźniki realizacji, natomiast ewaluacja na zagadnieniach jakościowych – procedury, rezultaty, oddziaływanie. Monitoring może dotyczyć w szczególności postępu rzeczowego (merytorycznego) oraz finansowego realizowanych działań, w tym ich terminowości, a także osiąganych mierzalnych (ilościowych) efektów działań takich jak np. podjęcie zatrudnienia, ukończenie udziału w szkoleniu, poddanie się terapii w placówce leczenia uzależnień. Monitoring stanowi podstawę sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji.

### 11.1. Metody i narzędzia monitoringu

Faktyczny zakres monitoringu strategii określają jej wskaźniki, czyli zmienne wyrażane liczbowo, obrazujące stan realizacji poszczególnych celów strategicznych. Zostały one określone w odniesieniu do zdefiniowanych wcześniej kierunków działań w rozdziale 9. *Cele strategiczne i kierunki działań* niniejszej Strategii.

Monitoring strategii będzie prowadzony w okresach dwuletnich – za każde zakończone dwa lata kalendarzowe. Zebrane dane powinny być analizowane, a następnie opracowywane w formie **raportów z monitoringu strategii**, służących potrzebom wewnętrznym oraz działaniom informacyjnym adresowanym do szerszej opinii publicznej. Raporty te powinny zawierać w szczególności:

- opis uwarunkowań i przebieg procesu monitorowania strategii;
- ocenę wpływu uwarunkowań zewnętrznych, np. zmian prawa, procesów ekonomicznych czy zjawisk społeczno-kulturowych, na aktualność założeń strategii;
- ogólną charakterystykę bieżącej sytuacji społeczno-ekonomicznej w mieście;
- prezentację priorytetów i celów strategii, zrealizowanych wskaźników wdrażania SRPS, a także opis zrealizowanych działań pod względem jakościowym i ilościowym;
- wnioski i rekomendacje.

Metody i narzędzia służące pozyskiwaniu danych do monitoringu strategii będą uzależnione od rodzaju wskaźników stanowiących przedmiot weryfikacji. Wskaźniki obrazujące społeczno-gospodarczy kontekst wdrażania SRPS, opierają się głównie na statystyce publicznej Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te są co prawda rozproszone, jednak ich dostępność za pośrednictwem Banku Danych Lokalnych GUS oraz innych publikacji należy ocenić wysoko, zaś samo pobranie wymaga względnie prostych czynności technicznych (przy użyciu komputera z dostępem do standardowego oprogramowania oraz Internetu).

**Wskaźniki dotyczące sytuacji społeczno-ekonomicznej miasta to w szczególności:**

- Liczba ludności miasta, w tym liczba osób wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.
- Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, w tym w osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
- Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON na terenie miasta, w tym: osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, spółki, spółdzielnie, stowarzyszenia i fundacje.
- Liczba mieszkań oddanych do użytkowania.
- Liczba przychodni oraz aptek ogólnodostępnych na terenie miasta.
- Liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, w tym długotrwale.
- Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej, liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach – w podziale na powody udzielania pomocy.
- Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców (w %).



Więszym wyzwaniem będzie natomiast pozyskiwanie danych do wskaźników realizacji działań, zważywszy na dobrowolność udziału w badaniu monitorującym podmiotów niezależnych organizacyjnie wobec władz samorządu Gminy Miejskiej Iława, co może stanowić jedną z trudności w pozyskaniu kompletnych danych. W tym celu konieczna będzie współpraca MOPS/CUS z samorządowymi jednostkami organizacyjnymi, innymi działającymi lokalnie instytucjami, jak również podmiotami niepublicznymi – zwłaszcza tymi, które realizują na rzecz mieszkańców Iławy zadania państwa w zakresie polityki społecznej przekazane im przez organy administracji rządowej lub samorządy.

Biorąc pod uwagę powyższe, konieczna będzie stała promocja w środowisku lokalnym założeń *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miejskiej Iława na lata 2026-2035*, a także transparentność i responsywność procesu wdrażania i monitorowania dokumentu. Informacji o zrealizowanych inicjatywach oraz planach i zamierzeniach w zakresie lokalnej polityki społecznej powinna być udostępniania różnym grupom interesariuszy, a także poddawana regularnej weryfikacji i ocenie w ramach otwartych konsultacji społecznych. Ponadto niezbędne będzie stworzenie przystępnego i jednolitego zestawu narzędzi służących pozyskiwaniu danych do monitoringu (np. ankieta/ formularz elektroniczny dla instytucji i organizacji do wypełnienia na komputerze).

Z uwagi na zaplanowany szeroki i kompleksowy charakter monitoringu, a także faktyczne terminy udostępniania szeregu danych statystycznych<sup>28</sup>, zaleca się, aby dwuletnie raporty z monitoringu były opracowywane do końca czerwca roku następnego po okresie sprawozdawczym, a następnie przedkładane Burmistrzowi i Radzie Miejskiej. Po ich zatwierdzeniu należy zapewnić możliwość swobodnego dostępu i zapoznania się z nimi przez obywateli, na przykład poprzez zamieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej.

## **11.2. Założenia ewaluacji Strategii**

Ewaluacja jako proces badania oraz oceny wartości i jakości podejmowanych działań, jest szczególnie ważna w kontekście „uczenia się” organizacji oraz doskonalenia realizowanych strategii, programów i projektów<sup>29</sup>. Istotą ewaluacji jest użyteczność, to znaczy możliwość wykorzystania jej wyników w praktyce. Punktem wyjścia powinno być zatem precyzyjne określenie celu i przedmiotu ewaluacji, a także sformułowanie kluczowych pytań, na które odpowiedzi będzie się poszukiwać. Następnie należy zweryfikować dostępne metody zbierania danych oraz źródła informacji. Ewaluacja może zakładać wykorzystanie różnorodnych metod i narzędzi badawczych (np. analiza danych zastanych, ankieta, wywiad indywidualny lub grupowy), aczkolwiek trzeba również pamiętać o wymogu praktyczności, czyli aby dane były gromadzone przy zachowaniu rozsądnych kosztów.

Zakłada się przeprowadzenie dwukrotnej ewaluacji Strategii. Pierwsza to ewaluacja mid-term (śródkresowa), w drugiej połowie 2030 r. tj. po upływie pierwszych czterech lat obowiązywania strategii, w ramach których będzie można wykorzystać raporty z monitoringu SRPS za okres 2026-2027 oraz 2028-2029. Natomiast drugą ewaluację SRPS, czyli ex-post należy przeprowadzić w ostatnim roku jej obowiązywania – w 2035 roku, bazując na raportach z monitoringu za lata 2030-2031 i 2032-2033, a zarazem łącząc ten proces z opracowaniem nowej lub aktualizacją niniejszej Strategii.

Badanie ewaluacyjne może być przeprowadzone: a) przez niezależny organizacyjnie, zewnętrzny podmiot np. firmę doradczą, b) przez podmiot wewnętrzny, ale zachowujący pewną niezależność, np.

<sup>28</sup> Względnie długi czas oczekiwania dotyczy w szczególności statystyki publicznej prowadzonej przez GUS. Dla przykładu najświeższe dane dotyczące demografii i rynku pracy są zwykle dostępne około połowy maja.

<sup>29</sup> K. Olejniczak, M. Ferry, *Ewaluacja w praktyce sektora publicznego*, w: *Ewaluacja jako standard zarządzania w sektorze publicznym*, red. B. Pietras-Goc, Kraków 2008, s. 9-10.



jednostka nie zaangażowana bezpośrednio we wdrażanie SRPS, c) w formie autoewaluacji, np. przez zespół ds. wdrażania i monitoringu strategii lub pracownika MOPS/CUS.

Poprawnie przeprowadzona ewaluacja powinna koncentrować się na wybranych aspektach wdrażania SRPS, szczególnie istotnych dla władz samorządu Gminy Miejskiej Iława, jednostek organizacyjnych oraz partnerów lokalnych. Wybór formy i zakresu badań ewaluacyjnych powinien zostać podjęty na postawie analizy potrzeb wynikających z dwuletnich raportów monitoringowych oraz możliwości finansowania zadania przez budżet miasta.

## 12. Ramy finansowe Strategii

Ramy finansowe realizacji SRPS są wyznaczane przede wszystkim przez ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, ustawę z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Podstawowym instrumentem prowadzonej samodzielnie przez Gminę Miejską Iława gospodarki finansowej jest jej budżet, stanowiący roczny plan finansowy składający się z dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Budżet pozwala zaplanować to, w jaki sposób zostaną rozdysponowane ograniczone środki pieniężne.

Należy podkreślić, iż gospodarka budżetowa jest prowadzona w warunkach wyznaczanych przede wszystkim przez wysokość dochodów gminy. Szczególne znaczenie mają dochody własne<sup>30</sup> oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i od osób prawnych, które w rozumieniu ustawy również stanowią dochód własny. Dane w tym zakresie obrazują samodzielność finansowo-decyzyjną gminy oraz stopień rozwoju gospodarczego i zamożności społeczeństwa.

**Tabela 24. Wybrane aspekty budżetu Gminy Miejskiej Iława w 2020 i 2024 r.**

| Wyszczególnienie                                                          | 2020                  | 2024                  |
|---------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-----------------------|
| <b>Dochody gminy ogółem (w zł)</b>                                        | <b>189 385 138,73</b> | <b>221 861 318,75</b> |
| Dochody własne                                                            | 85 752 552,33         | 115 427 899,08        |
| - w tym dochody stanowiące udział w dochodach budżetu państwa (PIT i CIT) | 34 338 685,52         | 48 846 889,00         |
| Dotacje                                                                   | 74 186 292,40         | 50 467 271,67         |
| Subwencje                                                                 | 29 446 294,00         | 55 966 148,00         |
| Dochody na 1 mieszkańca                                                   | 5 768,13              | 6 910,28              |
| - w tym dochody własne na 1 mieszkańca                                    | 2 611,78              | 3 595,21              |
| <b>Wydatki gminy ogółem (w zł)</b>                                        | <b>191 192 707,98</b> | <b>230 113 465,69</b> |
| Wydatki bieżące                                                           | 155 622 381,61        | 197 366 147,27        |
| Wydatki majątkowe                                                         | 35 570 326,37         | 32 747 318,42         |
| <b>Wynik budżetowy</b>                                                    | <b>-1 807 569,25</b>  | <b>-8 252 146,94</b>  |

<sup>30</sup> Dochodami własnymi gminy są w szczególności: wpływy z podatków: a) od nieruchomości, b) rolnego, c) leśnego, d) od środków transportowych, e) dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, f) od spadków i darowizn, g) od czynności cywilnoprawnych; wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejskiej, od posiadania psów i inne.

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Porównanie dochodów Gminy Miejskiej Iława w 2020 i 2024 wskazuje, że sytuacja samorządu pod tym względem jest lepsza. Nie tylko zwiększyły się dochody, w tym dochody własne, ale również udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w 2020 r. wynosił 45,28%, a w 2024 r. już ponad połowę, tj. 52,03%). Znacząco wzrosły też dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca miasta (o prawie 20%). Jednocześnie dość znacząco zwiększyły się wydatki gminy w 2024 r. – były o blisko 39 mln zł większe niż w 2020 r. Wzrosła również wysokość zobowiązań samorządu miasta z tytułu zaciągniętych kredytów – z 40,3 mln do ponad 57,4 mln zł.

Koszty funkcjonowania gminy dynamicznie rosną głównie z powodu ogólnej inflacji, w tym wzrostu cen energii elektrycznej, a także rosnących wynagrodzeń w gospodarce (nie tylko minimalna krajowa). Przekłada się to na wyższe wydatki na wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych miasta, jak również na rosnące ceny usług i towarów, które nabywa samorząd.

Problemem jest też przekazywanie przez państwo niewspółmiernych środków na zadania, które gmina jest zobligowana wykonywać na podstawie ustawy o samorządzie gminnym oraz innych ustaw. Jeden z przykładów stanowi prowadzenie placówek oświatowych (szkół podstawowych i przedszkoli), na które samorząd otrzymuje z budżetu państwa subwencję oświatową. W 2024 r. wyniosła ona 55 966 148,00 zł. Z kolei wydatki na oświatę i wychowanie były na poziomie 91 322 682,10 zł, co stanowiło 39,69% całego budżetu miasta (i wzrosły o 1,85% r.r.). Ale „dokładać” z dochodów własnych samorząd musi też na inne zadania, np. z zakresu pomocy społecznej. W 2024 r. dochody w tym dziale wyniosły 7 186 315,79 zł, a wydatki - 19 431 579,83 zł.

Chociaż budżet gminy realizowany jest w sposób płynny i systematyczny, a zobowiązania są pokrywane terminowo, to presja na wysoką dostępność i jakość usług świadczonych przez samorząd na rzecz mieszkańców, przy nakładaniu na gminy nowych obowiązków i niedostatecznym poziomie finansowania tych zadań ze strony państwa, powoduje, że „luz decyzyjny” odnośnie rozszerzania istniejącej już oferty wsparcia oraz podejmowania nowych przedsięwzięć w sferze lokalnej polityki społecznej, jest dość ograniczony.

Biorąc pod uwagę powyższe, realizacja niniejszej Strategii będzie wymuszała dywersyfikację źródeł finansowania. Inne niż budżet samorządu miasta środki, z których będą pokrywane wydatki w zakresie programów i projektów zaplanowanych w SRPS, będą stanowiły:

- programy rządowe oraz programy ministerstw, takie jak np. Program Ośłonowy „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej”, Program "Od zależności ku samodzielności", Program Opieka 75+ oraz Program „Korpus Wsparcia Seniorów”;
- Fundusz Solidarnościowy, w ramach którego są realizowane programy resortowe takie jak „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa” oraz „Centra opiekuńczo-mieszkalne”;
- środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu krajowym i regionalnym (program Fundusze Europejskie na Warmii i Mazurach), w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji.

Z uwagi na to, że Strategia zakłada aktywny udział społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych, a także partnerstwa służące efektywniejszej realizacji polityki społecznej, ważnym źródłem finansowania będą dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne (np. Aktywni+), a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, takie jak np. Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich

na lata 2018-2030 PROO oraz Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych dla planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, długi okres jego obowiązywania oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekłada się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu gminy (w tym planów finansowych jednostek), a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.

## Spis rysunków

|                                                                                                                         |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Rysunek 1. Mieszkańcy Gminy Miejskiej Iława według ekonomicznych grup wieku w latach 2020-2024 .....                    | 14 |
| Rysunek 2. Stopa bezrobocia w Polsce, województwie warmińsko-mazurskim i powiecie iławskim w latach 2020-2024 .....     | 17 |
| Rysunek 3. Liczba organizacji pozarządowych mających siedzibę w mieście Iława w latach 2020-2024 .....                  | 25 |
| Rysunek 4. Dzieci z terenu Miasta Iławy umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2021-2024 .....                        | 33 |
| Rysunek 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu niepełnosprawności w latach 2022-2024 .....                | 36 |
| Rysunek 6. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2022-2024 ..... | 36 |
| Rysunek 7. Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców Iławy? .....                                             | 42 |
| Rysunek 8. Jak oceniasz warunki życia mieszkańców Iławy? .....                                                          | 47 |
| Rysunek 9. Czy planujesz w przyszłości mieszkać w Iławie? .....                                                         | 48 |

## Spis tabel

|                                                                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Tabela 1. Mieszkańcy Gminy Miejskiej Iława w latach 2020-2024 .....                                                                           | 12 |
| Tabela 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Iławie w latach 2020-2023 .....                                      | 13 |
| Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024 .....                        | 16 |
| Tabela 4. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024 .....                                  | 18 |
| Tabela 5. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024 .....                               | 19 |
| Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Miejskiej Iława w latach 2022-2024 .....                                             | 20 |
| Tabela 7. Zadania publiczne zlecone do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Gminy Miejskiej Iława w 2024 r. ....               | 28 |
| Tabela 8. Osoby dorosłe zaliczone do stopnia niepełnosprawności prawomocnym orzeczeniem w 2024 roku .....                                     | 34 |
| Tabela 9. Osoby do 16 roku życia zaliczone do osób niepełnosprawnych .....                                                                    | 35 |
| Tabela 10. Wybrane dane dotyczące przemocy domowej w Gminie Miejskiej Iława .....                                                             | 38 |
| Tabela 11. Bezrobotni w Gminie Miejskiej Iława w latach 2020-2024 .....                                                                       | 40 |
| Tabela 12. Jak ocenia Pan/i skalę występowania poniższych problemów społecznych w Iławie? .....                                               | 42 |
| Tabela 13. Jakim osobom i grupom społecznym najtrudniej żyje się w Iławie? .....                                                              | 43 |
| Tabela 14. Jakich problemów/trudności życiowych, w Pana/i opinii najczęściej doświadczają rodziny w Iławie? .....                             | 43 |
| Tabela 15. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Iławie w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi? ..... | 44 |
| Tabela 16. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej w Iławie? .....                           | 45 |
| Tabela 17. Jakich barier i problemów najczęściej doświadczają osoby starsze w Iławie? .....                                                   | 45 |
| Tabela 18. Jakich barier i problemów najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnościami w Iławie? .....                                   | 46 |

|                                                                                                                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Tabela 19. Jakie kierunki działań uważają Państwo za najważniejsze w najbliższych latach w Iławie w zakresie wsparcia osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin? (n=649)..... | 46 |
| Tabela 20. Dlaczego nie chcesz mieszkać w Iławie? .....                                                                                                                                       | 48 |
| Tabela 21. Co mogłoby zatrzymać Cię w Iławie?.....                                                                                                                                            | 49 |
| Tabela 22. Czy uczęszczasz na dodatkowe zajęcia np. muzyczne, sportowe, plastyczne, wyrównawcze organizowane w szkole lub poza szkołą? .....                                                  | 49 |
| Tabela 23. Jakie formy aktywności dla młodzieży powinny być organizowane w Iławie?.....                                                                                                       | 49 |
| Tabela 24. Wybrane aspekty budżetu Gminy Miejskiej Iława w 2020 i 2024 r. ....                                                                                                                | 76 |